

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

OSASUN SAILA
DEPARTAMENTO DE SALUD

LEGEZKO DROGAK ETA INTERNET erabiltzearekin lotutako **ARRISKU-PORTAERAK.** KLASE SOZIALA eta GENEROArekiko harremana

2025eko URRIA

Siis Servicio de
Información e
Investigación Social
Gizarte Informazio
eta Ikerketa
Zerbitzua
Fundación Eguía-Careaga Fundazioa

AURKIBIDEA

LABURPEN EXEKUTIBOA	4
1. Aurkezpena.....	9
1.1. Justifikazioa	9
1.1.1. <i>Gizarte-klasearen eta genero-rolen garrantzia</i>	10
1.2. Helburuak.....	11
1.3. Metodologia.....	12
1.3.2. <i>Inkestaren laginketa eta adierazgarritasuna</i>	12
1.3.3. <i>Aldagaiak</i>	12
1.3.4. <i>Analisi-estrategia</i>	15
1.4. Txostenaren egitura	15
2. Klasea, generoa eta osasun mentala adikzioei buruzko inkestan.....	17
2.1. Klase soziala	17
2.2. Genero rolak.....	19
2.3. Osasun mentala	24
3. Legezko substantzien eta interneten egungo erabileraren eta arrisku-jokaeren prebalentziak	29
3.1. Erabileraren prebalentzia azken hilabeteen	29
3.2. Arrisku-portaeren prebalentzia	32
4. Arrisku-portaerak dituzten biztanleen ezaugarriak	36
4.1. Sexua eta adina	36
4.2. Ikasketa-maila eta lanbidea	37
4.3. Osasun-egoera.....	39
4.4. Legez kanpoko drogen kontsumoa	40
5. Klase soziala, genero rolak eta legezko substantzien edo interneten erabilera	42
5.1. Klase soziala eta legezko substantzien edo interneten erabilera	42
1.4.5. <i>Tabako-kontsumoa, klase soziala, sexua eta adina</i>	45
1.4.6. <i>Alkoholaren kontsumoa, klase soziala, sexua eta adina</i>	49
1.4.7. <i>Psikofarmakoen kontsumoa, klase soziala, sexua eta adina</i>	52
1.4.8. <i>Interneten erabilera konpultsiboa eta klase soziala</i>	57
5.2. Genero-rolak eta legezko substantzien eta interneten erabilera.....	59
1.4.9. <i>Tabako erabilera, zainketak, sexua eta adina</i>	62
1.4.10. <i>Alkoholaren kontsumoa, zainketak, sexua eta adina</i>	64
1.4.11. <i>Psikofarmakoen kontsumoa, zainketak, sexua eta adina</i>	66
1.4.12. <i>Interneten erabilera konpultsiboa, zainketak, sexua eta adina</i>	69
6. Ondorioak.....	72
BIBLIOGRAFIA	75
ERANSKINAK: ERREGRESIO-EREDUEN EMAITZAK	77

TAULAK

1. taula. Euskadiko 15 urtetik gorako biztanleen banaketa ikasketa-mailari eta hilabete amaierara iristeko zailtasunei dagokionez, sexuaren arabera (% , KT% 95). EAE, 2023 (N=1.908.568).	18
2. taula. Euskadiko 15 urtetik gorako biztanleen banaketa, ikasketa-mailari eta hilabete amaierara iristeko zailtasunei daokionez, adin-taldeen arabera (% , KT % 95). EAE, 2023 (N=1.908.568).	18
3. taula. Genero-desberdintasunak zainketengatik ginkarga* izan dezaketen biztanleen ehunekoan, adin-taldeen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).	22
4. taula. Osasun mentalaren batez besteko indizea (MHI-5) eta antsietate- edo depresio-sintomen agerpena 15 urtetik gorako biztanleen artean, sexuaren eta adin-taldeen arabera. EAE, 2023 (N=1.908.568).	24
5 taula. Antsietate- eta depresio-sintomen prebalentzia (MHI-5 < 56 puntu) 15 urtetik gorako biztanleen artean, ikasketa-mailaren eta egoera ekonomikoaren arabera, sexuka (%). EAE 2023 (N=1.908.568).	26
6 taula. Antsietate- eta depresio-sintomen prebalentzia (MHI-5 < 56) 15 urtetik gorako biztanleen artean, ikasketa-mailaren eta egoera ekonomikoaren arabera, adinka (%). EAE 2023 (N=1.908.568).	27
7 taula. Batez besteko osasun mentalaren indizea (MHI-5) eta antsietate- edo depresio-sintomen agerpena 15 urtetik gorako biztanleen artean, familia-kargak eta ordaindu gabeko lana izatearen ondorioz. EAE, 2023 (N=1.908.568).	27
8 taula. Antsietate- eta depresio-sintomen prebalentzia (MHI-5 < 56) 15 urtetik gorako biztanleen artean, zaintza-rola eta sexuen arabera (%). EAE 2023 (N=1.908.568).	28
9 taula. Substantzien kontsumoari, ausazko jokoaren praktikari eta Interneten erabilerari lotutako arrisku bereziko* hainbat jokabideren prebalentzia, 15 urtetik gorako biztanleen artean, sexuaren eta adin-taldeen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568)	32

GRAFIKOAK

1. grafikoa. Euskadiko 15 urtetik gorako biztanleen banaketa, bere gain hartzen dituzten familia-arduren arabera eta ordaindu gabeko lanetan egunero ematen duten denboraren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).	20
2. grafikoa. Genero-desberdintasunak zaintza eta etxeko-lanak bere gain hartzen dituen biztanleen ehunekoan (%). EAE, 2023 (N=1.908.568)	21
3. grafikoa. Genero-desberdintasunak ordaindu gabeko lanetan egunean 2 ordu edo gehiagoz aritzen diren biztanleen ehunekoari dagokionez, adin-taldeka (%) (N=1.908.568). EAE, 2023.	21
4. grafikoa. Ikasketa-mailaren arabera aldeak zaintza- eta etxeko lanak egiten dituzten biztanleen ehunekoan (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).	23
5. grafikoa. Ikasketa-mailaren arabera aldeak zaintza- eta etxeko lanak egiten dituzten biztanleen ehunekoan (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).	23
6. grafikoa. Batez besteko osasun mentalaren indizea (MHI-5) 15 urtetik gorako biztanleen artean, ikasketa-mailaren arabera. EAE, 2023 (N=1.908.568).	25
7. grafikoa. Batez besteko osasun mentalaren indizea (MHI-5) 15 urtetik gorako biztanleen artean, hilaren amaierara iristeko zailtasunaren arabera. EAE, 2023 (N=1.908.568).	26
8. grafikoa. Legezko zenbait substantziaren egungo kontsumoaren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, sexuaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).	29
9. grafikoa. Alkoholen egungo kontsumoaren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, sexuaren eta adin-taldeen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).	30
10. grafikoa. Gaur egungo tabako-kontsumoaren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, sexuaren eta adin-taldeen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).	31
11. grafikoa. Gaur egungo psikofarmakoaren kontsumoaren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, sexuaren eta adin-taldeen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).	31
12. grafikoa. Legezko substantzien eta Interneten erabilerari lotutako arrisku bereziko* zenbait jokabideren prebalentzia 15 urtetik gorako herritarren artean, adin-taldeka (%). EAE, 2023 (N=1.908.5E68).	34

13. grafikoa. substantzia legalen edo Interneten erabilerari lotutako jokabide arriskutsuak dituzten 15 urtetik gorako biztanleen banaketa, adinaren eta sexuaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).....	37
14. grafikoa. Legezko substantzien edo Interneten erabilerari lotutako arrisku-portaerak dituzten 15 urtetik gorako biztanleen ikasketa-mailaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).	38
15. grafikoa. Legezko substantziak edo Internet erabiltzearekin lotutako arrisku-portaerak dituzten 15 urtetik gorako biztanleen okupazioaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).	38
16. grafikoa. Osasun-autopertzepzioaren arabera (%), legezko substantzien edo Interneten erabilerari lotutako arrisku-portaerak dituzten 15 urtetik gorako biztanleen artean (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).	39
17. grafikoa. Antsietate- eta depresio-sintomen prebalentzia (MHI-5 < 56), legezko substantzien edo Interneten erabilerari lotutako arrisku-portaerak dituzten 15 urtetik gorako biztanleen artean (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).....	40
18. grafikoa. Cannabisaren eta legez kanpoko beste droga batzuen duela gutxiko kontsumoaren prebalentzia, legezko-substantziak edo Internet erabiltzearekin lotutako arrisku-portaerak dituzten 15 urtetik gorako biztanleen artean (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).	40
19. grafikoa. Legezko substantzien egungo kontsumoaren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, ikasketa-mailaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).....	43
20. grafikoa. 15 urtetik gorako biztanleen artean, legezko substantzien egungo kontsumoaren prebalentzia, hilabete-amaierara iristeko zailtasun-mailaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).....	43
21. grafikoa. Tabakoarekin, alkoholarekin, psikofarmakoekin eta Interneten erabilerarekin lotutako arrisku-portaeren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, ikasketa mailaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).....	44
22. grafikoa. Tabakoarekin, alkoholarekin, psikofarmakoekin* eta Interneten erabilerarekin lotutako jokabide arriskutsuen prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, hilabete-amaierara iristeko zailtasun-mailaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).....	45
23. grafikoa. Tabako-kontsumoaren prebalentzia azken hilabetean 15 urtetik gorako biztanleen artean, ikasketa-mailaren, sexuaren eta adin-taldearen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).	46
24. grafikoa. Egunean 5 zigarro edo gehiagoren kontsumoaren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, ikasketa-mailaren, sexuaren eta adin-taldearen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).	46
25. grafikoa. Azken hilabeteko tabako-erabileraren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, hilaren amaierara iristeko zailtasun-mailaren arabera, sexuaren eta adin-taldearen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).....	47
26. grafikoa. Egunean 5 zigarro edo gehiagoren kontsumoaren prebalentzia, hilabete amaierara iristeko zailtasun-mailaren, sexuaren eta adin-taldearen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).	48
27. grafikoa. Azken hilabeteko alkohol-kontsumoaren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, ikasketa-mailaren, sexuaren eta adin-taldearen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).	49
28. grafikoa. Alkohol erabilerari lotutako arrisku-portaeren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, ikasketa-mailaren, adin-taldearen eta sexuaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).	50
29. grafikoa. Alkoholari lotutako arrisku-portaeren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, hilabete amaierara iristeko zailtasunen, sexuaren eta adin-taldearen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).....	51
30. grafikoa. Psikofarmakoen (edozein) erabilera-prebalentzia azken hilabetean, 15 urtetik gorako biztanleen artean, sexuaren, adin-taldearen eta ikasketa-mailaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).	53
31. grafikoa. Psikofarmakoen (edozein) erabilera-prebalentzia azken hilabetean, 15 urtetik gorako biztanleen artean, hilabete amaierara iristeko zailtasunen arabera, sexuaren eta adin-taldearen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).....	53
32. grafikoa. 15 urtetik gorako biztanleen artean, psikofarmakoei lotutako arrisku-jokabideen prebalentzia, ikasketa-mailaren, sexuaren eta adin-taldearen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).	54
33. grafikoa. Psikofarmakoei lotutako arrisku-portaeren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, hilabete amaierara iristeko zailtasunen, sexuaren eta adin-taldearen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568)...	55
34. grafikoa. Psikofarmakoei lotutako arrisku-portaeren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, ikasketa-mailaren eta antsietate- edo depresio-sintomen presentziaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).	56

35. grafikoa. Psikofarmakoei lotutako arrisku-portaeren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, hilabete amaierara iristeko zailtasunen eta antsietate- edo depresio-sintomen presentziaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).	56
36. grafikoa. Interneten erabilera konpultsiboaren prebalentzia Euskadiko 15 urtetik gorako biztanleen artean, ikasketa-mailaren, sexuaren eta adin-taldeen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).	58
37. grafikoa. Interneten erabilera konpultsiboaren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, hilabete amaierara iristeko zailtasunen, sexuaren eta adin-taldeen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).....	59
38. grafikoa. Legezko substantzien eta Interneten gaur egungo erabilera-prebalentzia (azken hilabetean) EAEko 15 urtetik gorako biztanleen artean, zaintza-lanekiko arduraren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).....	60
39. grafikoa. Lege-substantzien eta Interneten egungo erabileraren (azken hilabetean) prebalentzia Euskadiko 15 urtetik gorako biztanleen artean, zainketek eragindako gaitzaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568)	60
40. grafikoa. Legezko substantzien eta Interneten erabilerari lotutako arrisku-portaeren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, zaintza-lanekiko arduraren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568)	61
41. grafikoa. Legezko substantzien eta Interneten erabilerari lotutako arrisku-portaeren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, zainketek eragindako gaitzaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).....	61
42. grafikoa. Tabakoari loturiko arrisku-portaeren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, zaintza-lanekiko arduraren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568)	63
43. grafikoa. Legezko substantzien eta Interneten erabilerari lotutako arrisku-portaeren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, zainketek eragindako gaitzaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).....	63
44. grafikoa. Alkohol-kontsumoari lotutako arrisku-portaeren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, zaintza-lanekiko arduraren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568)	64
45. grafikoa. Alkohol-kontsumoari lotutako jokabide arriskutsuen prebalentzia Euskadiko 15 urtetik gorako biztanleen artean, zainketek eragindako gaitzaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568)	65
46. grafikoa. Psikofarmakoei* lotutako arrisku-portaeren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, zaintza-lanekiko arduraren, sexuaren eta adin-taldeen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).....	66
47. grafikoa. Psikofarmakoei* lotutako arrisku-portaeren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, zaintza-lanekiko arduraren, sexuaren eta osasun mentaleko egoeraren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568)	67
48. grafikoa. Psikofarmakoei* lotutako arrisku-jokabideen prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, zainketek eragindako gaitzaren, sexuaren eta adin-taldeen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).....	68
49. grafikoa. Psikofarmakoei* lotutako arrisku-portaeren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, zainketek eragindako gaitzaren, sexuaren eta antsietate- edo depresio-sintomen presentziaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).....	68
50. grafikoa. Interneten erabilera konpultsiboaren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, zaintza-lanekiko arduraren, sexuaren eta adin-taldeen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).....	69
51. grafikoa. Interneten balizko erabilera konpultsiboaren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, zainketek eragindako gaitzaren, sexuaren eta adin-taldeen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).....	70

LABURPEN EXEKUTIBOA

Txosten honek Euskal Autonomia Erkidegoko (EAE) 15 urtetik gorako biztanleen legezko drogen eta Interneten erabilerari lotutako arrisku-portaerak aztertzen ditu, Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritzak garatutako *Euskadiko Adikzioei buruzko Inkestaren 2023ko datuetan* oinarrituta. Ikerketak aztertzen du nola erlazionatzen diren klase soziala, genero rolak eta osasun mentalaren egoera tabakoaren, alkoholaren, psikofarmakoen eta Interneten kontsumo ereduarekin.

3. Testuingurua eta helburuak

Substantzia psikoaktiboaren kontsumoa eta Interneten erabilera problematikoa osasun publikoko arazo garrantzitsuak dira, morbiditatean, hilkortasunean eta gizarte-ongizatean duten eraginagatik. Europan, alkoholak milioi bat heriotza baino gehiago eragiten ditu urtean, eta tabakoak, berriz, 1,2 milioi baino gehiago; Espainian, kalkulatu da 13.800 heriotza inguru eragiten dituela urtero alkoholak, eta 55.000 inguru tabakoak. Monografiko honen helburua da substantzia legalen eta Interneten erabilerarekin lotutako kontsumo-ereduak eta osasunerako arrisku-portaerak identifikatzea, eta horiek egoera sozioekonomikoarekin, zaintza-rolekin eta osasun mentalarekin duten lotura aztertzea.

4. Metodologia

Euskadiko Adikzioei buruzko Inkesta, 2023an, EAeko familia-etxebizitzentan bizi den 15 urtetik gorako populazioaren adierazgarri den 2.527 pertsonako laginaz osatuta dago. Lurreko historikoaren eta adinaren arabera estratifikatutako laginaren diseinuan 15-24 urteko biztanleei dagokiena baina pisu handiagoa eman zaie, adin talde honi dagozkion zenbatespenen zehaztasuna bermatzeko. Datuak Raking Ratio metodoaren bidez haztatu eta kalibratu ziren, populazio-banaketatara bikain egokitzea lortuz.

Kontuan hartzen diren arrisku-portaeren artean daude, besteak beste, eguneroko tabako-kontsumoa, alkoholari dagokionez, arrisku txikiko atalasetik gorako kontsumoa, intentsiboki edatea (binge drinking) edo alkoholarekiko mendekotasun-irizpideak betetzea (AUDIT eskalaren bidez

neurtuta), psikofarmakoen kontsumoa errezetarik gabe edo jarraibide medikoetatik kanpo, eta Interneten erabilera konpultsiboa (CIUS eskalaren bidez neurtua).

5. Eraitza nagusiak

Egungo kontsumoaren prebalentzia

2023an, 15 urtetik gorako EAeko biztanleen % 20,7k erre du tabakoa azken hilabeteetan. Prebalentzia handixeagoa da gizonetara (% 23) emakumetara baino (% 18,7).

Biztanleen % 63,3k alkohola edan du, eta alde nabarmena dago gizonen (% 71,8) eta emakumeen (% 55,3) artean. Alkohol-kontsumoak gora egiten du helduaroan, eta behera 65 urtetik aurrera, emakumeen kasuan batez ere.

Biztanleen %16,5k psikofarmakoren bat hartu du azken hilabeteetan (lasaigarriak, lo-eragileak, antidepressiboak edo analgesiko opioideak). Farmako horien kontsumoa ohikoagoa da emakumeetan (% 21,3) gizonetara baino (% 11,2), eta areagotu egiten da adinarekin, batez ere 65 urtetik gorako emakumeen artean (% 37,6).

Arrisku-portaerak

Aintzat hartutako arrisku-portaeraren prebalentzia nabarmen aldatzen da substantziaren arabera. Alkoholarekin eta tabakoarekin lotutakoak dira zabalduenak. Aldiz, errezetarik gabe edo medikuaren aginduen gainetik psikofarmakoak kontsumitzen direla askoz ere gutxiagotan onartzen da.

Tabakoaren eguneroko erabilerak % 14,6ko prebalentzia orokorra du 15 urtetik gorako biztanleen artean, eta prebalentzia pixka bat handiagoa da gizonetara (% 15,7) emakumeetan baino (% 13,6). Hala ere, tabakoaren erabileran sexuaren arabera ematen ziren aldeak denborarekin murrizten ari direla agerikoa da, eta, gaur egun, emakumeek prebalentzia handixeagoak dituzte talde batzuetan (batez ere gazteenetan eta adinertainetara).

Alkoholari dagokionez, 15 urtetik gorako EAeko biztanleen % 26,6k arrisku txikiko atalasetik gora kontsumitzen du alkohola, eta % 11,3k kontsumo intentsiboa egin du (*binge drinking*) gutxienez behin azken hilabeteetan. Gainera, % 6k alkoholarekiko mendekotasuna izateko arrisku-irizpideak betetzen ditu. Aztertutako hiru portaerak batera hartuta, gizonen % 41,2k eta emakumeen % 20,9k izan dute alkohol kontsumoarekin loturiko arrisku-portaeraren bat.

Psikofarmakoen gaur egungo kontsumoak prebalentzia handia du (% 16,5 azken hilabeteetan), baina herritarren % 6,1ek soilik onartzen du errezetarik gabe erabiltzen dituela farmako horiek, agindutakoak baino dosi handiagoak erabiltzen dituela, agindutako denbora baino luzeago hartzen dituela, edo zenbait farmako-talde konbinatuz erabili dituela azken urteetan. Portaera horien prebalentzia handiagoa da emakumeetan (% 7,7) gizonetara baino (% 4,3), eta sarriago gertatzen da adinean aurrera egin ahala, batez ere adineko emakumeen artean. Logikoki, kontsumoa askoz ohikoagoa da antsietate- eta depresio-sintomak dituztenen artean (% 14,3), horrelako arazorik ez dutenen artean baino (% 3,7).

Azkenik, Interneten balizko erabilera konpultsiboak biztanleen % 4,4ri eragiten dio, eta sarriago gertatzen da gazteen artean (15 eta 39 urte bitarteko biztanleen % 11,8k betetzen ditu konpultsio-irizpideak) eta baita emakumeen artean (% 5ak), gizonen artean baino (% 3,7k). Interneten erabilera konpultsiboak gazteengan duen prebalentzia handia antsietate- eta depresio-sintomen

prebalentziarekin lotzen da (arrisku-portaera hori duten 15 urtetik gorako biztanleen % 40,2k antsietate edo depresio sintomak pairatzen ditu, populazio osoaren % 22,3rekin alderatuta).

Beste substantzia batzuen erabilerarekiko erlazioa

Tabakoarekin, alkoholarekin, psikofarmakoekin eta Internetekin lotutako arrisku-portaerak dituzten pertsonak, halaber, kalamuaren eta legez kanpoko beste droga batzuen kontsumoan prebalentzia handiagoa dute. Aldeak oso nabarmenak dira, batez ere kalamuaren erabilerari dagokionez: substantzia horren azken urteko erabileraren prebalentzia, 15 urtetik gorako biztanleen % 7koa da, baina % 21,2ra iristen da egunero tabakoa erretzen dutenen artean, % 21,6ra Internet modu konpultsiboan erabiltzen dutenen artean, % 13,5era arrisku txikiko atalasetik gora alkohola kontsumitzen dutenen artean, eta % 9,8ra errezetarik gabe edo adierazitako jarraibidea errespetatu gabe psikofarmakoak kontsumitzen dituztenen artean.

Bestalde, erlazio bera antzematen da arrisku-portaeren eta legez kanpoko beste substantzia batzuen erabilerari dagokionez: kalamua ez den beste legez kanpoko drogen azken urteko erabilera prebalentzia lau aldiz handiagoa da egunero tabakoa kontsumitzen dutenen artean, eta hiru aldiz handiagoa errezetarik gabe edo pautaz kanpo psikofarmakoak kontsumitzen dituztenen artean. Legezko eta legez kanpoko substantziei lotutako arrisku-portaeren arteko lotura horrek iradokitzen du kalteberatasun faktoreak amankomunak direla.

Klase sozialaren arabera desberdintasunak

Legezko substantzien edo Interneten erabilerari lotutako arrisku-portaeren eta klase sozialaren arteko erlazioari dagokionez, arrisku-portaeretan gradiente sozioekonomiko bat dagoela berresten da, substantziaren arabera aldatzen bada ere.

Hezkuntza-maila baxua eta zailtasun ekonomikoak dituzten pertsonak tabakoaren eta psikofarmakoen kontsumo-prebalentzia handiagoa dute; alkohol-kontsumoari loturiko arrisku-portaerak eta Interneten erabilera problematikoa, berriz, ohikoagoak dira maila sozioekonomiko ertain eta altuak dituzten taldeetan.

Nahiz eta baieztatzen den aldagai sozioekonomikoen eragina esanguratsua dela talde horien sexuaren eta adinaren arabera osoa kontrolatuta ere, interakzio-efektuak sortzen dira, eta, hala, harremana aldatu egiten da biztanleria-talde batzuetan. Eguneroko tabako-kontsumoari dagokionez, ikasketa-maila altua izatearen babes-efektua ez da gertatzen adinekoengan; alkohol-kontsumoaren kasuan, maila sozioekonomiko altuko pertsonak arrisku handiagoa dute, 40-64 urteko gizon helduen artean izan ezik. Psikofarmakoen erabilerari dagokionez, ikasketa-maila altua izateak babes-efektua eragiten du osasun mentaleko arazorik ez duten biztanleengan; aldiz, arriskua areagotzen du zailtasunak dituztenen artean, eta hori erlazioa liteke goi-klaseetako biztanleek osasun mentaleko zerbitzuak eta medikazio psikotropikoa eskuratzeko aukera handiagoa izatearekin.

Genero-rolen arabera desberdintasunak

Euskadiko Adikzioei buruzko Inkestaren datuen arabera, 15 urtetik gorako herritarren % 17,8k etxean bizi diren 12 urtetik beherako pertsonak ditu bere ardurapean, eta % 6,5ek mendeko pertsona helduren baten ardura hartzen du. Ez da sexuaren arabera desberdintasunik ikusten haurrak zaintzeko ardura hartzeko orduan, baina bai helduen zainketari dagokionez, non emakumeek gizonek baino neurri handiagoan hartzen baitute ardura hori (emakumeen % 7,3k eta gizonen % 5,7k). Bestalde, emakumeek denbora gehiago ematen dute etxeko lanetan eta beste pertsona batzuk

zaintzen: egunean 2 ordu edo gehiago eskaintzen dizkiote etxeko lan eta zaintzari emakumeen % 40,1ek, eta gizonen artean, berriz, % 23,9k besterik ez.

Dedikazio handiak eta dedikazio bikoitzak (lan ordaindua eta ordaindu gabea, edo aldi berean adingabe eta helduen zaintza norberaren gain hartzeak) osasun mentalean eta substantzien kontsumoan eragin handiagoa izan dezaketela kontuan hartuta, aldagai bat definitu da gaitz-egoera horiek identifikatzen saiatzeko. Datuen arabera, 15 urtetik gorako emakumeen % 12,2 eta gizonen % 10,8 egoera horretan daude Euskadin: lanean edo ikasten ari diren bitartean, egunean hiru ordu edo gehiago ematen dituztelako beste pertsona batzuk zaintzen, edo haurrak eta pertsona helduak aldi berean zaintzeko ardura dutelako, edo beste pertsona bat zaintzeko ardura duten adineko pertsonak direlako.

Zaintzarekin lotutako aldagaiek legezko substantzien eta Interneten erabileran duten eraginari dagokionez, oro har, ikusten da zaintza-erantzukizunek alkohola eta Interneten neurrizko erabilera indartzen dutela (moderazio efektua), eta ez dirudi eragin nabarmenik dutenik tabakoaren edo psikofarmakoen erabileran, behin sexua eta adina kontrolatzen direnean.

Zainketei loturiko balizko gaitzak, ordea, areagotu egiten ditu zenbait arrisku-portaera, populazio-talde batzuetan behinik behin. Alde batetik, eguneroko tabako-kontsumoaren prebalentzia areagotzen du, sexua eta adina edozein direla ere. Bestalde, familiarekiko ardura izateak alkohol-kontsumoaren moderazioan eragin nabarmena duen bitartean, zaintza-lanetan buru-belarri aritzeak alderantzizko eragina du gizonen artean, ikusten baita arriskuzko kontsumo gehiago izateko joera dagoela intentsitate handiko zainketak egiten dituztenen artean, nahiz eta emaitzak ez duen adierazgarritasun estatistikorik. Azkenik, zaintza intentsiboak handitu egiten du psikofarmakoak errezetarik gabe edo mediku-jarraibidetik kanpo hartzeko aukera, bai gazteen, bai adinekoen artean, eta efektu hori antsietate- eta depresio-sintomak gorabehera mantentzen da.

Ondorioak

Emaitzek agerian uzten dute gizarte- eta genero rolei loturiko-gradienteak daudela legezko drogei eta Interneti lotutako arrisku-portaeretan. Egoera sozioekonomikoaren, zainketei loturiko kargaren eta ongizate mentalaren arteko interakzioak kontsumo- eta ahultasun-eredu desberdinak eratzen dituzte.

Emaitzek adierazten dutenez, hezkuntza-maila apalagoa eta zailtasun ekonomiko handiagoak dituzten pertsonak arrisku handiagoa dute tabakoa eta psikofarmakoak kontsumitzeko; alkoholaren kontsumoa eta Interneten erabilera konpultsiboa, berriz, gehiago lotzen dira maila sozioekonomiko ertain eta altuak dituzten taldeekin.

Genero desberdintasunak bereziki agerikoak dira. Gizonezkoek tabako- eta, batez ere, alkohol-kontsumoaren tasa handiagoak dituzte; praktika horiek gizartean onartuagoak dira, eta sozializazio-testuinguruei lotuta daude. Emakumeek, aldiz, psikofarmako gehiago kontsumitzen dituzte, ondoez emozionalaren medikalizazioarekin eta zainketa-kargaren eta kontziliazioaren ondoriozko tentsioekin lotuago. Adingabeen edo mendekotasuna duten pertsonen zaintza intentsiboa, genero-rolen adierazle gisa erabiltzen den aldagaia, osasun mental okerragoarekin eta psikofarmakoak kontsumitzeko aukera handiagoarekin lotzen da, baita maila sozioekonomikoaren arabera doitu ondoren ere.

Internet modu konpulsiboan erabiltzen dute batez ere gazteek, eta gehiago emakumeek gizonek baino. Egindako azterketaren emaitza garrantzitsu bat da portaera hori estuki lotzen dela antsietate- eta depresio-sintomen prebalentzia handiagoarekin, eta horrek esan nahi du indartu egin behar dela Interneten erabilera problematiko horren detekzioa lehen mailako osasun-arretatik.

Oro har, aurkikuntzek berretsi egiten dute kontzientziazio-kanpainak indartu egin behar direla legezko substantziak (batez ere, alkohola) kontsumitzeko eredu jakin batzuek osasunean eragiten dituzten arriskuen inguruan, substantzia horrek baitu prebalentzia handiena azterturiko arrisku-portaeren artean. Era berean, datuek agerian uzten dute garrantzitsua dela gazteek Internet modu konpulsiboan erabiltzea prebenitzeko esku-hartzeak garatzea, osasun mentalaren egoera txarragoarekin duen harremana dela eta. Azkenik, egindako azterketak berresten du garrantzitsua dela osasun publikoko esku-hartze integralak —desberdintasun sozioekonomikoak eta genero- eta zainketa-rolak kontuan hartuko dituztenak— garatzea, adikzioak prebenitzeko programak diseinatzean.

1. AURKEZPENA

1.1. JUSTIFIKAZIOA

Substantzia psikoaktiboen erabilera, ausazko jokoaren praktika eta interneten erabilera aisialdiarekin lotzen dira maiz. Hala ere, ez dago zalantzarik, nola erabiltzen direnaren arabera, mota ezberdinetako kalteak ere sor ditzaketela, besteak beste, osasun fisikoari eta mentalari eragindako kalteak. Osasunaren Mundu Erakundearen (OME) kalkuluen arabera, adibidez, 2019an alkoholaren eta substantzia psikoaktiboen kontsumoak 3 milioi heriotza baino gehiago eragin zituen mundu osoan (2,6 milioi alkoholak eta 0,6 milioi beste substantzia psikoaktibo batzuen kontsumoak), hau da, mundu osoko heriotzen % 4,7. Alkoholarekin lotutako heriotza-tasa handiena duen munduko herrialdeetako bat da Europa, urtean milioi bat heriotza baino gehiago eragiten baititu alkoholaren kontsumoak. Gainera, Europako gazteen artean heriotza goiztiarren lehenengo arrazoia da, eta 20-24 urteko adin-taldean gertatzen diren 4 heriotzatik 1 alkoholaren kontsumoak eragiten du.

Espanian, alkoholari egotz dakiokeen karga, erlatiboki Europako batez bestekoa baino txikiagoa izan arren, handia da nolana ere. Osasun Ministerioak populazioari egotz dakiokeen frakzioaren metodologian oinarrituta berriki egin dituen zenbatespenek adierazten dute 2021ean gutxi gorabehera 13.887 heriotza gertatu zirela Espainian alkohola kontsumitzeagatik (Observatorio Español de las Drogas y las Adicciones, 2024). Alkoholarekin lotutako heriotza-kausa nagusiak Espainian honakoak izan ziren: minbiziak (bereziki gibelakoa, hestegorrikoa, kolonekoa, bularrekoa eta abar), digestio gaixotasunak (adib. gibelako zirrosia) eta kanpo-arrazoiak, hala nola trafiko-istripuak eta bestelako lesioak. Izan ere, Espainian, alkoholari egotz dakizkiokeen heriotza gehienak gaixotasun kronikoengatik gertatzen dira (adibidez, 2021ean, gutxi gorabehera, 5.805 heriotza izan ziren alkoholari lotutako minbiziagatik, eta 5.303 inguru hari loturiko digestio-gaixotasunengatik). Zifra horien arabera, Espainiako urteko heriotza guztien % 3 - % 5 inguru dira alkoholari egotzen zaizkion heriotzak (OMEk mundu mailan kalkulaturako % 4,7ko datu globalarekin bat dator).

Tabako-kontsumoak eragiten duen erikortasuna eta hilkortasuna alkoholak eta beste substantzia psikoaktibo batzuek eragiten dutena baino handiagoa da: tabakoak 8 milioi heriotza eragiten ditu urtean mundu osoan, 1,2 milioi heriotza baino gehiago Europan, eta 50.000 eta 60.000 heriotza inguru Espainian. Termino erlatiboetan, Europan gaixotasun ez-kutxakorrek eragindako heriotza guztien % 18 tabakoaren kontsumoari egotzen zaizkio. Espainian, tabakoari egotz dakiokeen hilkortasunean gehien eragiten duten patologiak biriketako minbizia (eta horrekin lotutako beste

minbizi batzuk), gaixotasun kardiobaskularrak (bihotzekoak, iktusa), arnas gaixotasun kronikoak (BGBK, enfisema) eta tabakismoak larriagotutako beste egoera batzuk dira. Gainera, erretzaile pasiboen artean heriotza gehigarriak ere eragiten ditu (bereziki, kardiopatiaren eta arnas gaixotasunen ondorioz), baina txikiagoak.

Tabakoaren, alkoholaren eta beste substantzia psikoaktibo batzuen erabilerrari lotutako osasun-karga handia dela eta, erikortasun- eta hilkortasun-arriskua areagotzen duten erabilera-ereduak identifikatzea interesgarria da osasun publikoaren ikuspegitik, aukera ematen baitu herritarrei jakinarazteko zer neurri har ditzaketen kalteak murrizteko, beren burua babeste aldera; bestalde, “arrisku-kontsumo” horiekin lotzen diren faktore pertsonalak eta sozialak aztertuta, prebentzio programak arrisku-taldeetara bideratzeko aukera ematen du, haien eraginkortasuna hobetzeko.

1.1.1. Gizarte-klasearen eta genero-rolen garrantzia

Substantzien kontsumoan eragin nabarmena duten faktoreen artean generoa dago, oro har, gizonetan erabilera- eta abusu-prebalentzia handiagoa delarik, emakumeen artean baino (psikofarmakoen kasuan izan ezik). Alkoholaren eta drogen kontsumoarekin lotutako morbiditate- eta heriotza-tasari buruz OMEk egindako kalkuluek adierazten dute, adibidez, alkoholari egotz dakizkiokeen 2,6 milioi heriotzetatik 2, eta droga erabilerrari egotz dakizkiokeen 0,6 milioietatik 0,4, gizonen artean gertatzen direla. Hala eta guztiz ere, substantzia gehienek kontsumo-prebalentzietan betidanik egon den genero-arrakala hori murriztu egin da denborarekin, emakume gazteen prebalentzia gizonen prebalentziara hurbilduz joan delarik, eta, substantzia jakin batzuen kasuan, tabakoarenean, esaterako, gizonena gainditzera iritsi da. Zantzuak daude (Vidal, 2024), gaur egun, zenbait testuingurutan (gaueko aisialdian, adibidez), emakumeek gizonen baino gehiago erabiltzen dituztela *speed* gisako substantziak.

Arrisku-kontsumoen zati bat —legez kanpoko drogen erabilera eta gazteen artean ematen dena batez ere— aisialdian edo jaigiroan gertatzen den arren, badira beste faktore batzuk —ezaugarri pertsonalei eta bizipenei lotuak— substantzia psikoaktiboekin, jokoarekin eta Interneten erabilerarekin lotutako arriskuzko kontsumoak izateko joera areagotu dezaketenak.

Zenbait ikerketak aztertu dute, adibidez, egoera sozioekonomikoaren adierazle diren ikasketa-mailak, okupazio-motak edo diru-sarrek nola eragiten dioten substantzien kontsumoari. Oro har, ikerketek ondorioztatzen dute kontsumo esperimentala eta aisialdiko zeharkakoagoa dela kontsumo problematikoa edo arriskudun kontsumoa baino. Izan ere, egoera sozioekonomiko baxuko pertsonen artean, osasunarekiko arriskuak arbuatzea eragiten duten faktoreak pilatzen dira: hala nola, estresa eragiten duten laneko segurtasun-falta, baliabide ekonomikoaren eskasia edo etxebizitzaren prekaritatea, kontsumoak osasunean duen eraginari buruzko informazio falta eta kalteak murrizteko estrategiei buruzko ezagutza txikiagoa, aisialdiko jardueraren osasuntsuetan parte hartzeko aukera txikiagoa, edo, oro har, ingurune degradatuagoetan bizitzea, non substantzien eskuragarritasuna handiagoa eta erabilera ere normalizatuago izaten baita.

Gizarte-desberdintasunak ezartzen duen “zama bikoitza” ere agerian dago, gizarte-zaurgarritasunak arriskudun erabilera areagotzen duten faktoreekiko esposizioa handitzeaz gain, kontsumo horien ondorioz jasaten den kaltea ere handitzen baitu (klase sozioekonomiko baxuetako pertsonen kalte fisiko handiagoa eta kriminalizazio handiagoa jasaten dute kontsumo problematikoen ondorioz, eta tratatzeko eta gizarteratzeko aukera gutxiago dituzte). Horixe erakutsi zuen, hain zuzen, 48 ikerketa

desberdinetako laginak batuz, 1,7 milioi pertsona baino gehiago aztertu zituen meta-analisi batek. Emaizten arabera, estatus sozioekonomikoa 3 multzotan sailkatuta, talde baxueneko kide izateak % 26 handitzen du hilkortasun arriskua, baita Gaixotasun Ez-Kutsakorren Prebentzio eta Kontrolerako OMEren Ekintza Plan Globalaren arabera, hilkortasunean gehien eragiten duten faktoreak —diabetesa, arriskudun alkohol erabilera, tabakoaren kontsumoa, hipertentsioa, obesitatea eta jarduera fisikoa— kontrolatu ondoren ere (Stringhini et al., 2017).

Bestalde, ordaindu gabeko lana, intentsitatearen arabera, arrisku-faktore bat izan daiteke adikzioen aurrean. Zenbait ikerketek aurkitu dute, adibidez, zainketei loturiko gainkargak eragin negatiboa duela familiako zaintzaileen osasun fisikoan eta mentalean, eta hori lotuta dago, batez ere, psikofarmakoen erabileraren prebalentzia handiagoarekin (Díaz et al., 2020) eta alkohol kontsumo problematikoa izateko arrisku handiagoarekin (Rospenda et al., 2010). Euskadin, emakumeek antsietate eta depresio prebalentzia handiagoa dutela deskribatu izan da, baita psikofarmako gehiago erabiltzen dituztela ere, bai mediku-preskripzioarekin bai preskripziorik gabe, baita osasun mentalaren egoera edo osasun-zerbitzuetarako sarbidea kontrolatu ondoren ere. Emakumeen gain-erabilera hori egiturazko desberdintasunekin lotu izan da —hala nola zainketei loturiko zama, lan-prekarietatea eta genero-indarkeria—, bai eta ondoeza medikalizatzeko joerarekin ere, alegia, gizarte-desberdintasun horien eragin psikosozialak klinikoki tratatzeko joerarekin (Bacigalupe & Martín, 2021; Gobierno Vasco (ed.), 2021). Literatura feministak eta Euskadin horren inguruan buruturiko ikerketak adierazten dutenez, eredu horiek islatzen dute nola baldintzatzen duen generoak ondorez emozionalak esperimintatzeko, adierazteko eta tratatzeko modua, generoaren araberrako osasun-eta arrisku-ibilbide bereziak eratuz.

1.2. HELBURUAK

Monografiko hau 2023ko *Euskadiko Adikzioei buruzko Inkestan* oinarritzen da eta EAEko biztanleek legezko drogei eta Interneten erabilerari dagokienez hartzen dituzten osasunerako portaera arriskutsu batzuen ezagutzan sakontzeko helburua du. Halaber, egoera sozioekonomikoak eta generoari lotutako aldagai batzuek —hala nola beste pertsona batzuen zaintzaz arduratu beharrak— portaera horiei nola eragiten dieten ezagutzea bilatzen du.

Ikerketak tabakoaren, alkoholaren, psikofarmakoen eta Interneten erabilera-prebalentzia klase sozialaren eta genero-rolen arabera nola aldatzen den aztertzen du; bestalde, klasea eta generoaren araberrako alde horiek sexua eta adinaren arabera azal daitezkeen ala horiekiko independenteak diren ezagutzea da helburua, edo, aitzitik, klasea, generoa, sexua eta adinaren artean interakzioak ematen diren, kontsumoaren gaineko eragina aldatzen dutenak.

Zehatzago esanda, azterlanak helburu hauek ditu:

- 15 urte edo gehiagoko biztanleen artean tabakoaren, alkoholaren eta psikofarmakoen egungo erabileraren prebalentzia neurtzea eta osasunari dagokionez arrisku bereziko portaeren prebalentzia zenbatetzea.
- Kontsumo-ereduetan, arriskuaren pertzepzioan eta kalteberatasun-faktoreekiko esposizioan sexuaren, adinaren eta maila sozioekonomikoaren arabera dauden aldeak aztertzea.

- Gizarte-desberdintasunen, genero-rolen eta osasun mentalaren arteko erlazioa aztertzea, kontuan hartuta osasun mentalak bitartekotza-funtzioa izan dezakeela arrisku-jokabideak agertzeko aukeran.

1.3. METODOLOGIA

1.3.2. Inkestaren laginketa eta adierazgarritasuna

Euskadiko Adikzioei buruzko Inkestaren 2023ko datuetan oinarritzen da azterketa. Eragiketa hori 2019-2022ko Euskal Estatistika Planaren barne dago eta Eusko Jaurlaritzako Osasun Sailaren Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritzak sustatzen du, Eustatekin elkarlanean. Informazio bilketa 2023ko martxoaren 6tik ekainaren 20ra bitartean egin zen.

EAEko familia-etxebizitza okupatuetan bizi diren 15 urte edo gehiagoko pertsonen zuzenduta dago inkesta. Lagin izenduna da —elkarrizketa bakoitza pertsona jakin bati dagokio—, eta 2.527 norbanako titularrek osatzen dute, bete ezin den kasuetarako, dagozkien ordezkari eta erreserbekin batera. Eustatek osatu duen lagin-diseinuaren arabera, etapa bakarreko lagina da eta lurralde historikoaren eta zazpi adin-talderen arabera (15–24, 25–34, 35–44, 45–54, 55–64, 65–74 eta 75 urte edo gehiago) estratifikatzen da.

Laginaren adierazgarritasuna bermatzeko, hautaketa kuboaren metodoaren bidez orekatu zen. Prozedura horretan, 15 urtetik gorako biztanleriaren banaketa hartu zen kontuan, lurralde historikoaren, erakunde sanitario integratuaren (ESI), oinarritzako osasun-eremuaren (OEB), udalerriaren tamainaren, sexuaren, adinaren eta nazionalitatearen arabera. Horrela, inkestaren zenbatespenek zehatz-mehatz erreproduzitzen dituzte erreferentziazko biztanleriaren lurralde-egitura eta osasun-zerbitzuen egitura.

Emaitzak populazioaren tamainara ekartzeko, Eustatek lagin-pisuak haztatzeko eta kalibratzeko prozedura bat aplikatu zuen. Lehenik eta behin, hasierako pisuak kalkulatu ziren, Lurralde Historikoaren eta adinaren estratu bakoitzaren barruko hautatze-probabilitatearen alderantzizko gisa (Horvitz–Thompsonen zenbatesleak). Ondoren, kalibrazio bidez doitu ziren oreka-aldagaien guztizko marjinalen gainean: Lurralde Historikoa, Erakunde Sanitario Integratua, udalerriaren tamaina, sexua eta nazionalitatea.

Horretarako erabilitako metodoa Raking Ratio deritzona izan zen. Prozedura iteratibo horrek pisuak doitzen ditu laginak kalibraketa-aldagaien populazio-banaketak erreproduzitu arte. Kalibrazio hori INSEERen CALMAR makroaren bidez ezarri zen, Europan gizarte arloko inkestetan asko erabiltzen dena. Emaitzek konbergentzia bikaina erakutsi zuten: amaierako pisuak hasierakoetatik oso hurbil mantendu ziren (batez bestekoa = 1,00; aldakuntza-koefizientea = % 9,2; heina 0,79–1,52).

1.3.3. Aldagaiak

Aintzat hartutako arrisku-portaerak

2023ko Euskadiko Adikzioei buruzko Inkestaren emaitza nagusien txostenak adikzioei lotutako arrisku-portaerei buruzko zenbait adierazle jasotzen zituen (Osasun Saila, 2024). Monografiko honetan, sexu eta adinaren araberrako konposizioaren eta klase eta generoa hurbiltzen dituzten aldagaien araberrako azterketa xehe bat egin nahi denez, prebalentzia handiagoa duten arrisku-portaeretan jarri behar izan da arreta, ahal dela, emaitzak lagin-tamaina oso txikiko taldeetan oinarritu

behar izatea saihestuz. Emaitzen txosten orokorrean zehaztutako hamar arrisku-portaeretatik, hauek hartu dira kontuan analisi honetan:

1. **Tabakoa.** Egunean 5 zigarro edo gehiago kontsumitzea (#1 arriskua, inkestaren emaitza orokorren txostenean).
2. **Alkohola.** Egoera hauek sartzen dira:
 - Arrisku txikiko atalaseak gainditzen dituen alkohol-erabilera, hau da, astean 14 Edari Unitate Estandar (EUE) baino gehiago kontsumitzea gizonezkoetan, edo 7 EUE baino gehiago emakumezkoetan (inkestaren emaitza orokorren txostenean, #2 arriskua). Espainian, EUE 1 10 g alkohol etiliko pururen baliokidea da, ardo edalontzi labur edo 'txikito' batean, edo garagardo edalontzi (kaña) batean dagoen kantitatea.
 - Kontsumo intentsiboko gertakariak (*binge drinking*) gutxienez azken hilabetean behin (inkestaren emaitza orokorren txostenean, #3 arriskua). Kontsumo intentsibotzat jotzen da zenbait edari jarraian, edo bi orduko epean hartzen direnean. Gizonetan, kontsumo-aldiko 5 edari edo gehiago hartzen dira kontuan; emakumeetan, aldiko 4 edari edo gehiago.
 - *Alkoholarekiko mendekotasun-sindromea (#4 arriskua inkestaren emaitza nagusien txostenean).* AUDIT (*Alcohol Use Disorders Identification Test*) eskala erabiltzen da alkoholarekiko mendekotasun-sindromea dagoen aztertzeko. Egindako balidazio-azterketen arabera (García Carretero et al., 2016), 7 puntu baino gehiagoko mozqueta-puntuak ezarri ziren gizonentzat, eta 5 puntu baino gehiagokoak emakumeentzat.
3. **Psikofarmakoak.** Inkestaren emaitzei buruzko txosten orokorrean erabilitako arrisku portaeren definizioa zabaldu egin da, honako hauek sartzeko:
 - Psikofarmakoen kontsumoa mediku-errezetarik gabe;
 - Lasaigarriak, hipnotikoak edo analgesiko opioideak hartzea, medikuak agindutakoa baino dosi handiagoan edo denbora gehiagoz.
 - Azken urtean psikofarmako-mota bat baino gehiago kontsumitu izana, galdetegian aipatzen diren hiru farmako-talde nagusiak kontuan hartuta: (1) lasaigarriak eta hipnotikoak, (2) antidepresiboak eta (3) analgesiko opioideak.
4. **Internet.** Balizko erabilera konpulsiboa aztertzen da, *Compulsive Internet Use Scale* (CIUS) eskalarekin neurtuta. DPNren irizpideen arabera (Observatorio Español de las Drogas y las Adicciones, 2022), CIUSean 28 puntu edo gehiago izateak Interneten erabilera konpulsiboa izateko arriskua adierazten du.

Aldagai esplikatzaileak

- **Klase soziala.** *Euskadiko Adikzioei buruzko Inkestak* elkarrizketatuei buruzko informazio soziodemografikoa biltzen du. Klase soziala zuzenean jasotzen ez bada ere, monografikoa honetan bi aldagai erabili dira maila sozioekonomikoa gerturatzeko:
 - **Ikasketa-maila.** Galdetegiko J4 galderak pertsonak lortu duen ikasketa-mailarik handiena jasotzen du sei kategoriatan. Datu horiek hiru kategoriatan sailkatu dira:

- *Ikasketarik gabeak edo lehen mailako ikasketak.* Lehen hezkuntzako sei maila edo gutxiago gaindituta dituzten pertsonak;
 - *Erdi mailako ikasketak.* Batxilergoko edo goi-mailako lanbide-heziketako tituluak dituzten pertsonak sartzen dira, bai eta bigarren hezkuntzako bost maila edo gehiago gaindituta dituzten pertsonak ere;
 - *Unibertsitate-ikasketak.* Diplomatura, gradu eta lizentziatura, master eta doktoregoko unibertsitate-tituludunak biltzen ditu.
- **Hilabete amaierara iristeko zailtasun ekonomikoak.** Galde-sortako J5 galderak hilabete amaierara iristeko hautematen dituzten zailtasunak jasotzen ditu, lau erantzun aukera posiblerekin: (1) zailtasun dezente edo handiarekin; (2) nolabaiteko zailtasunarekin; (3) nahiko erraz edo (4) dezente edo oso erraz. Aldagaia hiru mailatan taldekatu da:
 - *Zailtasunez.* Lehenengo bi erantzun-aukerak biltzen ditu (“nolabaiteko zailtasunarekin” eta “zailtasun handiarekin edo dezenterekin”);
 - *Normaltasunez*¹. Hirugarren erantzun-aukera jasotzen du (“nahiko erraz”);
 - *Erraz.* Laugarren erantzun-aukera jasotzen du (“dezente edo oso erraz”).
- **Genero-rolak eta zainketak.** Adikzioei buruzko Inkestak elkarrizketatutako pertsonak dituzten familia-erantzukizunei buruzko galdera batzuk biltzen ditu, bai eta beren lanbideari eta ordaindu gabeko lanari buruzkoak ere. Alde batetik, J8 galderak jasotzen du elkarrizketatutako pertsonak beren kargura etxean bizi diren 12 urtetik beherako adingaberik duten ala ez, eta, bestetik, J9 galderak galdetzen du ea etxean bizi diren mendeko beste pertsona helduren baten zaintza-ardurarik duten. J10 galderan, elkarrizketatutako pertsonak eskatzen zaie adieraz dezatela egunero zenbat ordu ematen dituzten, batez beste, etxeko lanetan eta adingabeak eta/edo mendeko pertsonak zaintzen. Azkenik, J11 galderak inkesta egin aurreko astean pertsonaren jarduera zein izan zen jasotzen du. Informazio horretatik abiatuta, bi aldagai sintetiko sortu dira:
 - **Zaintzailea.** Aldagaiak adierazten du ea pertsonak zaintzarik ematen dien adingabeei edo etxean bizi diren mendekotasuna duten helduei. Honako egoera hauek hartzen dira kontuan:
 - Beren ardurapean adingabeak edo helduak dituzten pertsonak (J8 edo J9 galderetan “bai” erantzun dutenak).
 - Egunean gutxienez ordu bete ematen dutenak ordaindu gabeko etxeko lanetan edo zaintza-zereginetan (J10 galdera).
 - **Zainketek eragindako balizko gaitzera.** Aldagai murriztaileago honek jarduera bikoitza izategatik (etxean eta kanpoan), hainbat pertsona aldi berean zaintzeagatik, edo adinekoak izanik beste pertsona batzuen zaintzaile izategatik, zainketek eragindako gaitzera-egoeran egon litezkeen pertsonak identifikatu nahi ditu. Aldagaiak honako egoerak hartzen ditu barne:
 - 65 urtetik beherako gazte eta helduen artean, ikasten edo lanean dihardutenak, adingabe edo helduekiko zaintza-ardura dutenak eta ordaindu gabeko lanetan egunean 3 ordu edo gehiago ematen dutenak.

¹ Kategoria horrek, hilabete amaierara nolabaiteko erraztasunez iristen direla dioten pertsonak biltzen baditu ere, biztanleen % 57 suposatzen du, eta, beraz, erreferentziatzko egoeratzat har daiteke; horregatik, “normaltasunez” izendatu da.

- 65 urtetik beherako gazte edo helduen artean, aldi berean haurren eta etxean bizi diren mendeko beste helduen zaintza-ardura dutenak.
- 65 urteko edo gehiagoko pertsonen artean, beste heldu batzuen zaintzaz arduratzen direnak.

Kontrol-aldagaiak

Aldagai esplikatzailleek legezko substantzien eta Interneten erabileran duten eragina, sexuaren eta adinaren arabera kontrolatu da. Horrez gain, literatura zientifikoak adierazten duenez osasun mentalak bitartekari-rola izan dezakeela, maila sozioekonomikoak eta genero-rolak substantzien erabilerari eragiteko moduan, osasun mentalaren egoeraren arabera ere kontrolatzen saiatu gara.

- **Sexua.** Erantzun duen pertsonaren sexu biologikoa jasotzen du, gizona edo emakumea den.
- **Adina.** Hiru kategoriatan bildu da (15-39 urte, 40-64 urte eta 65 urte edo gehiago), datuak gehiegi xehatzea saihesteko.
- **Osasun mentala.** *Adizkioei buruzko Inkestak* Osasun Mentalaren Indizea (MHI-5) osatzen duten bost galderak jasotzen ditu. Eskala horrek balio izan du nahasmendu afektiboak eta antsietate-nahasmenduak iragartzeko (Berwick et al., 1991), eta 2007tik erabiltzen da *Euskadiko Osasun Inkestan*. Monografiko honetan, eskalan <56 puntuko atalasea erabili da osasun mentaleko balizko arazoak —zehazki, antsietate- eta depresio-sintomak— antzemateko, Euskadiko Osasun Inkestaren metodologian jasotzen den bezala (Osasun Saila, 2023).

1.3.4. Analisi-estrategia

Monografiko honetan, analisi deskribatzaileak *Euskadiko Adizkioei buruzko Inkestaren* lagin haztatuan oinarrituta egin dira, eta kalibratutako pisuak aplikatu dira EAeko populazio-egitura errealera egokitutako prebalentziak zenbatesteko. Analisi deskribatzaileak eta aldagai biko analisiak erabili dira arrisku-jokaeren banaketa aztertzeke, sexuaren, adinaren, hezkuntza-mailaren, diru-sarreraren, osasun mentalaren eta zaintza-rolaren arabera.

Analisi horiek osatzeko, 2.527 pertsonako lagin haztatu gabeen oinarritutako aldagai anitzeko analisia burutu da. Erregresio logistikoro (generalized logistic regression) ereduak erabili dira, gizarte-klasearen, genero-rolen eta legezko substantzien eta Interneten erabileraren arteko loturen sexuaren eta adinaren araberako zenbatespen doituak lortzeko.

1.4. TXOSTENAREN EGITURA

Helburuak eta metodologia zehaztu ondoren, txostenaren zatirik handiena beste bost kapitulutan egituratuta dago.

Bigarren kapituluan, klase sozialaren eta zaintzari lotutako genero-rolen ikuspegitik deskribatzen da euskal biztanleria, eta testuingurua eskaintzen zaio legezko substantzien eta Interneten erabilerareduetan, klasearen eta genero-rolen arabera ikusten diren desberdintasunei buruzko ondorengo azterketari. Gainera, literaturak adierazten duenez klase sozialaren, zainketen eta substantzien

kontsumoaren arteko harremana osasun mentalaren egoeraren arabera alda daitekeela, osasun mentalari buruz *Euskadiko Adikzioei buruzko Inkestak* ematen dituen datuak ere aztertzen dira.

Hirugarren kapituluak, tabakoaren, alkoholaren, psikofarmakoen eta Interneten erabilera-prebalentziaren inguruko datu nagusiak ematen dira: lehenik eta behin, egungo (azken hilabeteko) erabilera-prebalentziarenak, eta, ondoren, kontsumitutako kantitatea, erabilera-maiztasuna edo substantziarekiko mendekotasun-irizpideak direla-eta, osasunerako arrisku berezia suposa dezaketen erabilera-eredu jakin batzuenak.

Txostenaren laugarren kapituluak arrisku-portaera horiek dituzten pertsonak ditu ardatz. Hain zuzen, talde horren karakterizazioa jasotzen du, ezaugarri soziodemografikoei, osasu-egoerari eta beste substantzia batzuen kontsumoari dagokionez.

Azkenik, bosgarren kapituluak, gizarte-klaseak eta genero-erolek tabako-, alkohol-, psikofarmako- edo internet-kontsumoari lotutako arrisku-portaerekin izan dezaketen harremana aztertzen da. Aintzat hartutako arrisku-jokabideen prebalentzietan, ikasketa-mailaren, egoera ekonomikoaren, zaintzari loturiko arduraren edo gaitzaren arabera ematen diren aldeak aztertzen dira, alde horiek sexua eta adina kontuan hartuta ere mantentzen diren zehazten saiatzen delarik.

2. KLASEA, GENEROA ETA OSASUN MENTALA ADIKZIOEI BURUZKO INKESTAN

Atal honetan, *Euskadiko Adikzioei buruzko Inkestak* euskal gizarteaz eskaintzen duen momentuko argazkia deskribatzen da, klase sozialaren eta zaintza bezalako genero rolei dagokionez. Helburua klaseak eta generoak legezko substantzien eta Interneten erabileran duten eraginari buruzko azterketari testuingurua ematea da. Alde horretatik, sexuaren eta adinaren arabera genero- eta klase-desberdintasunekin batera, desberdintasun horiek biztanleriaren osasun mentalean duten eragina ere deskribatzen da, berrikusitako literaturaren arabera, adikzio-portaerak azaltzeko garrantzitsua izan daitekeen aldagaia den neurrian.

2.1. Klase soziala

Euskadiko Adikzioei buruzko 2023ko Inkestak, klase sozial okupazionalaren neurri zuzenik jasotzen ez badu ere, elkarriketatuen egoera sozioekonomikoa hurbiltzeko aukera ematen du, elkarrekiko harremana duten bi adierazle desberdinen bidez, hala nola, lortutako hezkuntza-maila eta hilabete amaierara iristeko zailtasun ekonomikoari buruzko pertzepzioa. Bi alderdi horiek, pertsonak eskura dituzten baliabide kulturalak eta ekonomikoak islatzen dituzte, hurrenez hurren, eta horiek lotura estua dute bizi-estiloarekin, informazioa eskuratzeko aukerekin eta beste hainbat kalteberatasun-faktoreren eraginpean egotearekin.

Inkestaren emaitzen arabera, Euskadiko biztanleen erdiak baino gehixeagok (% 52,8k) bigarren mailako ikasketak ditu, % 28,1ek unibertsitate-ikasketak, eta % 19,2k, berriz, lehen mailakoak edo ez du ikasketarik. Bestalde, % 57,1ek adierazten du nahikoa erraz iristen dela hilabete amaierara²;

² Hemendik aurrera, irakurketa errazteko, hilabete amaierara “normaltasunez” iristen dena dela adieraziko da.

% 22,4k, berriz, nahikoa, dezente edo zailtasun askorekin iristen dela, eta % 20,5ek, berriz, oso erraz iristen dela.

1. taula. Euskadiko 15 urtetik gorako biztanleen banaketa ikasketa-mailari eta hilabete amaierara iristeko zailtasunei dagokionez, sexuaren arabera (% , KT% 95). EAE, 2023 (N=1.908.568).

		Gizonezkoa	Emakumea	Guztira
		% (KT % 95)	% (KT % 95)	% (KT % 95)
Ikasketa maila	Lehen mailakoak edo ikasketarik gabeak	16,7 (14,5 – 19,0)	21,5 (19,3 - 23,8)	19,2 (17,7 - 20,7)
	Bigarren mailakoak	58,4 (55,3 - 61,3)	47,5 (44,7 - 50,4)	52,8 (50,7 - 54,8)
	Unibertsitarioak	25,0 (22,4 - 27,7)	31,0 (28,4 - 33,7)	28,1 (26,3 – 30,0)
Hilabete amaierara iristeko zailtasun maila	Zailtasunez	21,7 (19,2 - 24,3)	23,2 (20,7 - 25,8)	22,4 (20,7 - 24,3)
	Normaltasunez	56,6 (53,6 - 59,6)	57,5 (54,6 - 60,4)	57,1 (55,0 - 59,2)
	Erraz	21,7 (19,3 - 24,3)	19,3 (17,1 - 21,7)	20,5 (18,8 - 22,2)

Sexuka, emakumeek gizonek baino sarriago dute ikasketa-maila baxua (% 21,5ek ez du ikasketarik edo lehen mailako ikasketak bakarrik ditu, gizonen % 16,7ren aldean) eta baita altua ere (% 31k unibertsitate-ikasketak ditu, gizonen % 25en aldean).

Aldiz, ez da genero-desberdintasun handirik ikusten egoera ekonomikoari dagokionez, kontuan hartuta hilaren amaierara iristeko zailtasunak dituztela adierazten dutenen proportzioa % 21,7 dela gizonen artean eta % 23,2 emakumeen artean. Beste muturrean, gizonen % 21,7k eta emakumeen % 19,3k adierazten dute posizio ekonomiko lasaia dutela (dezente erraz edo oso erraz iristen dira hilabete bukaerara), baina konfiantza-tarteak partzialki gainjartzen dira, eta horrek adierazten du desberdintasun horiek ez direla estatistikoki esanguratsuak.

Adin-taldean arabera, alde handiak daude ikasketa-mailari dagokionez, gazteen eta adinekoen artean batez ere, baina baita egoera ekonomikoari dagokionez ere.

Gazteen artean, ikasketarik ez dutenen edo lehen mailako ikasketak soilik dituztenen ehunekoa beste adin-talde batzuetan baino askoz txikiagoa da: 15 eta 39 urte bitartekoen % 5 besterik ez, 40 eta 64 urte bitartekoen % 13,1ekin, eta 65 urte edo gehiagokoen % 45arekin alderatuta. Adinekoen artean, gainera, unibertsitate-ikasketak dituztenen ehunekoa askoz ere txikiagoa da (% 12,9k du ikasketa-maila hori; eta 64 urtetik beherakoan artean, berriz, % 33 inguruk).

2. taula. Euskadiko 15 urtetik gorako biztanleen banaketa, ikasketa-mailari eta hilabete amaierara iristeko zailtasunei dagokionez, adin-taldean arabera (% , KT % 95). EAE, 2023 (N=1.908.568).

		15-39 urte	40-64 urte	65 urte edo gehiago
		% (KT % 95)	% (KT % 95)	% (KT % 95)
Ikasketa maila	Ikasketarik edo lehen mailako ikasketarik gabe	5,0 (3,7 - 6,8)	13,1 (10,9 - 15,8)	45,1 (41,4 - 48,8)
	Bigarren mailakoak	61,5 (58,2 - 64,6)	53,3 (49,8 - 56,8)	42,1 (38,3 - 45,9)
	Unibertsitarioak	33,5 (30,5 - 36,6)	33,5 (30,3 - 36,9)	12,9 (10,5 - 15,8)
Hilabete bukaerara iristeko zailtasun maila	Zailtasunez	20,8 (18,1 - 23,7)	24,3 (21,4 - 27,5)	21,1 (18,1 - 24,5)
	Normaltasunez	63,2 (59,9 - 66,4)	55,0 (51,5 - 58,5)	53,7 (49,8 - 57,5)
	Erraz	16,0 (13,7 - 18,6)	20,6 (17,9 - 23,5)	25,2 (22 - 28,7)

Adinekoek, berriz, gazteek baino joera handiagoa dute egoera ekonomiko ona adierazteko. 65 urtetik gorakoan % 25,2k adierazten dute dezente erraz edo oso erraz iristen direla hilabete amaierara; 40

eta 64 urte bitarteko pertsona helduen artean, berriz, %20,6k, eta 15 eta 39 urte bitartekoen artean, %16k. Lortzen diren konfiantza-tarteak kontuan hartuta, esan daiteke aldea estatistikoki esanguratsua dela gazteen kasuan, baina ez beste bi taldeen artean (40-64 urteko pertsonen eta 65 urte eta gehiagokoen artean). Aldiz, gazteek tarteko posizioa aukeratzen dute, hilaren amaierara iristeko nolabaiteko edo dezenteko erraztasuna adierazten duena, beste bi taldeek baino sarriago (% 63,2k aukera hori egiten du; 40 eta 64 urte bitartekoen % 55arekin, eta 65 urte eta gehiagokoen % 53,7rekin alderatuta). Kontuan izan behar da talde horretan sartzen direla ekonomikoki autosufizienteak ez diren nerabe eta gazteak; beraz, baliteke erdibideko aukera horren aldeko hautuak familiaren egoera ekonomikoaren inguruko ezagutza ezari lotuta egotea.

Laburbilduz, egoera sozioekonomikoa —izan buruturiko ikasketa-mailaren bidez edo egoera ekonomikoaren bidez hurbilduta— asko aldatzen da sexuaren eta adinaren arabera. Horregatik, garrantzitsua da aztertzea faktore horiek nola eragin dezaketen beste esparru batzuetan, hala nola osasun mentalean edo genero-roletan, hurrengo ataletan aztertuko direnak.

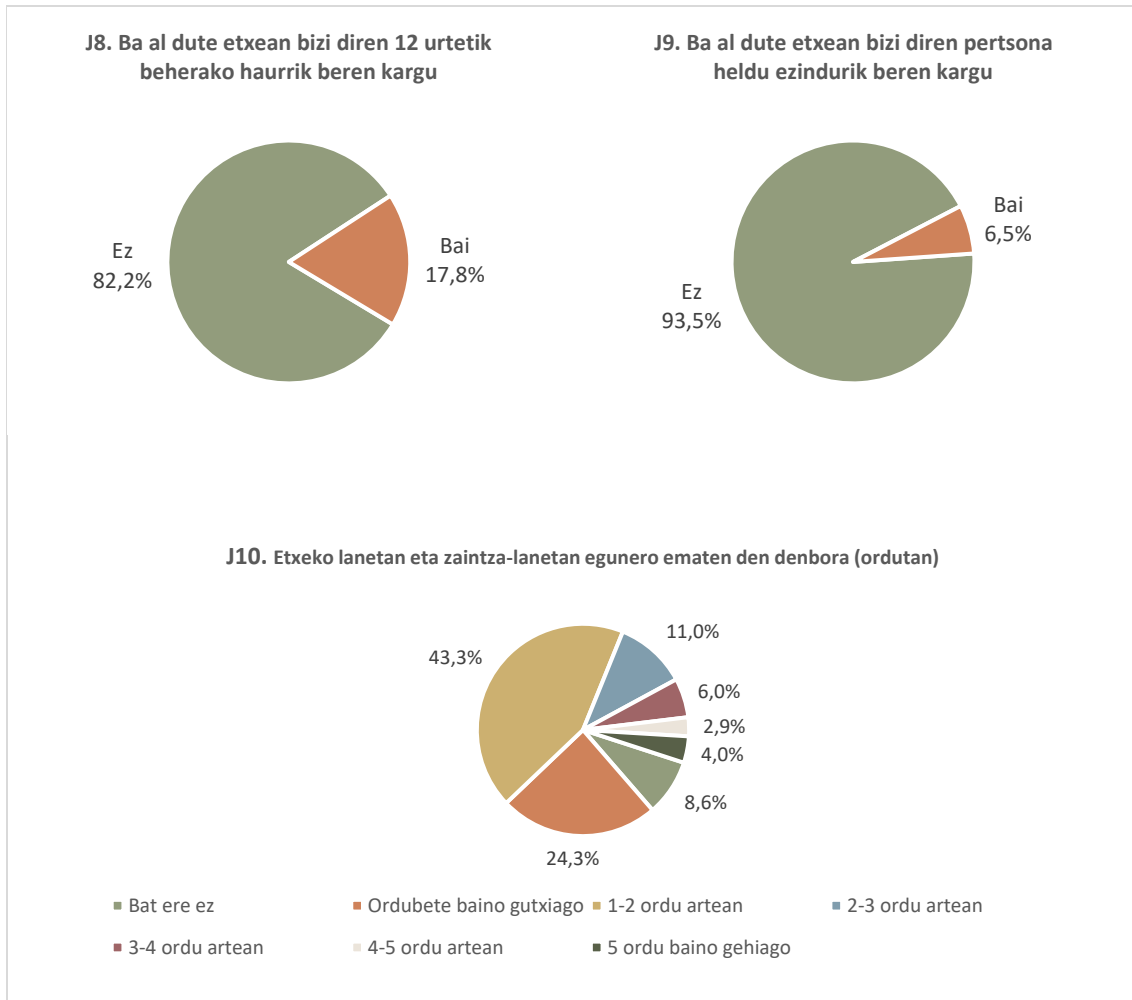
2.2. Genero rolak

Generoa gizarte- eta kultura-konstruktua da, eta gizarte batek pertsonen sexuaren arabera esleitzen dizkien rol, arau, balio eta espektatiba multzoari egiten dio erreferentzia. Sexu biologikoak ez bezala —ezaugarri anatomiko eta fisiologikoetan oinarritzen baita—, generoak harremanetan oinarritzen den dimentsio sinboliko bat adierazten du, identitateak, jokamoldeak eta gizon eta emakumeen arteko botere-harremanak egituratzen dituena. Hainbat esparrutan agertzen da: lana eta zaintzaren banaketan, baliabideak eskuratzeko aukeretan, espazio publikoko parte-hartzean edo emozioak adierazteko eta kudeatzeko moduetan. Osasunaren eta adikzioen arloan, generoa funtsezko gizarte-determinatzailea da, eta eragina du arriskuekiko esposizioan, nahiz horiekiko hartzen den jarreran.

Atal honetan, EAEko gizarte genero-rolen ikuspuntutik deskribatzen da, horretarako, *Adikzioei buruzko 2023ko Inkestak* elkarrizketatuen familia-arduri buruz jasotzen duen informazioa erabiliz, zaintzaren eremua baita gizartearen baitan genero-desberdintasunak argien adierazten diren eremuetako bat. Helburua genero-rolak substantzien erabileran duten eraginaren azterketarako testuingurua ematea da, sexuaren eta adin-taldeen arabera genero-rol horiek nola aldatzen diren azalduz.

Adikzioei buruzko Inkestan bildutako datuen arabera, 15 urtetik gorako herritarren % 17,8k etxean bizi diren 12 urtetik beherako haurrak ditu ardurapean, eta % 6,5ek mendekotasuna duen pertsona helduren bat du bere kargu. Bestalde, elkarrizketatuen % 9k adierazten du ez duela ordaindu gabeko lanetan (etxeko lanetan edo besteen zaintzan) denborarik igarotzen, laurdenak (% 24,3k) egunean ordubete baino gutxiago eskaintzen diela halako lanei, eta % 43,3k egunean ordubete eta bi ordu artean eskaintzen dizkiela. Ordaindu gabeko lanetan egunean 2 ordu baino gehiago egiten dituztela diotenak %32,3 dira, eta lau ordu edo gehiago ematen dituztenak %11,1.

1. grafikoa. Euskadiko 15 urtetik gorako biztanleen banaketa, bere gain hartzen dituzten familia-arduren arabera eta ordaindu gabeko lanetan egunero ematen duten denboraren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

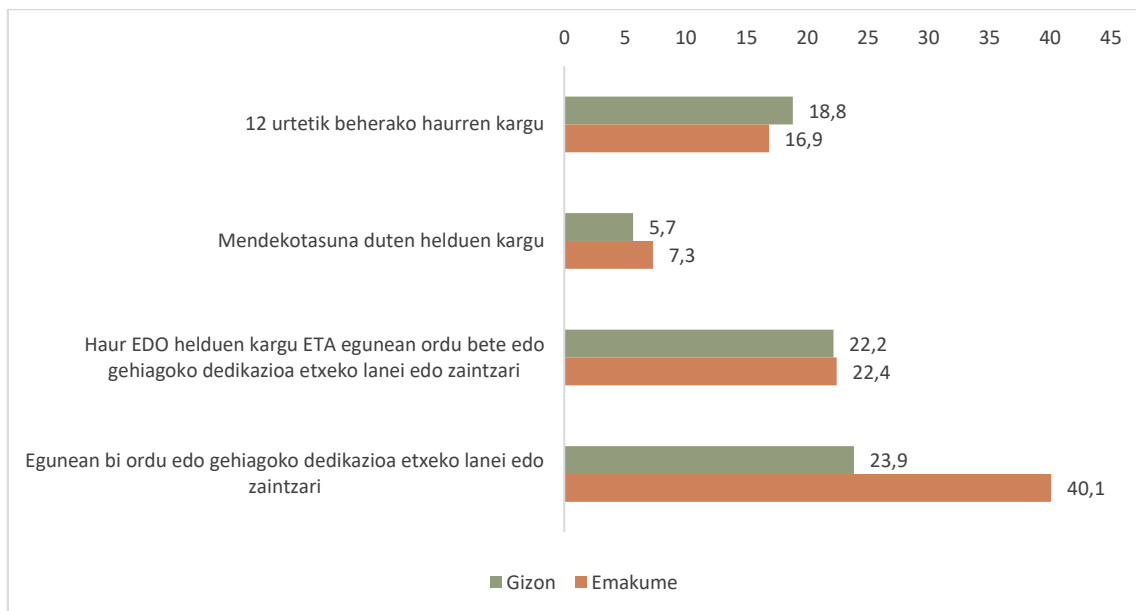
Ordainik gabeko lan-zamaren sexuaren araberako banaketari dagokionez, Adikzioei buruzko Inkestako datuetan ez da alde handirik ikusten gizon eta emakumeen artean, eta hori kontraesanean dago literatura espezializatuak eta estatistika ofizialek (adibidez, Euskadiko denbora-erabilerari buruzko inkestak³) ematen dituzten datuekin, non emakumeen parte-hartze handiagoa islatzen baita, bai kuantitatiboki, bai kualitatiboki ere. Euskadiko Adikzioei buruzko Inkestaren datuetan, aldiz, gizonen eta emakumeen arteko aldeak oso txikiak dira, haurren zaintzari dagokionez bereziki. Nolanahi ere, genero-arrakala nabarmenagoa da ordaindu gabeko zaintza- edo etxeko lanetan dedikazio handia dutenen edo pertsona helduak —mendekotasuna dutenak edo gaixotasun egoeran daudenak— zaintzen dituztenak aintzat hartzen direnean.

Horrela, 15 urtetik gorako lagin osoa hartuta, gizonen % 18,8k eta emakumeen % 16,9k adierazten dute 12 urte bitarteko haurren zaintza bere gain hartzen dutela; Aldiz, helduen zaintzari dagokionez, emakumeen zati handiago batek (haien % 7,3k eta gizonen % 5,7k) hartzen du bere gain ardura hori,

³ Ikus, adibidez, https://es.eustat.eus/elementos/ele0018300/en-la-ca/not0018351_c.html

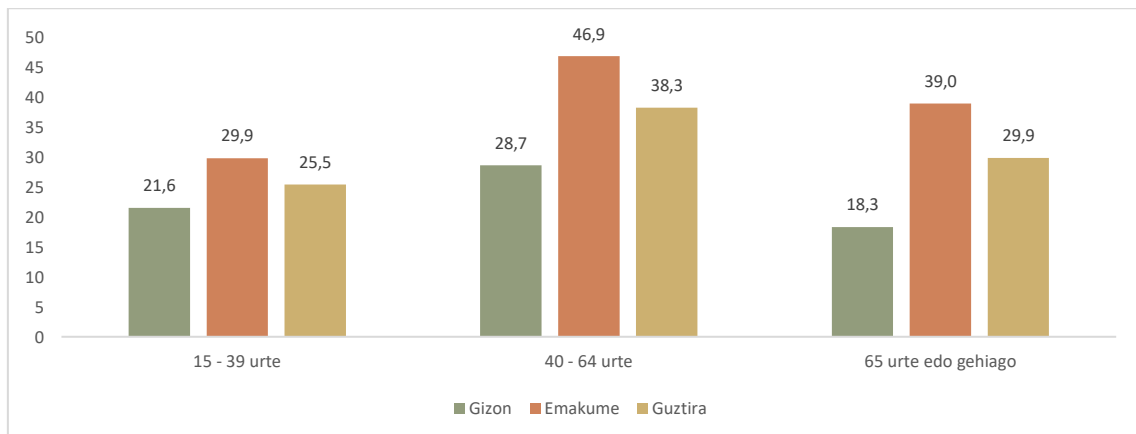
eta askoz emakume gehiagok (% 40,1ek) adierazten dute egunean 2 ordu edo gehiago ematen dituztela etxeko lanetan edo beste pertsonen zaintza-lanetan, gizonek baino (% 23,9).

2. grafikoa. Genero-desberdintasunak zaintza eta etxeko-lanak bere gain hartzen dituen biztanleen ehunekoan (%). EAE, 2023 (N=1.908.568)

Ordaindu gabeko lanetan nolabaiteko intentsitateaz (egunean bi ordu edo gehiagoz) jardutea ohikoagoa da emakumeen artean gizonen artean baino, adina edozein dela ere (3 Grafikoa). Dena den, genero- arrakala handiagoa da adinekoen belaunaldietan: hala, 15 eta 39 urte bitarteko gazteen artean, egunean 2 ordu edo gehiagoko dedikazioa duten emakumeen proportzioa %38 handiagoa da adin bereko gizonen artean baino; 40 eta 64 urte bitartekoaren artean, %63 handiagoa da emakumeen artean; eta 65 urte bete dituztenen artean, 2,1 aldiz handiagoa da emakumeen artean gizonen artean baino.

3. grafikoa. Genero-desberdintasunak ordaindu gabeko lanetan egunean 2 ordu edo gehiagoz aritzen diren biztanleen ehunekoari dagokionez, adin-taldeka (%) (N=1.908.568). EAE, 2023.

Ordaindu gabeko lanari eskainitako dedikazio handiagoaz gain, literatura espezializatuak dio, familia- eta lan-ardurak bateratzeko beharrak eta bi rol desberdin horiek —zaintzarena eta profesionala, bakoitza bere eskakizunekin— bateratu beharrak dakarren estresak eta sortzen duen tentsio emozionalak areagotu egin dezakeela substantzien kontsumoa emakumeen artean, alkoholarena batez ere (Caluzzi, 2022). Bestalde, adinekoen kasuan, zaintza-erantzukizunak beren gain hartzeak ondorio kaltegarriak izan ditzake lehendik ere hauskorra izan ohi den osasun fisiko eta mentalean, eta harreman esanguratsuak galtzea ere suposa dezake gizartetik isolatzeko arriskua areagotuz (Fernández-Carro et al., 2025). Posible da egoera horietan substantziak —hala nola alkohola edo psikofarmakoak—, kontsumitzeko joera handiagoa izatea, zainketei loturiko zama jasaten laguntzeko.

Aurrekoa kontuan hartuta, zainketengatik gainkarga-aldagai bat sortu da, egoera horiek barne hartzen dituen⁴. Bildutako datuen arabera, EAEko gizonen % 10,8 eta emakumeen % 12,2 egoera horietakoren batean daude. Ehuneko hori % 15,1era igotzen da 40 eta 64 urte bitarteko emakumeen artean (% 13 adin bereko gizonen artean), eta zertxobait txikiagoa da 40 urtetik beherakoen artean (% 11,4 eta % 11, emakume eta gizonen artean, hurrenez hurren) eta 65 urtetik gorakoen artean (% 8,2 eta % 6,2, hurrenez hurren). Hala ere, lortzen diren konfiantza-tarte nahiko zabalak kontuan hartuta, ezin da esan behatutako aldeak estatistikoki esanguratsuak direnik.

3. taula. Genero-desberdintasunak zainketengatik gainkarga* izan dezaketen biztanleen ehunekoan, adin-taldean arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

	Gizonezkoa	Emakumea
	% (KT % 95)	% (KT % 95)
15-39 urte	11,0 (8,1 - 14,7)	11,4 (8,4 - 15,3)
40-64 urte	13,0 (10,0 - 16,7)	15,1 (12,0 - 18,8)
65 urte edo gehiago	6,5 (4,1 - 10,1)	8,2 (5,7 - 11,6)
Guztira	10,8 (9,0 - 12,9)	12,2 (10,3 - 14,3)

* Gainkarga egon daiteke zainketengatik: adin aktiboan dauden pertsonak, ikasten edo lan egiten dutenak eta egunean 3 ordu edo gehiago ematen dituztenak zaintzan, edo adingabeak eta mendeko helduak beren kargura dituztenak, bai eta mendeko pertsonak edo gaixoak zaintzen dituzten 65 urtetik gorakoak ere.

Laburbilduz, Adikzioei buruzko Inkestaren 2023ko datuek erakusten duten arren euskal emakumeek ahalegin handiagoa egiten dutela etxea eta beste pertsona batzuk zaintzeko ordaindu gabeko lanetan, adinekoen artean bereziki, ez dago alde handirik gizonetikiko haurren eta mendeko pertsona helduen zaintza euren gain hartzen dutenen ehunekoari dagokionez, ezta dedikazio bikoitza edo dedikazio handia duten pertsonak, gainkarga izan dezaketenak, kontuan hartzen direnean ere.

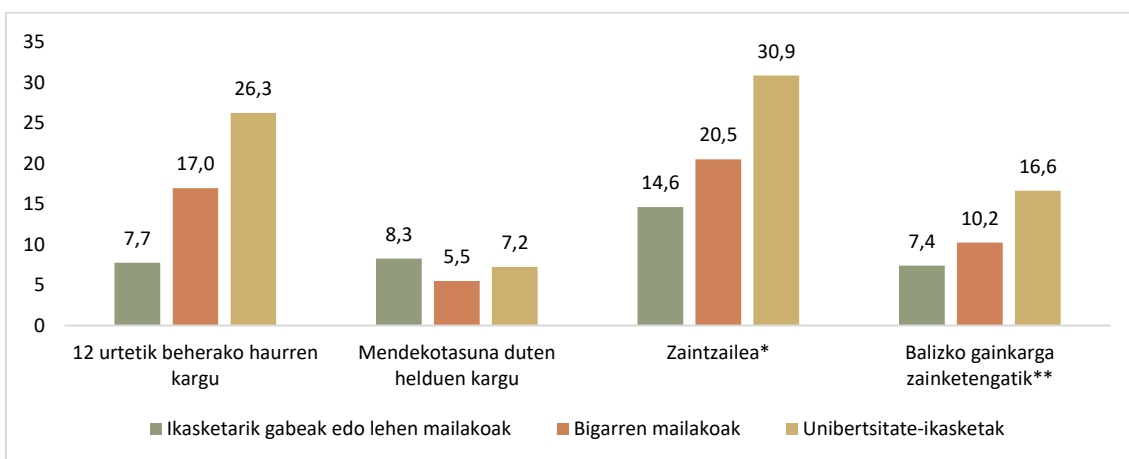
Hala ere, generoa beste gizarte-sailkapen batzuk zeharkatzen dituen konstruktua denez, klase soziala kasu, genero desberdintasunek klase desberdintasunak areagotu ditzakete, emakumeentzako desabantaila bikoitza sortuz. Bestalde, goi-klaseen ezaugarri den ahalmen ekonomikoak erraztu egin dezake emakume horiek ordaindu gabeko lanaren zati bat kanporatzea, eta horrek desberdintasunak areagotu ditzake behe-klaseetako emakumeekiko.

Zaintza-erantzukizunak hartzeko orduan, hezkuntza-maila eta egoera ekonomikoaren arabera ematen diren desberdintasunak aztertuz, Adikzioen Inkestako datuek alderantzizko harremanak

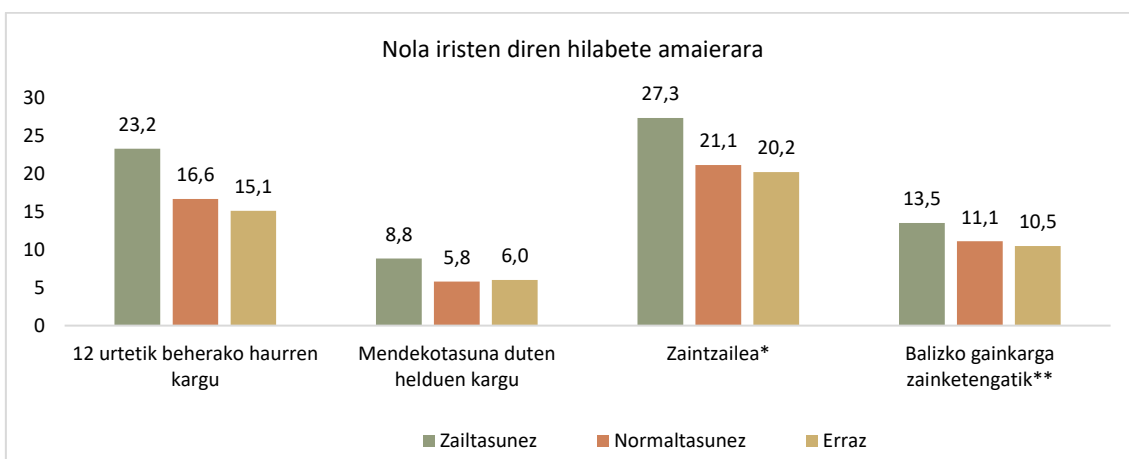
⁴ Ikus metodologia atala.

adierazten dituzte; hala, zaintza-ardurak hartzen dituztenen ehunekoa handitu egiten da hezkuntza-mailarekin (4. grafikoa) eta txikitu diru-sarreraren mailarekin (5. grafikoa). Haurren edo helduen zaintzaile gisa aritu, eta ordainik gabeko lanetan egunean ordu bete edo gehiagoz aritzen dira, hurrenez hurren, ikasketarik ez dutenen edo lehen mailako ikasketak bakarrik dituztenen % 14,6, baina unibertsitate-ikasketak dituztenen % 30,9. Aldiz, egoera ekonomiko onean daudenen % 27,3tik % 20,2ra jaisten da hilabete amaierara zailtasunekin iristen direnen artean.

4. grafikoa. Ikasketa-mailaren arabera zaintza- eta etxeko lanak egiten dituzten biztanleen ehunekoan (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

5. grafikoa. Ikasketa-mailaren arabera zaintza- eta etxeko lanak egiten dituzten biztanleen ehunekoan (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

* Zaintzailea: bere kargura helduak edo adingabeak dituen pertsona, egunean orrubete edo gehiago etxeko eta zaintza lanetan ematen duena.

**Balizko gainkarga zainketengatik: adin aktiboan dauden pertsonak, ikasten edo lan egiten dutenak eta egunean 3 ordu edo gehiago ematen dituztenak zaintzan, edo adingabeak eta mendeko helduak aldi berean zaintzen dituztenak, bai eta mendeko pertsonak edo gaixoak zaintzen dituzten 65 urtetik gorakoak ere.

Ikasketa-mailaren eta zaintza-ardurak izatearen arteko harremana sexuaren eta adinaren arabera da. Beraz, unibertsitate-ikasketak dituzten pertsonen artean familia-ardurak dituztenen ehuneko

handiagoa konposizio-efektu gisa azaltzen da ziurrenik (emakumeen eta guraso izateko adinean dauden pertsonen proportzio handiagoa populazio-segmentu horretan⁵).

Bestalde, egoera ekonomiko hobekoaren eta familia-erantzukizun gutxiago hartzearen arteko lotura, sexuaren eta adinaren arabera izateaz gain —emakumeek eta gazteek diru-sarrera gutxiago izaten dituzte—, zaintzak dakarren kostu ekonomikoarekin ere lot liteke, eta baita diru-sarrera apaleko etxeek zaintza eta etxeko lanak kanporatzeko duten gaitasun txikiagoarekin ere.

2.3. Osasun mentala

Klase sozialaren, genero-rolen eta substantzien kontsumoaren arteko harremana aztertzean, beste aldagai interesgarri bat osasun mentalaren egoera da; izan ere, substantzien kontsumoa —bereziki psikofarmakoen kontsumoa, baina baita beste substantzia batzuen ere, hala nola alkoholarena— osasun mentalaren egoera okerragoarekin lot daiteke.

Bestalde, osasun mentalak ere izan dezake lotura gure analisikok aldagai independenteekin —klase soziala eta genero rolak—, hauek substantzien kontsumoarekin duten harremana areagotuz edo aldatuz. Esate baterako, literaturan aipatzen da emakumeek joera handiagoa dutela osasun mentaleko arazo jakin batzuk izateko, hala nola antsietatea edo depresioa, eta arrisku handiagoa dagoela zaintza-rolak betetzen dituzten pertsonen artean gogo-aldartearen asaldurak garatzeko, batez ere rol horiek intentsitate handiagoz hartzen dituztenen artean. Egoera sozioekonomiko kaskarra duten biztanleen osasun mentaleko egoera okerragoa ere deskribatu izan da, egoera horrek dakarren bizi-estresaren ondorioz. Beraz, baliteke genero-rolak eta klase sozialak substantzien kontsumoarekin duten harremana osasun mentalaren egoerak baldintzatzea.

Euskadiko Adikzioei buruzko Inkestaren datuen arabera, 15 urtetik gorako EAEko biztanleen batez besteko Osasun Mentalaren Indizea 100etik 74,8 puntukoa da 2023an, eta osasun mental nabarmen okerragoa ikusten da emakumeen artean (71,7 puntu batez beste), gizonen aldean (78,2 puntu batez beste). Emaitzak hobek dira 2023ko Osasun Inkestan lortutakoekin alderatuta (Calvo et al., 2024), han batez besteko puntuazioak baxuagoak baitziren (71,7 eta 66,6 puntu, hurrenez hurren, gizonentzat eta emakumeentzat). Euskal biztanleria orokorraren osasun mentalaren egoeraren bilakaera positibo hori Osasun Inkestan bertan 2013ko eta 2018ko edizioen artean ikusitako joeraren parekoa litzateke; hala ere, inkesta horren 2023ko edizioak indizeak okerrera egin duela jasotzen du, eta hori ez da ikusten Adikzioei buruzko Inkestako datuetan.

4. taula. Osasun mentalaren batez besteko indizea (MHI-5) eta antsietate- edo depresio-sintomen agerpena 15 urtetik gorako biztanleen artean, sexuaren eta adin-taldean arabera. EAE, 2023 (N=1.908.568).

		Osasun mentalaren indizea (Mental Health Inventory)		Antsietate- edo depresio-sintomak (MHI < 56)		
		Batez bestekoa	Desb. Est.	Ez	Bai	Guztira
Sexua	Gizonezkoa	78,2	18,8	83,4	16,6	100,0
	Emakumea	71,7	21,2	72,3	27,7	100,0

⁵ Laginean, lehen mailako ikasketak dituzten edo ikasketarik ez duten biztanleen batez besteko adina 73 urtekoa da, eta bigarren mailako ikasketak eta unibertsitate-ikasketak dituztenen kasuan, berriz, 40 eta 42 urtekoa, hurrenez hurren.

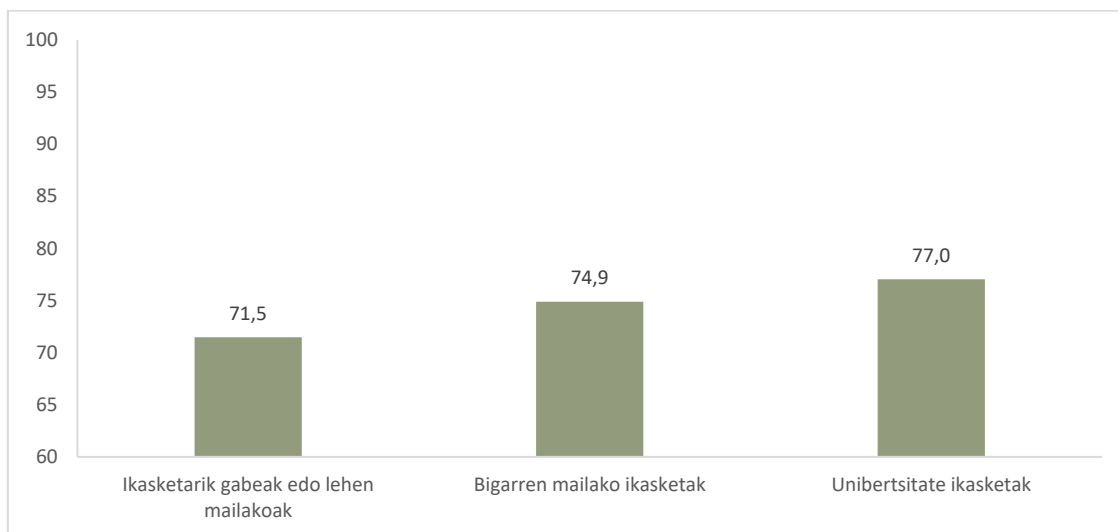
		Osasun mentalaren indizea (Mental Health Inventory)		Antsietate- edo depresio-sintomak (MHI < 56)		
		Batez bestekoa	Desb. Est.	Ez	Bai	Guztira
Guztira		74,8	20,3	77,7	22,3	100,0
Adin-taldeak	15-39 urte	75,3	19,2	79,3	20,7	100,0
	40-64 urte	75,4	20,2	78,1	21,9	100,0
	65 urte edo gehiago	73,4	21,6	75,1	24,9	100,0
	Guztira	74,8	20,3	77,7	22,3	100,0

Sexuaz gain, Osasun Mentaleko Indizeak harremana du adinarekin eta, okerrera egiten du (puntuazio txikiagoa indizean) adinekoen artean: 73,4 puntu, batez beste, 65 urte eta gehiagoko biztanleen artean; 75,4, 40 eta 64 urte bitarteko artean, eta 75,3, 40 urtetik beherako artean. Aldeak 2023ko Osasun Inkestan ikusi zirenak baino txikiagoak badira ere, balio ertainetan dagoen alde esanguratsua da, adinak aurrera egin ahala osasun mentalak okerrera egiten duela adieraziz.

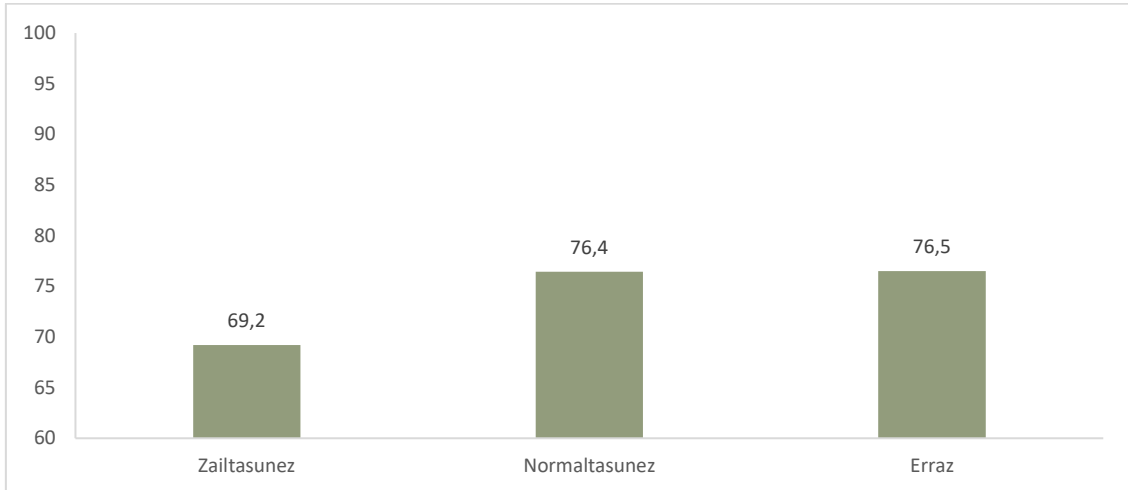
Bestalde, antsietate- eta depresio-sintomak identifikatzeko atalasea eskalaren 56 puntutan ezarriz, gizonen % 16,6k eta emakumeen % 27,7k beteko lukete irizpidea (guztira, 15 urtetik gorako EAEko biztanleen % 22,3k). Ehuneko horiek Osasun Inkestan lortutako antzekoak dira (% 17,3 eta % 26,8, hurrenez hurren, gizonentzat eta emakumeentzat).

Adikzioei buruzko Inkestako datuek osasun mentaleko gradiente bat erakusten dute ikasketamailaren (6) eta egoera ekonomikoaren (7) arabera. Batez besteko osasun mentaleko indizea 71,4 puntukoa da ikasketarik gabeen edo lehen mailako ikasketak bakarrik dituztenen artean; 74,9 puntukoa bigarren mailako ikasketak dituztenen artean, eta 77 puntukoa unibertsitate-ikasketak dituztenen artean. Egoera ekonomikoak osasun mentalari ere eragiten dio, eta hilabete bukaerara iristeko zailtasunak dituztela baieztatzen duten pertsonen egoera nahiko okerragoa dela adierazten du (69,2 puntu batez beste), zailtasunik ez dutenekin alderatuta (76,4 puntu tarteko egoera bat aipatzen dutenen artean eta 76,5 puntu egoera ekonomiko ona aipatzen dutenen artean).

6. grafikoa. Batez besteko osasun mentalaren indizea (MHI-5) 15 urtetik gorako biztanleen artean, ikasketamailaren arabera. EAE, 2023 (N=1.908.568).

7. grafikoa. Batez besteko osasun mentalaren indizea (MHI-5) 15 urtetik gorako biztanleen artean, hilaren amaierara iristeko zailtasunaren arabera. EAE, 2023 (N=1.908.568).

Antzeko egoera hautematen da antsietate- eta depresio-sintomen (5 taula) prebalentzia aztertuz gero. Unibertsitate-ikasketak dituzten gizonen artean sintoma horien prebalentzia % 14,3koa izatetik, % 24,1era igotzen da ikasketarik gabeko edo lehen mailako ikasketak dituzten gizonen artean; emakumeen artean berriz, unibertsitate-ikasketak dituztenen % 25,1etik, ikasketarik ez dutenen % 30,6ra. Lortzen diren konfiantza-tarteak kontuan hartuta, ikasketa-maila altua dutenen eta maila baxua dutenen arteko desberdintasunak esanguratsuak dira gizonentzat, baina ez emakumeentzat.

Egoera ekonomikoari dagokionez, antsietate- eta depresio-sintomak dituztenen proportzioa egoera ekonomiko ona dutenen %12tik, %24,6ra igotzen da zailtasun ekonomikoak dituzten gizonen artean, eta %22,5etik %36,1era emakumeen artean. Alde horiek estatistikoki esanguratsuak dira, bai emakumeentzat, bai gizonentzat.

5 taula. Antsietate- eta depresio-sintomen prebalentzia (MHI-5 < 56 puntu) 15 urtetik gorako biztanleen artean, ikasketa-mailaren eta egoera ekonomikoaren arabera, sexuka (%). EAE 2023 (N=1.908.568).

		Gizonezkoa % (KT % 95)	Emakumea % (KT % 95)
Ikasketa maila	Ikasketarik gabek edo lehen mailako ikasketak	24,1 (18,2 - 31,1)	30,6 (25,1 - 36,7)
	Bigarren mailako ikasketak	15,4 (12,8 - 18,4)	28,1 (24,4 - 32,0)
	Unibertsitate-ikasketak	14,3 (10,5 - 19,2)	25,1 (20,6 - 30,1)
Nola iristen diren hilabete bukaerara	Zailtasunez	24,6 (19,5 - 30,6)	36,1 (30,3 - 42,3)
	Normaltasunez	15,2 (12,6 - 18,4)	26,1 (22,8 - 29,6)
	Erraz	12,0 (8,3 - 17,1)	22,5 (17,4 - 28,6)

Ikasketa-mailaren eta egoera ekonomikoaren araberako aldeak (6. taula) adin-talde desberdinetan baloratuta, ikasketa-maila altua dutenen eta ikasketarik ez dutenen edo lehen mailako ikasketak dituztenen arteko aldeak antzematen dira, baina ez dira estatistikoki esanguratsuak adin-talde bakar batean ere. Egoera ekonomikoaren araberako aldeak nabarmenak dira 15 eta 39 urte bitarteko gazte eta helduen artean, egoera ekonomiko ona dutenek antsietate- eta depresio-sintomen prebalentzia

txikiagoa dutelarik (% 13), zailtasun ekonomikoak dituztenekin alderatuta (% 32,2). Beste bi taldeen —40-64 urteko eta 65 urte eta gehiagoko pertsonen— arteko desberdintasunak ez dira hain esanguratsuak (konfiantza-tarteak pixka bat gainjartzen dira).

6 taula. Antsietate- eta depresio-sintomen prebalentzia (MHI-5 < 56) 15 urtetik gorako biztanleen artean, ikasketa-mailaren eta egoera ekonomikoaren arabera, adinka (%). EAE 2023 (N=1.908.568).

		15-39 urte % (KT % 95)	40-64 urte % (KT % 95)	65 urte edo gehiago % (KT % 95)
Ikasketa maila	Ikasketarik gabeak edo lehen mailako ikasketak	25,5 (14,6 - 40,7)	26,0 (18,2 - 35,6)	29,1 (24,2 - 34,6)
	Bigarren mailako ikasketak	20,3 (17,2 - 23,8)	21,8 (18,1 - 26,0)	22,1 (17,5 - 27,7)
	Unibertsitate-ikasketak	20,8 (16,3 - 26,2)	20,5 (16,0 - 25,9)	19,2 (11,8 - 29,7)
Nola iristen diren hilabete bukaerara	Zailtasunez	32,2 (25,4 - 39,9)	29,1 (23,1 - 36)	32,4 (25 - 40,7)
	Normaltasunez	18,9 (15,9 - 22,3)	20,6 (17 - 24,7)	24,1 (19,7 - 29)
	Erraz	13,0 (8,4 - 19,5)	16,9 (11,8 - 23,6)	20,5 (14,9 - 27,5)

Genero-roleri buruzko aldagaiei dagokienez (7. taula), haurren ardura hartzen duten pertsonen osasun-egoera zertxobait hobea da (76,7 puntu, MHI-5ean), familia-erantzukizun horiek ez dituztenekin alderatuta (74,4 puntu, batez beste), eta, ziurrenik, pertsona gazteagoak⁶ izatearekin dago lotuta.

7 taula. Batez besteko osasun mentalaren indizea (MHI-5) eta antsietate- edo depresio-sintomen agerpena 15 urtetik gorako biztanleen artean, familia-kargak eta ordaindu gabeko lana izatearen ondorioz. EAE, 2023 (N=1.908.568).

		Osasun mentalaren indizea (Mental Health Inventory)		Antsietate- edo depresio-sintomak (%)		
		Batez bestekoa	Desb. estasi	Ez	Bai	Guztira
J8. Etxean bizi diren 12 urtetik beherako pertsonak ditu bere kargura	Ez	74,4	20,7	76,9	23,1	100,0
	Bai	76,7	18,5	81,3	18,7	100,0
	Guztira	74,8	20,3	77,7	22,3	100,0
J9. Mendekotasuna duten pertsona helduak ditu, etxean bizi direnak eta aldian-aldian haien arreta behar dutenak	Ez	75,3	20,1	78,5	21,5	100,0
	Bai	68,1	22,7	65,3	34,7	100,0
	Guztira	74,8	20,3	77,7	22,3	100,0
Adin txikikoak, helduak edo etxeko lanak zaintzen jardutea	Egunean 2 ordu baino gutxiago ematen ditu	75,5	20,2	78,4	21,6	100,0
	Egunean 2 ordu edo gehiago ematen ditu	73,3	20,5	76,0	24,0	100,0
	Guztira	74,8	20,3	77,7	22,3	100,0

Aldiz, zaintzaile-rol hori intentsitate handiagoz hartzen dutenen artean eta mendekotasun egoeran dauden pertsona helduen zaintzaz arduratzen direnen artean, buru-osasunaren indizeak behera egiten du: pertsona horien % 24k eta % 34,4k, hurrenez hurren, antsietate- edo depresio-sintomak iradokiko lituzkeen puntuazioa dute MHI indizean; gainerako biztanleen artean, berriz, % 21 inguruk.

⁶ 12 urtetik beherakoak dituzten pertsonen, batez beste, 40,2 urte dituzte, eta ardura horiek ez dituztenek, berriz, 48,1.

Txostenaren ondorengo kapituluetan genero-rolen analisirako erabiliko diren bi aldagai independenteen arabera, depresio- eta antsietate sintomen prebalentzia-estimazio altuagoak lortzen dira zainketek eragindako ginkarga posible bat izan dezaketen pertsonentzat; hala ere, sexuen arabera konposizioa eta lortzen diren konfiantza-tarteak kontuan hartuta, desberdintasun horiek ez dira esanguratsuak.

8 taula. Antsietate- eta depresio-sintomen prebalentzia (MHI-5 < 56) 15 urtetik gorako biztanleen artean, zaintza-rola eta sexuen arabera (%). EAE 2023 (N=1.908.568).

		Gizonezkoa	Emakumea
Zaintzailea*	Ez du zaintzen	17,1 (14,8 - 19,8)	27,7 (24,8 - 30,7)
	Zaintzailea	14,7 (10,4 - 20,2)	27,8 (22,4 - 34,0)
Baliteke zainketek eragindako ginkarga**	Gainkargarik gabe	16,4 (14,2 - 18,9)	27,3 (24,6 - 30,1)
	Ginkarga posiblea	17,9 (11,5 - 26,6)	30,8 (23,3 - 39,5)

* Zaintzailea: bere kargura helduak edo adingabeak dituen pertsona, egunean ordubete edo gehiago etxeko eta zaintza lanetan ematen duena.

**Ginkarga egon daiteke zainketengatik: adin aktiboan dauden pertsonak, ikasten edo lan egiten dutenak eta egunean 3 ordu edo gehiago ematen dituztenak zaintzan, edo adingabeak eta mendeko helduak beren kargura dituztenak, bai eta mendeko pertsonak edo gaixoak zaintzen dituzten 65 urtetik gorakoak ere.

Azken batean, Euskadiko Adikzioei buruzko Inkestaren (2023) laginean, genero-rolari lotutako ardurak —hala nola zaintza eta etxeko lanak— norberaren gain hartzeko probabilitatea sexuaren eta adinaren arabera aldatzen da, maizago ematen delarik emakumeen eta adin ertaineko pertsonen artean. Diru-sarrerara txikiak dituzten pertsonak, halaber, posizio ekonomiko hobea dutenek baino maiztasun handiagoz hartzen dituzte beren gain zaintza-eginkizunak. Bestalde, badirudi egoera ekonomiko kaskarrak eta, neurri txikiagoan, zaintzarako dedikazio handiak kalte egiten diotela pertsonen osasun mentalari, eta horrek, azken batean, haien substantzia-kontsumoa areagotu lezake.

3. LEGEZKO SUBSTANTZIEN ETA INTERNETEN EGUNGO ERABILERAREN ETA ARRISKU- PORTAEREN PREBALENTZIAK

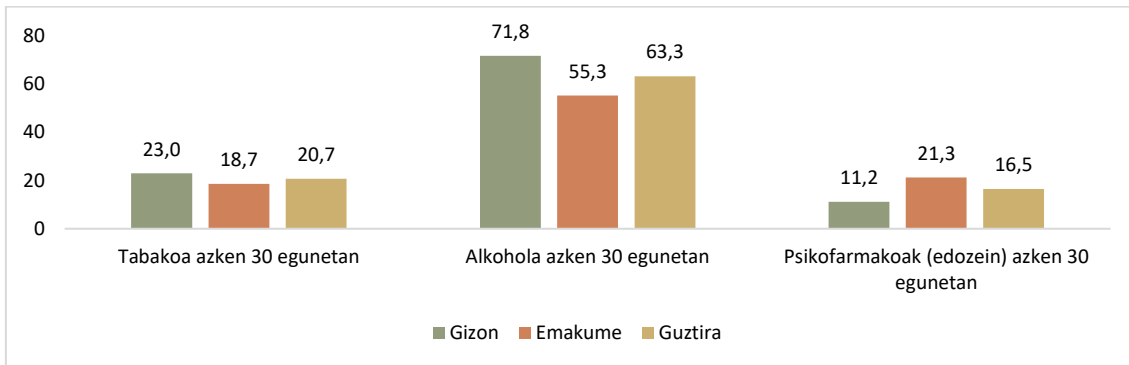
Internet eta legezko substantzien erabileran klase sozialaren eta genero-rolen arabera ematen diren desberdintasunen azterketan sakondu aurretik, Euskadiko Adikzioei buruzko Inkestaren 2023ko emaitza nagusiak laburbildu dira, tabakoaren, alkoholaren, psikofarmakoen eta Interneten⁷ egungo erabilera-prebalentziari buruzkoak.

3.1. Erabileraren prebalentzia azken hilabetean

Euskadiko Adikzioei buruzko Inkestaren emaitzen arabera, 2023an, 15 urtetik gorako herritarren % 20,7k kontsumitu du tabakoa azken hilabetean, % 63,3k alkohola, eta % 16,5ek psikofarmakoren bat, hala nola lasaigarriak, somniferoak, depresioaren aurkakoak edo analgesiko opioideak (8. grafikoa).

8. grafikoa. Legezko zenbait substantzien egungo kontsumoaren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, sexuaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

⁷ Interneten erabilerari dagokionez, erabilera konpultsiboa bakarrik hartzen da kontuan; izan ere, gaur egungo erabilera oso normalizatua eta hedatua da, eta ez du interes berezirik mendekotasunen ikuspegitik.

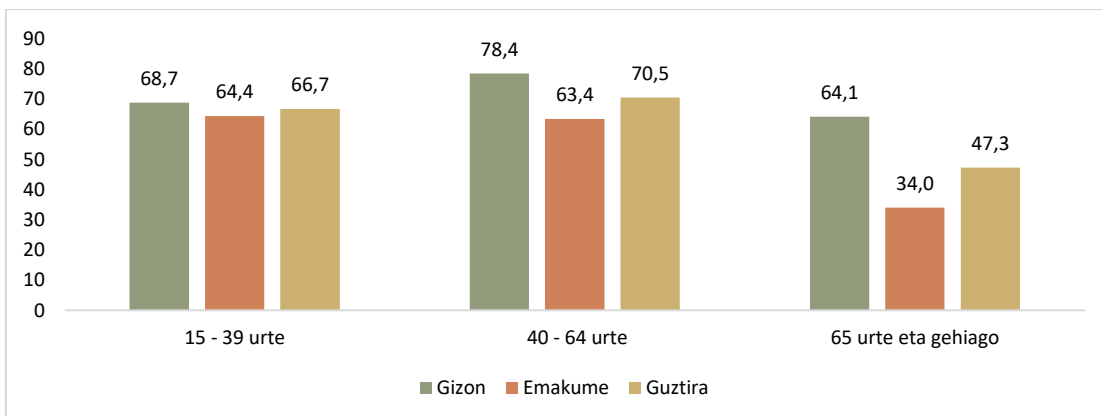

Alkohol-kontsumoaren prebalentzia nabarmen handiagoa da gizonen artean (% 71,8) emakumeen artean baino (% 55,3); aldiz, gero eta alde txikiagoa dago sexuen arabera tabako-kontsumoari dagokionez (gizonen % 23 eta emakumeen % 18,7), eta harremana alderantzizkoa da —emakumeek kontsumo-prebalentzia handiagoak dituzte— psikofarmakoaren kasuan (azken hilabeteetan, emakumeen % 21,3 hartu ditu, baina gizonen % 11,2 baino ez).

Sexuarekin batera, adina da substantzien kontsumoaren prebalentzian gehien eragiten duen faktoreetako bat, nahiz eta substantziaren arabera harreman hori desberdina den.

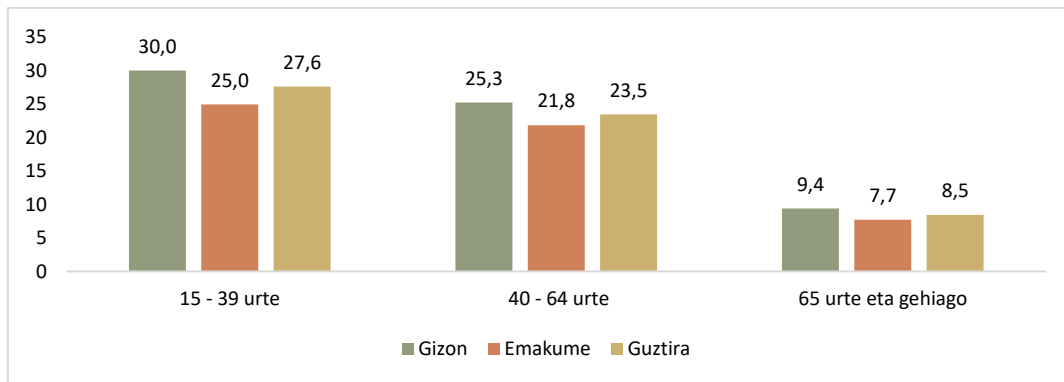
Alkoholaren kasuan —azken hilabeteetan EAEko biztanleen ehuneko handiago batek erabili duen substantzia—, prebalentziak gora egiten du helduaroan, batez ere gizonen artean, eta behera egiten du 65 urtetik aurrera, emakumeen artean gehiago gizonen artean baino (9. grafikoa). Sexuen arabera, gizonek emakumeek baino gehiago kontsumitzen dute, adina edozein dela ere, nahiz eta gazteenen artean aldeak oso txikiak izan. 2023an, 15 eta 39 urte bitarteko gizonen % 68,7k (eta emakumeen % 64,4k) edan du azken hilabeteetan; 40 eta 64 urte bitarteko pertsonen artean, prebalentzia % 78,4koa da gizonen artean, eta egonkor mantentzen da emakumeen artean (% 63,4an); 65 urtetik aurrera, bi sexuetan jaisten da, baina nabarmenago emakumeen artean, erdira jaisten baita, % 34ra.

9. grafikoa. Alkoholaren egungo erabileraren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, sexuaren eta adin-taldearen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

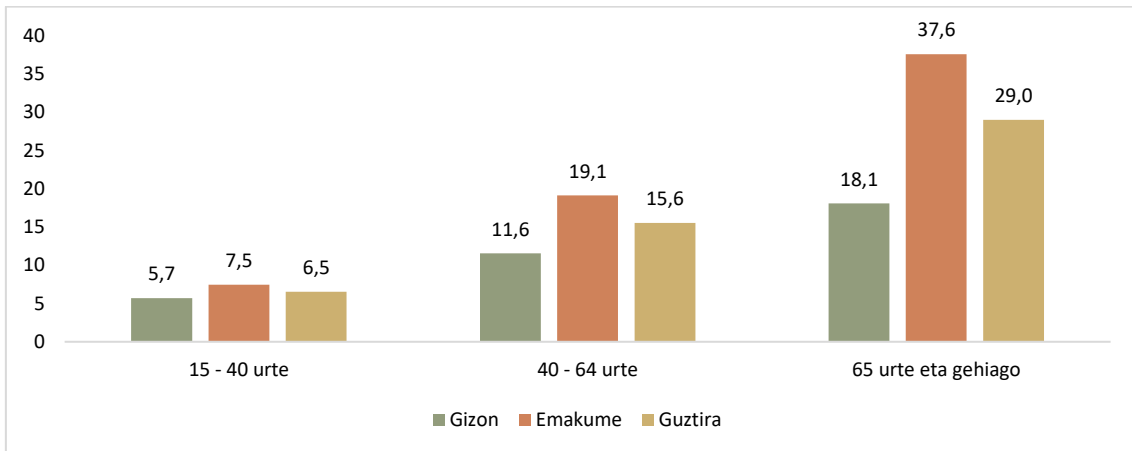
Tabakoaren kasuan (10. grafikoa), egungo erabilera-prebalentzia pixkanaka murrizten da adinarekin batera, bi sexuetan. 15 eta 39 urte bitarteko pertsonen % 27,6k erre du azken hilabetean; ehuneko hori pixka bat jaisten da, % 23,5era, 40 eta 64 urte bitarteko pertsonen artean, eta nabarmenago, % 8,5era, 65 urte edo gehiago dituztenen artean. Adin-talde guztietan, emakumeek gizonek baino erabilera-prebalentzia baxuagoak dituzte: % 20 inguru baxuagoak dira 15-39 urte eta 65 urte eta gehiagoko taldeetan, eta % 15 inguru baxuagoak, 40-64 urte bitarteko pertsonetan.

10. grafikoa. Tabakoaren egungo erabilera-prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, sexuaren eta adin-taldearen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

Psikofarmakoen kasuan, bestalde, prebalentzia ez da jaisten adinarekin, handitu egiten da (11. grafikoa). 2023an, 15 eta 39 urte bitarteko biztanleen % 6,5ek kontsumitu ditu horrelako farmakoak azken hilabetean; ehuneko hori % 15,6ra igotzen da 40 eta 64 urte bitarteko pertsonen artean, eta % 29ra 65 urte eta gehiagokoen artean. Adinean aurrera egin ahala, kontsumoak gora egiten du — osasun psikikoak okerrera egitearekin lotuta, seguru asko—, eta hori bereziki nabarmena da emakumeen artean; izan ere, prebalentzia bost aldiz handiagoa da 65 urtetik gorakoek artean (% 37,6), 15-39 urtekoek artean baino (% 7,5). Gizonen artean ere aldea handia da —65 urtetik gorakoek artean prebalentzia (% 18,1) 15 eta 40 urte bitartekoek artean baino hiru aldiz handiagoa da (% 5,7)—, baina ez hain nabarmena; izan ere, 65 urtetik gora, azken hilabeteko psikofarmakoen erabilera-prebalentzia bikoitza da emakumeen artean (% 37,6) gizonekin alderatuz (% 18,1).

11. grafikoa. Psikofarmakoen egungo erabilera-prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, sexuaren eta adin-taldearen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

3.2. Arrisku-portaeren prebalentzia

Euskadiko Adikzioei buruzko 2023ko Inkestaren emaitza nagusien txostenean jasotakoaren arabera, gaur egun, 15 urtetik gorako EAEko biztanleriaren zati handi batek osasunerako nolabaiteko arriskua duten portaerak ditu, substantzien erabilerari, ausazko jokoari eta Interneten erabilerari lotuta (Departamento de Salud, 2024).

9 taula. Substantzien kontsumoari, ausazko jokoen praktikari eta Interneten erabilerari lotutako arrisku bereziko hainbat jokabideren prebalentzia, 15 urtetik gorako biztanleen artean, sexuaren eta adin-taldearen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568)*

		15 - 21	22 - 34	35 - 54	55 - 74	75+	Guztira	
Gizonezkoa	Arriskua #1	11,28	22,72	19,68	12,62	4,48	15,73	<ul style="list-style-type: none"> ▪ #1 arriskua: Egunean 5 zigarreta edo gehiago kontsumitzen dituen erretzailea ▪ #2 arriskua: alkohol-kontsumoa, arrisku txikiko atalasea gainditzen duten kopuruetan (> 14 eta > 7 EUE asteko, gizonezkoetan eta emakumezkoetan, hurrenez hurren) ▪ #3 arriskua: Alkohol-erabilera intentsiboa azken hilabetean ▪ #4 arriskua. Alkoholarekiko mendekotasuna izateko arriskua (AUDIT); ▪ #5 arriskua: Lasaigarriak eta/edo somniferoak errezetarik gabe hartzea, azken 12 hilabeteetan, medikuak agindutakoa baino dosi handiagoan edo denbora gehiagoz; ▪ Arriskua #6. Asteroko cannabis kontsumoa azken hilabetean; ▪ #7 arriskua. Cannabisaren arrisku-erabilera (CAST); ▪ #8 arriskua. Cannabisarekiko adikzio edo mendekotasun arriskua (CAST); ▪ 9. arriskua Jolasaren edo joko patologikoaren balizko nahasmendua; ▪ #10 arriskua. Interneten balizko erabilera konpulsiboa (CIUS).
	Arriskua #2	34,14	40,61	34,71	41,34	30,22	37,05	
	Arriskua #3	20,84	21,29	17,14	8,29	2,88	13,92	
	Arriskua #4	9,51	10,23	9,3	4,85	4,74	7,65	
	Arriskua #5	1,61	0,96	1,47	0,98	0,0	1,09	
	Arriskua #6	6,65	9,62	3,8	1,14	0,0	3,75	
	Arriskua #7	10,23	11,11	5,42	1,95	0,0	5,09	
	Arriskua #8	7,53	5,23	1,89	1,51	0,0	2,55	
	Arriskua #9	3,2	1,82	1,53	0,0	0,68	1,17	
	Arriskua #10	16	9,86	2,32	0,17	0,0	3,73	
Emakumea	Arriskua #1	12,58	14,43	18,85	13,65	1,92	13,6	<ul style="list-style-type: none"> ▪ #5 arriskua: Lasaigarriak eta/edo somniferoak errezetarik gabe hartzea, azken 12 hilabeteetan, medikuak agindutakoa baino dosi handiagoan edo denbora gehiagoz; ▪ Arriskua #6. Asteroko cannabis kontsumoa azken hilabetean; ▪ #7 arriskua. Cannabisaren arrisku-erabilera (CAST); ▪ #8 arriskua. Cannabisarekiko adikzio edo mendekotasun arriskua (CAST); ▪ 9. arriskua Jolasaren edo joko patologikoaren balizko nahasmendua; ▪ #10 arriskua. Interneten balizko erabilera konpulsiboa (CIUS).
	Arriskua #2	31,85	28,9	17,12	14,65	4,07	16,99	
	Arriskua #3	21,84	19,24	10,38	3,99	0,28	8,87	
	Arriskua #4	14,55	9,48	5,83	0,93	0,0	4,53	
	Arriskua #5	1,18	2,66	1,02	1,62	0,6	1,38	
	Arriskua #6	3,27	1,92	1,71	0,95	0,0	1,35	
	Arriskua #7	3,73	1,94	1,0	0,39	0,0	0,98	
	Arriskua #8	1,23	0,56	0,78	0	0,0	0,42	
	Arriskua #9	0,0	0,45	0,37	1,23	0,0	0,57	
	Arriskua #10	24,72	13,62	2,92	1,47	0,0	5,0	
Bi sexuak	Arriskua #1	11,9	18,69	19,26	13,17	2,94	14,63	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 9. arriskua Jolasaren edo joko patologikoaren balizko nahasmendua; ▪ #10 arriskua. Interneten balizko erabilera konpulsiboa (CIUS).
	Arriskua #2	33,05	34,91	25,91	27,19	14,49	26,64	
	Arriskua #3	21,32	20,29	13,76	6,01	1,32	11,3	
	Arriskua #4	11,91	9,87	7,57	2,77	1,89	6,03	
	Arriskua #5	1,41	1,79	1,24	1,32	0,36	1,24	
	Arriskua #6	5,04	5,88	2,75	1,04	0,0	2,5	
	Arriskua #7	7,13	6,65	3,21	1,13	0,0	2,96	
	Arriskua #8	4,53	2,96	1,33	0,71	0,0	1,45	
	Arriskua #9	1,68	1,16	0,95	0,65	0,27	0,86	
	Arriskua #10	20,15	11,69	2,62	0,86	0,0	4,39	

Emaitzen artean (9. taula), honako hau azpimarratu behar da:

- Alde batetik, biztanleen laurdenak baino gehixeagok (gizonen % 37k eta emakumeen % 17k) arrisku txikikotzat⁸ jotzen diren atalaseetatik gora edaten du alkohola. Arrisku horren prebalentzia handiagoa da gazteen artean, eta 15 eta 21 urte bitarteko biztanleen herenari eragiten dio. Hala ere, adinekoei ere eragiten die, kontuan izanik 75 urte eta gehiagoko pertsonen % 14,5ek arrisku txikikotzat jotzen diren kontsumo-atalase horiek gainditzen dituela. Gainera, herritarren % 11,3k (eta gizonen % 13,9k) adierazi du gutxienez behin kontsumitu duela alkohola⁹ modu intentsiboan, eta % 6k (gizonen % 7,65ek) betetzen ditu alkoholarekiko mendekotasuna izateko arriskua adierazten duten irizpideak.

⁸ Osasun-agintariak arrisku txikiko atalasea astean 7 Edari Unitate Estandarretan (EUE) ezartzen dute emakumeentzat, eta 14 EUEtan gizonentzat (EUE 1 10 g alkohol pururen baliokidea da, ardo txikito batean edo garagardo kaña batean dagoen kantitatea).

⁹ AUDIT (Alkohola Use Disorders Identification Test) eskala erabiltzen da alkoholarekiko mendekotasun-sindromea baloratzeko. Egindako [baliozkotze-azterketak](#) kontuan hartuta, gizonentzako 7 puntu baino gehiagoko eta emakumeentzako 5 puntu baino gehiagoko kontsumo-arriskuak identifikatzeko eten-puntuak ezarri ziren

- Bestalde, 2023an bildutako datuen arabera, biztanleen % 14,6k (gizonen % 15,7k eta emakumeen % 13,6k) egunero 5 zigarreta baino gehiago kontsumitzen ditu, eta horrek osasunerako arriskua areagotzen du.
- Aztertutako gainerako arriskuak urriagoak dira, batez ere errezetarik gabeko lasaigarrien erabilera. Izan ere, 15 urtetik gorako herritarren % 1,2k baino ez du onartzen azken 12 hilabeteetan errezetarik gabe erabili izana, eta hori harrigarria da, kontuan izanik EAEko biztanleen % 16k psikofarmakoak kontsumitu dituela azken hilabeteetan. Aztertutako gainerako arriskuei dagokienez, cannabisaren arriskuzko erabilera da hedatuena (gizonen % 5ek eta emakumeen % 1ek soilik), bai eta Interneten balizko erabilera konpulsibo ere (emakumeen % 5ek eta gizonen % 3,7k, hurrenez hurren).
- Interneten erabilera konpulsiboarekin batera, mediku-errezetarik gabe edo adierazitako jarraibidetik kanpo psikofarmakoak kontsumitzea da emakumeen artean (% 1,4) gizonen artean (% 1) baino prebalentzia handiagoa duen arrisku bakarretakoa. Soilik gazteen artean, 15 eta 21 urte bitartekoen artean hain zuzen, alkoholari lotutako arrisku-poetaerak eta tabako-kontsumoak ere prebalentzia handiagoa dute nesken artean. Gainerako adin-taldeetan, aintzat hartutako arriskuak (Interneten erabilera konpulsiboa eta errezetarik gabeko edo jarraibidetik kanpoko psikofarmakoen kontsumoa izan ezik) maizago ematen dira gizonezkoetan.

Inkestaren emaitza nagusien txostenean jasotako informaziotik nabarmendu behar da, halaber, arrisku-kontsumoei dagokienez, prebalentzia handiagoa dela, oro har, gazteen artean (12. grafikoa).

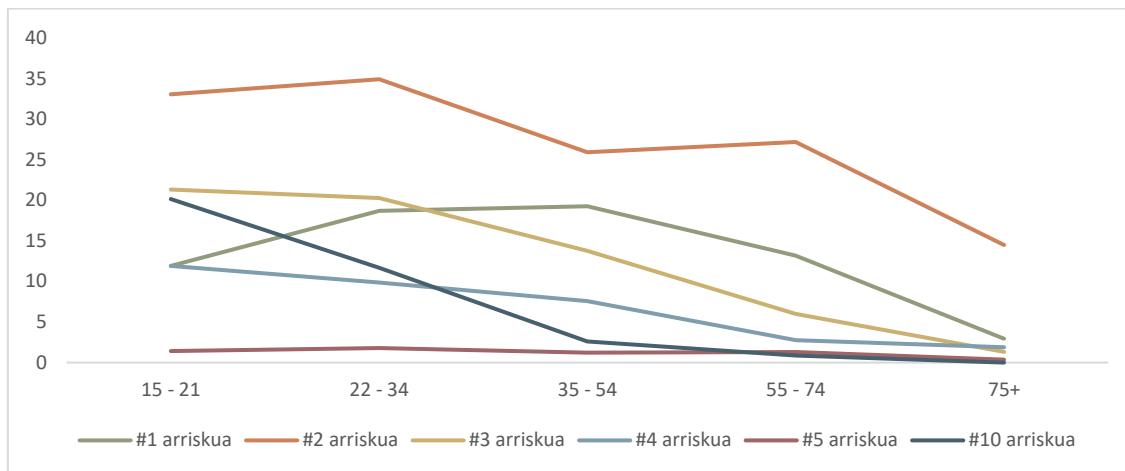
Eguneroko tabako-kontsumoari dagokionez, adibidez, prebalentziak gora egiten du 34 urtera arte, gero egonkortu egiten da 35 eta 54 urteen artean, eta nabarmen jaisten da 65 urtetik aurrera.

Alkoholaren kasuan, 35 urtetik beherako pertsonen herenak arrisku txikiko atalasetik gora kontsumitzen du alkohola (#2 arriskua); proportzioa ia hamar ehuneko jaisten da 35 urtetik aurrera, eta beste hamar ehuneko 75 urtetik gorako artean. Alkohol-kontsumo intentsiboak (#3 arriskua) batez ere gazteen artean gertatzen dira, 22 urtera arte, eta izugarri murrizten dira adin horretatik aurrera. Mendekotasun-sindromea garatzeko arriskuak (#4 arriskua) antzeko ibilbidea du, baina beherakada ez da hain nabarmena, eta 55 urtetik aurrera egonkortu egiten da.

Alkoholaren ondoren, Internet modu konpulsiboan erabiltzea da gazteen artean bigarren arrisku-portaera nagusia. Hala, 15 eta 21 urte bitarteko pertsonen artean, % 20ra iristen da. Hala ere, nabarmen murrizten da 22 urtetik aurrera, eta ia ezin da hauteman 35 urtetik aurrera.

Lasaigarrii eta hipnotikoei dagokienez, azkenik, esan bezala, prebalentzia oso txikia da, eta espero baino gutxiago handitzen da adinarekin. Horrek zera adieraz dezake, zahartzearekin batera errezetadun farmakoak eskuratzea errazago denez, ez dagoela errezetarik gabe erabiltzeko beharrik, edo errezetatutako medikamentuen erabilera desegokia egiten dela onartzeko errezero berezia dutela adineko herritarrek.

12. grafikoa. Legezko substantzien eta Interneten erabilerari lotutako arrisku bereziko* zenbait jokabideren prebalentzia 15 urtetik gorako herritarren artean, adin-taldea (%). EAE, 2023 (N=1.908.5E68).

* **#1 arriskua:** egunean 5 zigarro edo gehiago kontsumitzen dituen erretzailea; **#2 arriskua:** Alkohol-kontsumoa arrisku txikiko atalasetik gorako kantitateetan (> 14 eta > 7 EUE asteko, gizonezkoetan eta emakumezkoetan, hurrenez hurren); **#3 arriskua:** Alkoholaren kontsumo intentsiboa azken hilabeteetan; **#4 arriskua:** Alkoholarekiko mendekotasuna izateko arriskua (AUDIT); **#5 arriskua:** Lasaigarriak eta/edo somniferoak errezetarik gabe hartzea, medikuak azken 12 hilabeteetan agindutakoa baino dosi handiagoan edo denbora gehiagoz; **#10 arriskua.** Interneten balizko erabilera konpulsiboa (CIUS)

Monografiko honetan, gizarte-klasearen, genero-rolen eta arrisku-kontsumoen arteko lotura aztertu ahal izateko, aldatu egin dira pixka bat aipatutako txostenean (Osasun Saila, 2024) erabilitako zenbait definizio: batetik, alkoholari dagozkion arriskuak (2., 3. eta 4. arriskuak) multzokatu dira, jokabide horietako edozein hartzen duten pertsonak batera hartuta; bestetik, psikofarmakoen kontsumoaren arriskuaren definizioa —errezetarik gabe edo medikuaren preskripzio aginduen gainetik kontsumizea jasotzen zuena— zabaldu egin da *Emitza Nagusien Txostena* izenekoan erabilitakoarekin alderatuta, azken urtean botika mota bat baino gehiago erabili dituzten pertsonak barne hartzeko¹⁰.

Definizio berri horiekin, alkoholarekin lotutako arrisku-portaeren prebalentzia Euskadiko 15 urtetik gorako gizonen % 41,2ra eta emakumeen % 20,9ra iristen da, eta psikofarmakoen arriskudun erabilera —nahiz eta nahiko baxua izaten jarraitzen duen— gizonen % 4,3ra eta emakumeen % 7,7ra iristen da; prebalentzia hori, adibidez, alkoholarekiko mendekotasun-sindromeak duenaren antzekoa da, nahiz eta alderantzizko banaketa duen sexuaren arabera.

Hurrengo atalean, kontuan hartutako arrisku-jokabideak hartzen dituzten pertsonen ezaugarriak xehetasun handiagoz aztertzen dira, eta, ondoren, gizarte-klaseak eta genero-rolak jokabide horien prebalentzian duten eragina aztertzen da.

¹⁰ Gizarte-klasearen edo genero-rolen arteko desberdintasunen azterketan sakontzeko behar adina kasu izateko beharrari erantzuten dio aldaketa horrek; izan ere, Inkestan, pertsona gutxi aitortzen dute argi eta garbi farmako horiek erabilera ez medikoetarako edo errezetarik gabe erabiltzen direla.

4. ARRISKU-PORTAERAK DITUZTEN BIZTANLEEN EZAUGARRIAK

Atal honetan, legezko drogen edo Interneten erabilerari lotuta, arrisku-portaerak hartzen dituzten biztanleen ezaugarriak deskribatzen dira, kontuan hartutako portaeraren arabera profil soziodemografikoa aldatzen den aztertuz, bai eta biztanleria orokorrarenarekin konparatuz ere.

4.1. Sexua eta adina

Arrisku-portaerak (13. grafikoa) dituzten biztanleen sexuaren eta adinaren arabeko konposizioari dagokionez, desberdintasunak daude jokabidearen arabera; beraz, profil nagusia nahiko desberdina da.

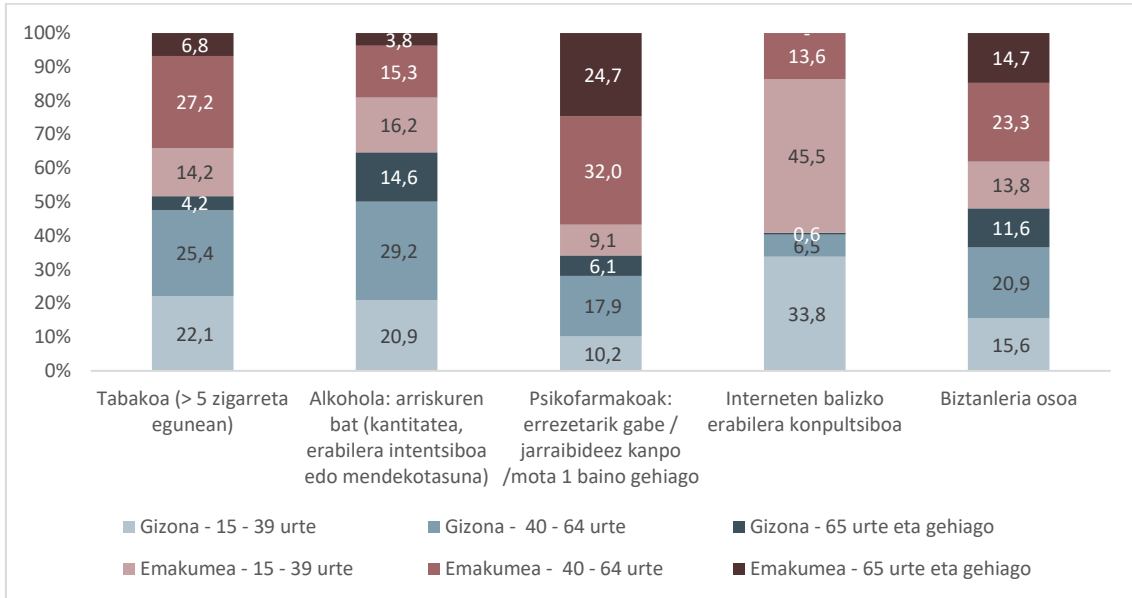
Tabakoa kontsumitzen duten gehienak 65 urtetik beherako gizonezkoak eta 40-64 urte bitarteko emakumezkoak dira. 15 urtetik gorako biztanle guztiak kontuan hartuta, sexuen arabeko banaketa nahiko orekatua da.

Alkohola neurritz kanpo, modu intentsiboan, kontsumitzen duten pertsonak, edo AUDIT eskalaren arabera mendekotasun-arriskuaren irizpideak betetzen dituztenak, gehienak gizonezkoak dira. Gizonezkoak adin talde guztietan daude gainordezkatuta. Emakumeei dagokienez, arrisku-portaerak dituztenen artean 40 urtera arteko gazteak bakarrik daude gainordezkatuta.

Psikofarmakoak kontsumitzen dituzten pertsonak 40 urtetik gorako emakumeak dira gehienbat (%56,7). Medikuren jarraibideez kanpo edo farmako-multzoak konbinatuta psikofarmakoak kontsumitzen dituzten pertsonetan, 65 urtetik gorako emakumeen taldeak du gainordezkaritza handiena (arriskuarekin kontsumitzen dutenen % 24,7 dira, eta 15 urtetik gorako populazio osoan, berriz, % 14,7).

Interneten erabilerari konpultsiboa izan dezaketen pertsonak ere gehienbat emakumeak dira, baina, kasu honetan, gazteak. 15 eta 39 urte bitarteko emakumeak ia taldearen erdia dira, eta gizonezko gazteak heren bat gehiago.

13. grafikoa. substantzia legalen edo Interneten erabilerari lotutako jokabide arriskutsuak dituzten 15 urtetik gorako biztanleen banaketa, adinaren eta sexuaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

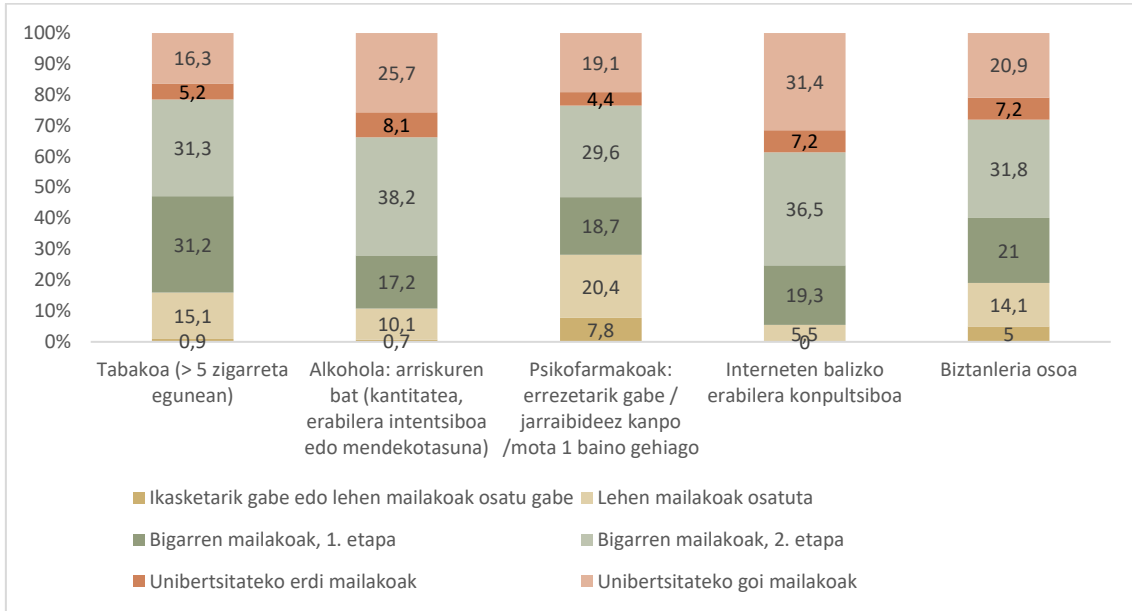
4.2. Ikasketa-maila eta lanbidea

Aztertutako arrisku-portaerak (14. grafikoa) bere gain hartzen dituzten biztanleen ikasketa-mailaren arabeko banaketa deskribatu berri dugun sexuaren eta adinaren arabeko konposizioaren oso mende dago.

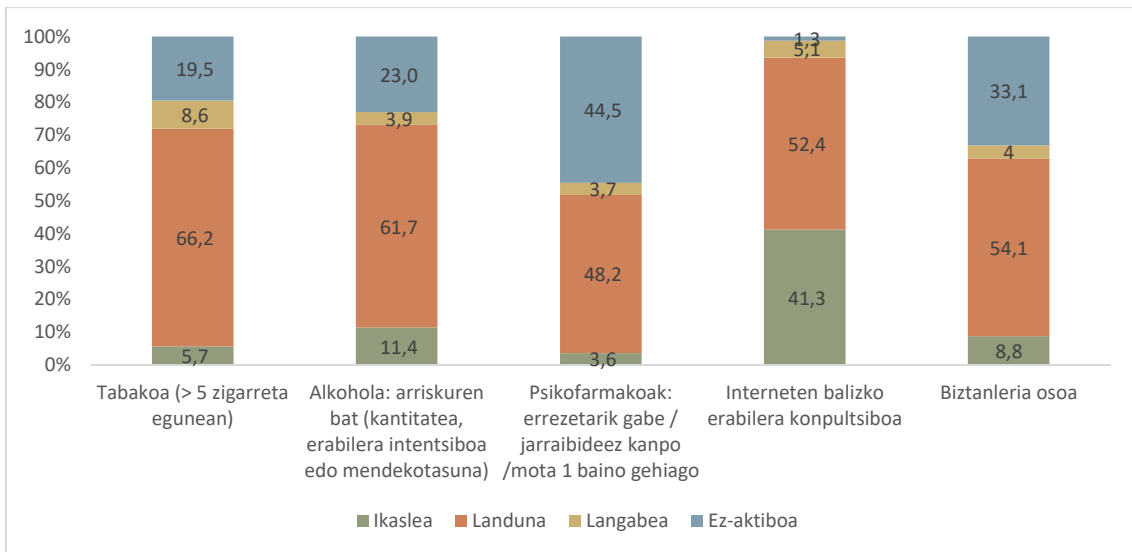
Egunero erretzen duten eta medikuaren aginduari jarraitu gabe psikofarmakoak erabiltzen dituzten pertsonen gainerako taldeek baino proportzio txikiagoan dituzte unibertsitate-ikasketak, seguruenik zaharragoak izatearekin lotuta. Bi taldeak alderatuta, psikofarmakoen erabiltzaileen artean ohikoagoa da ikasketarik ez izatea edo lehen mailako ikasketak izatea (% 28,2); tabakoa kontsumitzen dutenen artean, berriz, gehienek bigarren mailako ikasketak dituzte (% 31,2k lehen zikloan, eta antzeko ehunekoa bigarren zikloan). Unibertsitate-ikasketak dituztenen proportzioa bereziki baxua da tabakoa kontsumitzen dutenen artean (% 21,3), nahiz eta psikofarmakoak kontsumitzen dituztenak baino dezente gazteagoak izan.

Internet era konpulsiboan erabiltzen duten eta alkoholaren gehiegizko erabilera egiten duten pertsonen unibertsitate-ikasketak dituzte gainerakoek baino sarriago. Internet modu problematikoan erabiltzen duten biztanleen ia herenak goi-mailako unibertsitate-ikasketak ditu, baita alkohol gehiegi edaten duten edo arriskuzko erabilera egiten duten lau pertsonatik batek ere. Ikasketa-maila apala duten pertsonen ehunekoa bereziki txikia da talde horietan (% 5,5 Internet era konpulsiboan erabiltzen dutenen artean, eta % 11,8 gehiegi edaten duten artean).

14. grafikoa. Legezko substantzien edo Interneten erabilerari lotutako arrisku-portaerak dituzten 15 urtetik gorako biztanleen ikasketa-mailaren arabera banaketa (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

15. grafikoa. Legezko substantziak edo Internet erabiltzearekin lotutako arrisku-portaerak dituzten 15 urtetik gorako biztanleen okupazioaren arabera banaketa (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

Okupazioari (15 grafikoa) dagokionez, talde bakoitzaren adin-osaerak baldintzatzen du. Tabakoa kontsumitzen duten pertsonak okupatuta (% 66,2) edo langabezian (% 8,6) egoten dira maizago, beste talde batzuekin alderatuta. Gainordezkaritza bereziki handia da langabeen kasuan (15 urtetik gorako biztanleria osoaren % 4 eta erretzaileen % 8,6 dira). Psikofarmakoak hartzen dituzten pertsonak, gehienak 65 urtetik gorakoak izanik, ez-aktiboak dira beste talde batzutan baino sarriago (% 44,5 daude egoera horretan eta biztanleria orokorrean, berriz, % 33). Alkohola neurritz kanpo kontsumitzen dutenak sarriago dira landunak (% 61,7 alkoholarekiko arriskuak hartzen dituztenen artean eta 15 urtetik gorako biztanleria orokorrean, berriz, % 54,1), edota ikasleak (neurritz gain edaten dutenen % 11,4 eta biztanleria orokorraren % 8,8). Azkenik, ikasleak gainordezkatuta daude,

batez ere, Internet modu konpultsiboan erabiltzen duten pertsonen taldean (% 41,3 dira, oro har, 15 urtetik gorako populazioan % 8,8 direnean).

4.3. Osasun-egoera

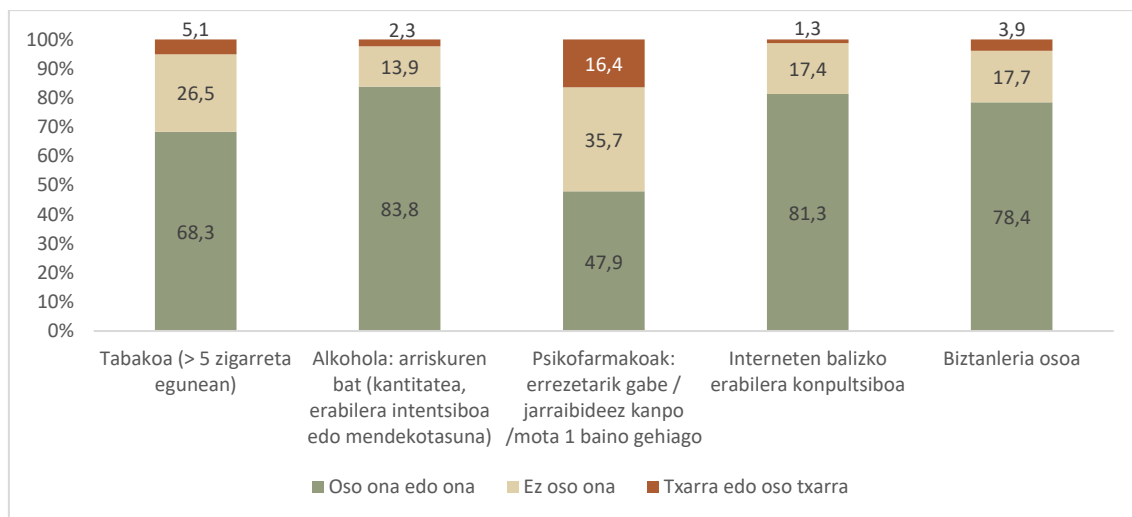
Euskadiko Adikzioei buruzko 2023ko Inkestari erantzuten dioten pertsona gehienek iritziz, haien osasuna oso ona edo ona da (% 78,4); hala ere, desberdintasun batzuk daude legezko substantzien edo Interneten erabilerari lotutako arrisku-portaerak dituzten taldeen artean (16 grafikoa).

Psikofarmakoak medikuaren jarraibideez kanpo kontsumitzen dituzten pertsonak ohikoa baino sarriago adierazten dute beren osasuna txarra edo oso txarra dela (horien % 16,4k eta biztanleria orokorraren % 3,9k, hurrenez hurren). Gainera, gainerako taldeek baino askoz joera handiagoa dute osasun “erregularra” dutela esateko (% 35,7k psikofarmakoak kontsumitzen dituztenen artean, eta % 17,7k biztanleria orokorrean).

Tabakoa kontsumitzen duten pertsonak ere biztanleria orokorrak baino neurri handiagoan adierazten dute beren osasuna ez dela ona: %5,1ek txarra edo oso txarra dela uste du, eta %26,5ek “ez oso ona” dela dio.

Alkohola neurri kanpo kontsumitzen dutenek eta Internet konpultsiboki erabiltzen dutenek, berriz, gainerakoek baino osasun-egoera hobexegoa hautematen dute, eta balorazio “ona edo oso ona” % 80tik gorakoa da talde horietan. Emaiza hori, seguru asko, populazio nahiko gaztea izatearekin lotuta dago.

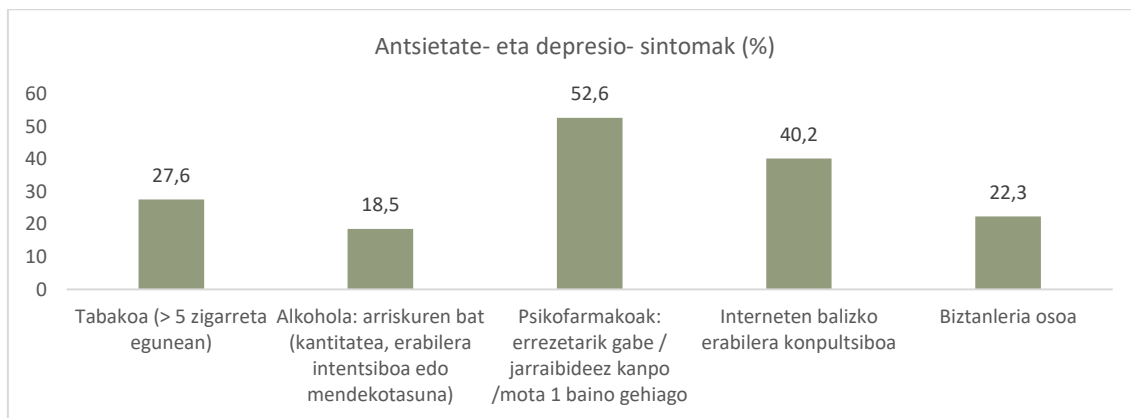
16. grafikoa. Osasun-autopertzepzioaren arabera banaketa, legezko substantzien edo Interneten erabilerari lotutako arrisku-portaerak dituzten 15 urtetik gorako biztanleen artean (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

Osasun mentala kontuan hartzen bada —eta, zehazki, antsietate- eta depresio-sintomak izatea, Osasun Mentalaren Indizean 56 puntu baino gutxiago izatearekin baliokidetu dena— (17 grafikoa), deigarria da, psikofarmakoak erabiltzaileekin batera (aipatutako sintomak dituzte horien % 52,6ak), Internet modu konpultsiboan erabiltzen duten pertsonak ere maiz samar azaltzen dutela mota horretako sintomatologia; izan ere, gehienak gazteak izan arren, horien % 40k betetzen dituzte MHI-

5aren irizpideak. Ehuneko altua da, populazio orokorrean ematen den prebalentziaren bikoitza dela (%22,3) eta, esan bezala, oso populazio gaztea dela kontuan hartuta.

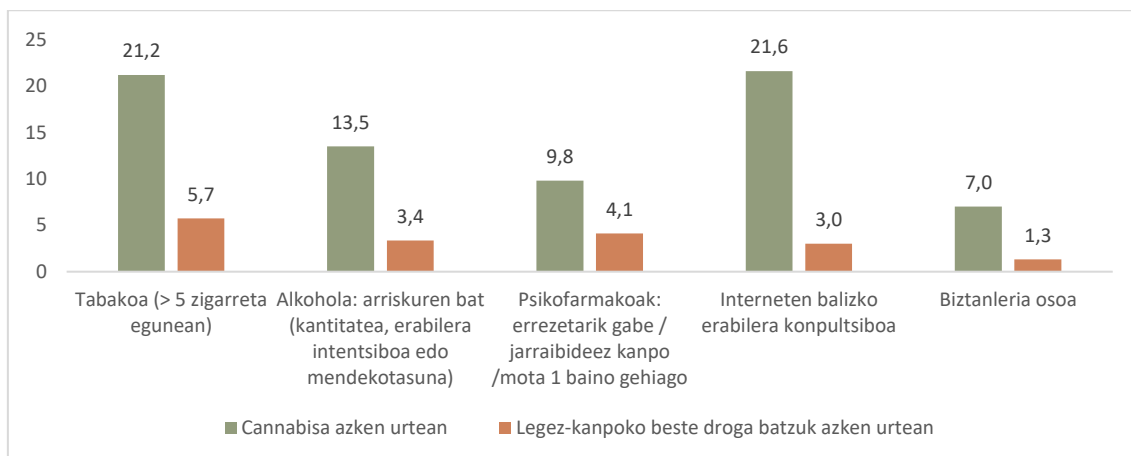
17. grafikoa. Antsietate- eta depresio-sintomen prebalentzia (MHI-5 < 56), legezko substantzien edo Interneten erabilerari lotutako arrisku-portaerak dituzten 15 urtetik gorako biztanleen artean (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

4.4. Legez kanpoko drogen kontsumoa

Azkenik, interesgarria da aztertzea aintzat hartutako arrisku-portaerak dituzten pertsonek joera handiagoa ote duten legez kanpoko substantziak kontsumitzeko. Aztertutako arrisku-portaera edozein dela ere, guztiek dute legez kanpoko substantzien duela gutxiko kontsumoaren prebalentzia handiagoa, populazio orokorrarekin alderatuta (18 grafikoa).

18. grafikoa. Cannabisaren eta legez kanpoko beste droga batzuen duela gutxiko kontsumoaren prebalentzia, legezko-substantziak edo Internet erabiltzearekin lotutako arrisku-portaerak dituzten 15 urtetik gorako biztanleen artean (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

Egunero tabakoa kontsumitzen dutenek eta Internet modu konpulsiboan erabiltzen dutenek % 21 inguruko prebalentziak dituzte cannabisaren duela gutxiko erabilerari dagokionez; alkohola neurritz kanpo edaten dutenen artean, berriz, % 13,5ek erabili du cannabis azken urtean, eta

psikofarmakoak medikuen jarraibideez kanpo erabiltzen dituztenen % 10ak. Aldiz, erabilera-prebalentzia % 7koa da 15 urtetik gorako biztanleria orokorrean.

Legez kanpoko beste droga batzuen kontsumoa ere askoz ohikoagoa da legezko substantzien eta Interneten erabilerari dagokienez arriskuak hartzen dituzten pertsonen artean. 15 urtetik gorako biztanleria orokorraren % 1,3k baino ez du kontsumitu azken urtean, baina ehuneko hori bikoiztu egiten da (% 3 eta % 3,4, hurrenez hurren) neurriz kanpo edaten dutenen edo Internet modu konpulsiboan erabiltzen dutenen artean; % 4,1era iristen da psikofarmakoak errezetarik gabe edo mediku-jarraibideari jarraitu gabe erabiltzen dituztenen artean, eta % 5,7ra arte igotzen da egunero tabakoa kontsumitzen dutenen artean.

Adinaren araberako konposizioak desberdintasun horietako batzuk azal ditzakeen arren, emaitzak bat etorriko lirateke legezko substantziak, batez ere tabakoa, kontsumitzeak beste substantzia batzuk kontsumitzeko bidea ireki dezakeela dioen tesiarekin. Halaber, portaera guzti horien atzean arrisku-faktore amankomunak egon daitezkeenaren adierazle izan daiteke, pertsonak, oro har, arrisku-portaerak hartzera bultzatuko lituzketen faktoreak, alegia.

5. KLASE SOZIALA, GENERO ROLAK ETA LEGEZKO SUBSTANTZIEN EDO INTERNETEN ERABILERA

5.1. Klase soziala eta legezko substantzien edo interneten erabilera

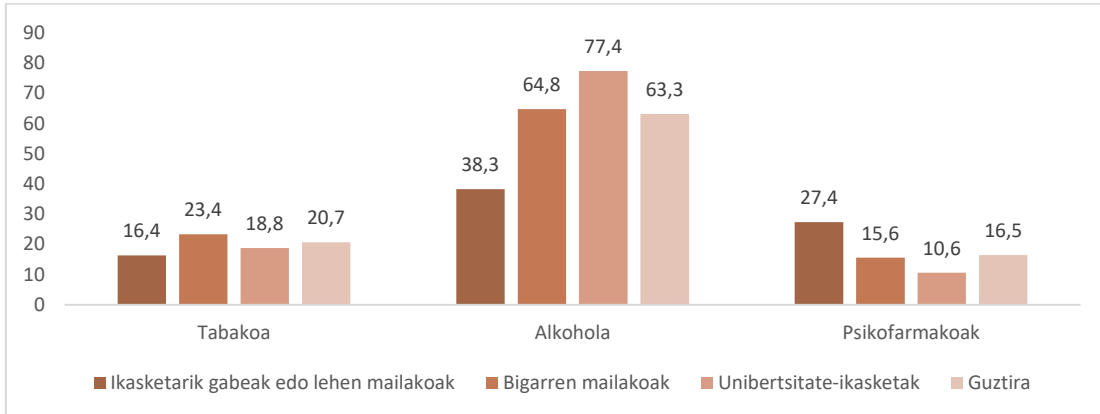
Ondorengo ataletan aztertzen da hezkuntza-mailak eta egoera ekonomikoak legezko substantzien eta interneten erabileran duen eragina, eta eragin hori zenbateraino den desberdina gizonentzat eta emakumeentzat.

Erabilera-prebalentzia orokorretatik hasita, azken hilabeteen tabakoa, alkohola edo psikofarmakoak kontsumitu dituzten 15 urtetik gorako EAEko biztanleen ehunekoa erakusten du 19. grafikoak, ikasketa-mailaren arabera, eta 20. grafikoak informazio bera ematen du, egoera ekonomikoaren arabera.

Ikasketa-mailari dagokionez, oro har, psikofarmakoen egungo kontsumoa handiagoa da ikasketa formalik ez duten biztanleen artean, tabakoarena bigarren mailako ikasketak dituztenen artean eta alkoholarena unibertsitate-ikasketak dituztenen artean. Hala, 2023an, EAEko 15 urtetik gorako biztanleen % 23,4k kontsumitu du tabakoa¹¹ azken hilabeteen, unibertsitate-ikasketak dituztenen % 18,8k, eta ikasketarik ez dutenen edo lehen mailako ikasketak bakarrik dituztenen % 16,4k. Azken hilabeteko alkohol-kontsumoari dagokionez (edozein kantitate), ikasketa-maila altua duten 15 urtetik gorako biztanleen % 77,4k edan du; bigarren mailako ikasketak dituzten biztanleen % 64,8k, eta ikasketarik ez duten edo lehen mailako ikasketak soilik dituztenen % 38,3k. Psikofarmakoen kasuan, berriz, alderantziz gertatzen da: ikasketa-maila baxuko biztanleen %27,4k kontsumitu ditu azken hilabeteen; ikasketa-maila ertaineko biztanleen %15,6k eta unibertsitate-ikasketak dituztenen %10,6k.

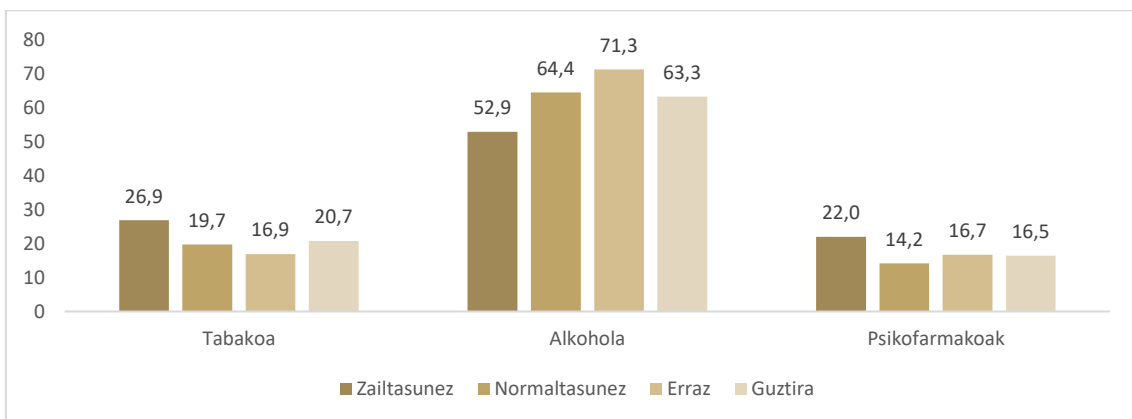
¹¹ Edozein kantitate kontsumitzeari dagokio, nahiz eta sakonera bat edo bi bakarrik izan.

19. grafikoa. Legezko substantzien egungo kontsumoaren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, ikasketa-mailaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

Kontsumoak egoera ekonomikoaren arabera aztertzean (20. grafikoa), antzeko aldeak ikusten dira, alkoholari eta psikofarmakoei dagokienez behintzat: edari alkoholodunen kontsumoak prebalentzia handiagoa du posizio ekonomiko hobea duten pertsonen artean, eta psikofarmakoak, berriz, zailtasun handiagoak dituztenen artean. Hala, 2023an bildutako datuen arabera, hilaren amaierara nahiko erraz edo oso erraz iristen diren pertsonen % 71,3k edari alkoholodunak hartu dituzte azken hilabetean, baina zailtasun ekonomikoak dituztenen % 52,9k bakarrik; eta, alderantziz, azken horien % 22k psikofarmakoak kontsumitu dituzte; egoera ekonomiko ona dutenen % 16,7k, eta egoera ekonomikoari dagokionez, erdibideko posizioan dauden % 14,2k.

20. grafikoa. 15 urtetik gorako biztanleen artean, legezko substantzien egungo kontsumoaren prebalentzia, hilabete-amaierara iristeko zailtasun-mailaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

Substantzia horiekin eta Interneten erabilerarekin lotutako arrisku-portaeretan ikasketa-mailaren arabera ematen diren aldeei erreparatuz (21 grafikoa), antzeko emaitzak ikusten dira: unibertsitate-ikasketak dituzten pertsonak maizago hartzen dituzte alkoholarekin eta Interneten erabilerarekin lotutako arriskuak, psikofarmakoaren kontsumoarekin lotutakoak ikasketa-maila baxua dutenek, eta tabakoarekin tarteko posizioa dutenek. Desberdintasun horiek bereziki nabarmenak dira lehenengo bi substantzien kasuan.

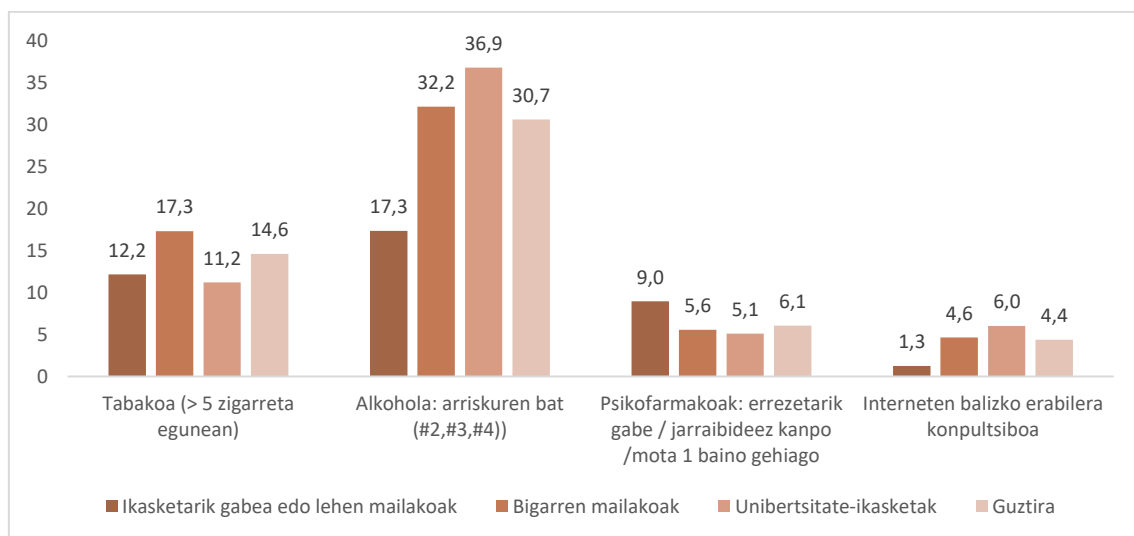
Alkoholari dagokionez, lehen mailako ikasketak dituzten edo ikasketarik ez duten 15 urtetik gorako herritarren % 17,3k osasunerako arriskua areagotu dezaketen portaerak dituztela onartzen dute, eta proportzioa bikoiztu egiten da (% 36,9ra iristen da) unibertsitate-ikasketak dituztenen artean.

Psikofarmakoei dagokienez, berriz, alderantziz gertatzen da: ikasketa-maila apala duten pertsonen % 9k psikofarmakoak erabili dituzte medikuen jarraibideez kanpo, errezetarik gabe hartu dituzte edo zenbait psikofarmako-mota konbinatu dituzte azken urtean; unibertsitate-ikasketak dituztenen artean, berriz, % 5,1ek.

Ikasketa-mailaren arabera gradientea ez da hain argia tabako-kontsumoari dagokionez: erabileraren prebalentzia orokorra bezala, egunean 5 zigarreta baino gehiago kontsumitzen dituzte bigarren mailako ikasketak dituztenen % 17,3k, ikasketa-maila baxuagoa dutenen % 12,2k eta ikasketa-maila altua dutenen % 11,2k.

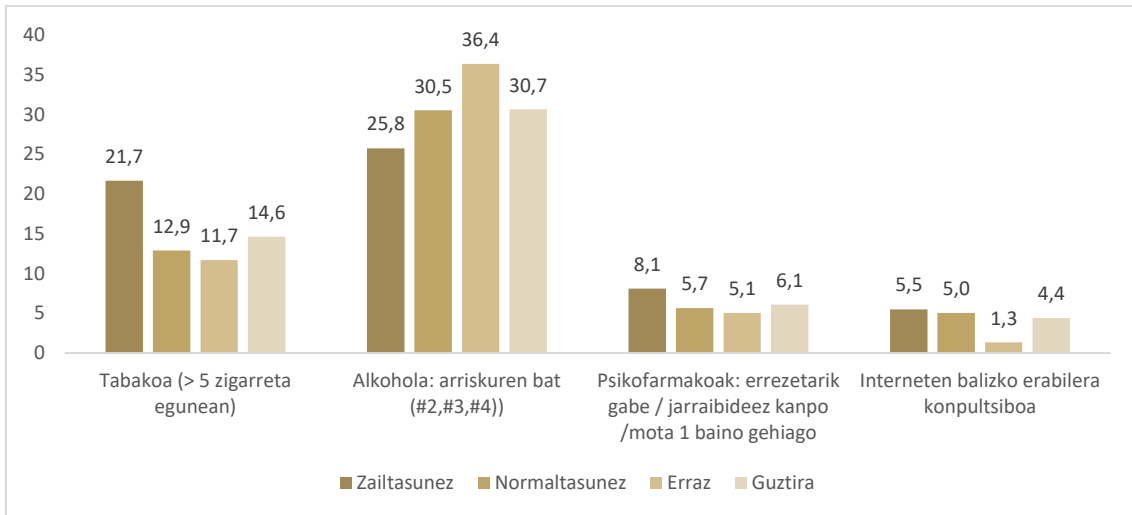
Azkenik, Interneten erabilera konpultsiboa, CIUS eskalaren bidez neurtua (*Comprovisive Internet Use Scale*), askoz ere sarriago gertatzen da ikasketa-maila altua duten pertsonen artean. Unibertsitate-ikasketak dituzten EAEko 15 urtetik gorako biztanleen % 6k betetzen dute erabilera konpultsiboaren irizpidea; bigarren mailako ikasketak dituztenen % 4,6k eta ikasketa-maila baxuagoa dutenen % 1,3k baino ez.

21. grafikoa. Tabakoarekin, alkoholarekin, psikofarmakoekin eta Interneten erabilerarekin lotutako arrisku-portaeren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, ikasketa mailaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

Pertsonaren egoera ekonomikoaren arabera ageri diren aldeek antzeko argazkia ematen dute (22 grafikoa): egoera ekonomiko ona adierazten dutenek arrisku-portaeren prebalentzia handiagoa dute alkoholari eta Interneten erabilerari dagokienez, eta egoera ekonomiko prekarioagoa dutenek, berriz, arrisku handiagoa dute psikofarmakoei eta tabakoari dagokienez. Azken substantzia horri dagokionez, nabarmendu behar da ikasketa-maila aztertzean baino gradiente argiagoa azaltzen dela. Hala, prebalentziarik handiena (% 21,7) zailtasun ekonomikoak dituzten pertsonen dagokien, eta ez tarteko posizioetan daudenei, ikasketa-maila aztertzean gertatzen zen bezala. Nolanahi ere, eguneroko tabako-kontsumoaren prebalentzia txikiena (% 11,7) posizio sozioekonomiko altuagoa adieraziko lukeen taldean dago, ikasketa-maila aztertzean bezala.

22. grafikoa. Tabakoarekin, alkoholarekin, psikofarmakoekin* eta Interneten erabilerarekin lotutako jokabide arriskutsuen prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, hilabete-amaierara iristeko zailtasun-mailaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

Klase soziala hurbiltzeko erabilitako bi adierazleek, beraz, antzeko irakurketa izango lukete: klase sozioekonomiko baxueneko pertsonak joera handiagoa dute tabakoa eta psikofarmakoak kontsumitzeko, eta klase altukoek, berriz, alkohola kontsumitzeko eta Internet era konpultsiboan erabiltzeko. Hala eta guztiz ere, desberdintasun horiek ez dute adierazten, nahitaez, egoera sozioekonomikoak aintzat hartutako portaerei zuzenean eragiten dienik. Kontuan hartu behar da, kontsumoetan hezkuntza-mailaren eta egoera ekonomikoaren arabera ikusten diren aldeak, aintzat hartutako taldeen sexu- eta adin-osaeraren ondorio izan daitezkeela. Izan ere, Euskadiko Adikzioei buruzko Inkestaren laginean, ikasketarik ez duten edo lehen mailako ikasketak dituzten pertsonak 66,9 urte dituzte batez beste; bigarren mailako ikasketak dituztenek, 48 urte; eta unibertsitate-ikasketak dituztenek, 46,2 urte. Egoera ekonomikoari dagokionez, ez dago hainbesteko alderik taldeen artean adinari dagokionez (egoera ekonomiko kaskarra duten pertsonak 51,8 urte dituzte batez beste, eta posizio hobea dutenak 54,1), baina bai sexuari dagokionez. Horrenbestez, emakumeak dira hilaren amaierara iristeko zailtasunak dituen taldearen % 53,6, baina posizio ekonomiko hobea duen taldearen % 49 baino ez. Sexu eta adinaren arabera konposizio-desberdintasun horiek, logikoki, substantzien kontsumoaren prebalentzietan islatzen dira.

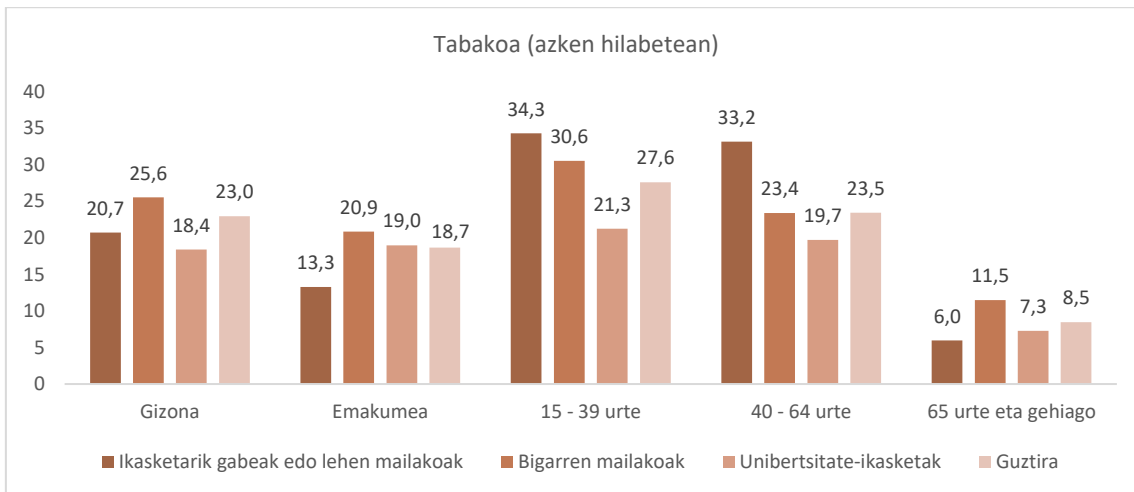
Ondoren, ikasketa-mailaren eta egoera ekonomikoaren arabera konposizio-desberdintasunen azterketan sakonduko dugu, sexua eta adina ere kontuan hartuta. Horri esker, klase sozialaren eta kontuan hartutako portaera bakoitzaren arteko loturari buruzko ikuspegi zehatzagoa izango dugu.

1.4.5. Tabako-kontsumoa, klase soziala, sexua eta adina

Tabako-kontsumoari dagokionez, prebalentzia orokorra eta eguneroko kontsumoarena altuagoak dira bigarren mailako ikasketak dituzten biztanleen artean, unibertsitate-ikasketak dituztenen edo ikasketarik ez dutenen aldean. Adina kontuan hartzen badugu (23. grafikoa), ikus daiteke lotura hori 65 urte edo gehiago dituzten pertsonen artean soilik egiaztatzen dela. 15-39 urteko gazte eta helduen eta 40-64 urteko helduen artean, ikasketa-maila baxueneko pertsonak kontsumitzen dute

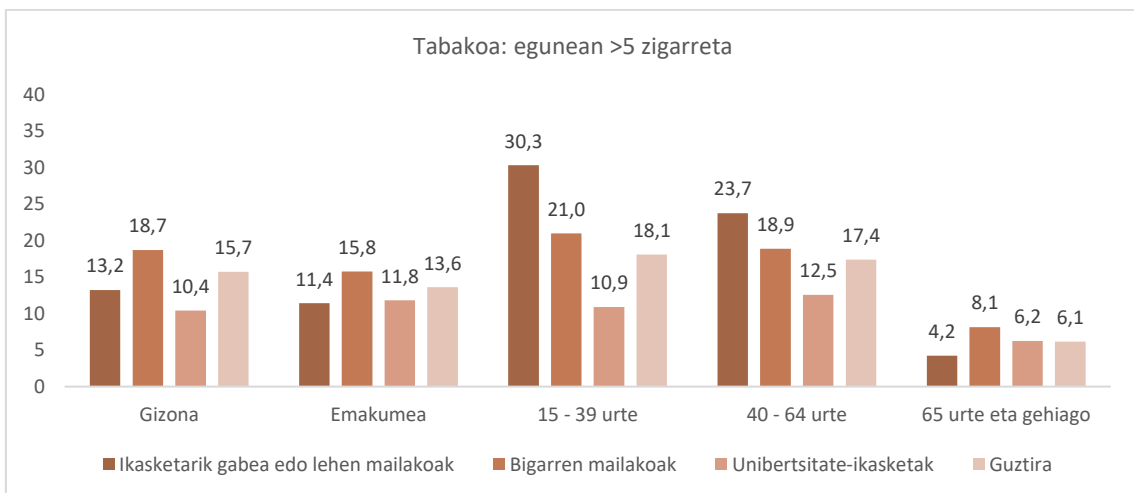
tabako gehien, beste taldeekiko alde handi samarrarekin, batez ere egunean 5 zigarreta baino gehiago kontsumitzen dituztenak kontuan hartzen badira.

23. grafikoa. Tabako-kontsumoaren prebalentzia azken hilabeteen 15 urtetik gorako biztanleen artean, ikasketamailaren, sexuaren eta adin-taldean arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

Izan ere, ikasketa-maila apala duten 40 urtez azpiko euskaldunen herenak erre du tabakoa azken hilabeteen; unibertsitate-ikasketak dituztenen artean, berriz, % 20k, gutxi gorabehera. Eguneroko kontsumoari dagokionez (24. grafikoa), ikasketa-maila apala duten 15 eta 39 urte bitarteko gazteen % 30,3k egunean 5 zigarro baino gehiago erretzen ditu; unibertsitate-ikasketak dituzten adin horretako gazteen % 10,9rekin alderatuta. 40-64 urte bitartekoen artean, % 23,7k erretzen du egunero ikasketarik ez dutenen edo lehen mailako ikasketak dituztenen artean, eta % 12,5ek soilik unibertsitate-ikasketak dituztenen artean.

24. grafikoa. Egunean 5 zigarro edo gehiagoren kontsumoaren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, ikasketamailaren, sexuaren eta adin-taldean arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

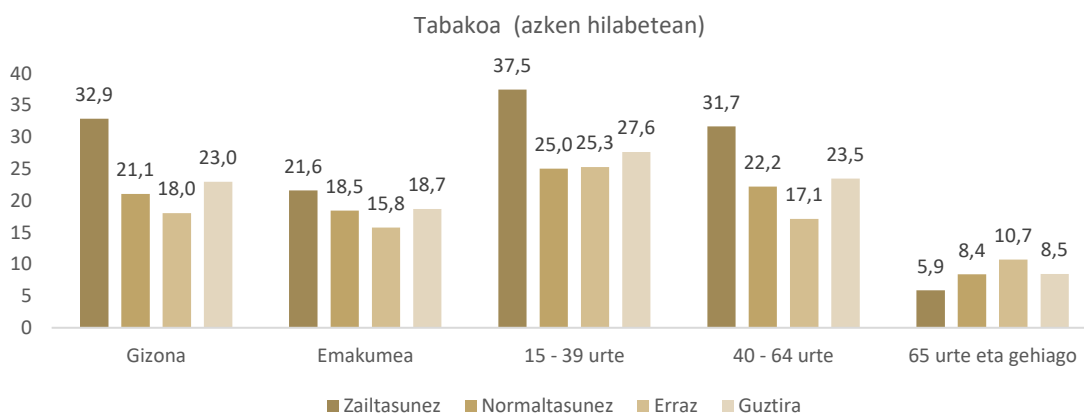

Bestalde, badirudi ikasketa-mailak eragin handiagoa duela gizonen eguneroko kontsumoan emakumezkoenean baino. Unibertsitate-ikasketak dituzten gizonen tabako-kontsumoaren prebalentzia (% 10,4) bigarren mailako ikasketak dituzten gizonena baino %44 txikiagoa da (% 18,7).

Emakumeen artean, unibertsitate-ikasketak izateak (bigarren mailakoan aldean) prebalentzia gutxiago murrizten du (% 25). Hala, ikasketa-maila handia duten pertsonen artean, tabako-kontsumoaren prebalentzia handiagoa da emakumeetan (% 11,8) gizonetan baino (% 10,4). Berrito ere, konposizio-efektua izan daiteke, besterik gabe, unibertsitate-ikasketak dituzten emakumeen artean gazte-proportzio handiagoa dagoenaren isla.

Adin-talde bakoitzean, tabakoaren egungo erabilera-prebalentzian ematen diren egoera ekonomikoaren arabera aldeei dagokienez (25. grafikoa) azaldu dugunaren antzeko egoera islatzen dute. Hilabete bukaerara iristeko zailtasunak kontsumoaren prebalentzia handiagorekin lotzen dira, adinekoen kasuan izan ezik, non harremana alderantzizkoa den. Hala, hilaren amaierara iristeko zailtasunak dituztela adierazi duten gizonen % 32,9k eta egoera berean dauden emakumeen % 21,6k adierazi dute azken hilabetean erre dutela; egoera ekonomiko hobea dutenen artean, berriz, gizonen % 18k eta emakumeen % 15,8k. Patroi hori bera azaltzen da 15 eta 39 urtekoen eta 40 eta 64 urte bitartekoaren artean, naiz eta gradientea leunxeagoa izan aurrenekoen kasuan. Adinekoen artean, berriz, erretzaileen ehuneko handiagoa da posizio ekonomiko lasaia dutenen artean.

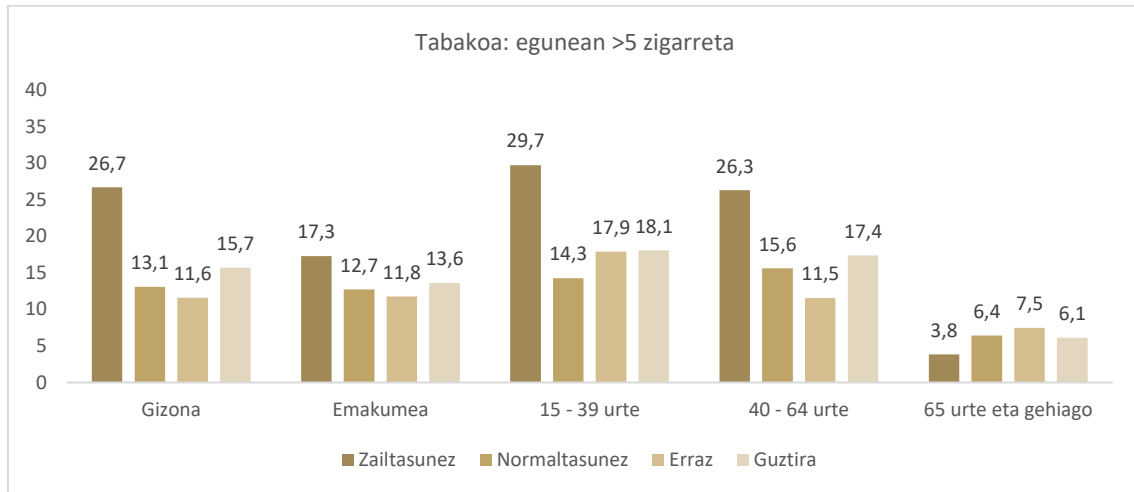
25. grafikoa. Azken hilabeteko tabako-erabileraren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, hilaren amaierara iristeko zailtasun-mailaren arabera, sexuaren eta adin-taldearen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

Egunean 5 zigarreta edo gehiago erretzen dituztenak kontuan hartuz gero, ondorio berdintsuak ateratzen dira. Zailtasun ekonomikoak dituzten pertsonen eguneroko kontsumoaren prebalentzia handiagoa dute gazteen eta helduen artean, baina ez 65 urtetik gorakoaren artean. 15-39 urteko biztanleen artean, arazo ekonomikoak dituztela dioten % 29,7k erretzen du, eta posizio ekonomiko ona dutenen artean, berriz, % 17,9k. 40-64 urte bitartekoaren artean, zailtasunak dituztenen %26,3k eta zailtasunik ez dutenen %11,5ek. 65 urtetik gorakoaren artean, aldiz, zailtasun ekonomikoak dituztenen %3,8k baino ez dute erretzen egunero, eta posizio ekonomiko lasaia dutenen %7,5ek. Litekeena da emaitza horrek zerikusia izatea diru-sarrera baxuak dituzten adineko pertsonen artean emakumeak gainordezkatuta egotearekin¹².

¹² Euskadiko Adikzioei buruzko Inkestaren laginean, zailtasun ekonomikoak dituzten adinekoen % 64 emakumeak dira, eta posizio ekonomiko lasaia dutenen taldean, berriz, % 45.

26. grafikoa. Egunean 5 zigarro edo gehiagoren kontsumoaren prebalentzia, hilabete amaierara iristeko zailtasun-mailaren, sexuaren eta adin-taldean arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

Sexuaren, adinaren eta klase sozialaren aldagai hurbiltzaileen arteko nahasmendu hori ezabatzeko, erregresio logistiko ereduera jo da, Adikzioei buruzko 2023 Inkestako lagina (EAEko etxeetan bizi diren 15 urtetik gorako 2.527 pertsonak osatua) oinarri hartuz.

Azken hilabetean egunero 5 zigarreta baino gehiago kontsumitzeko probabilitateari dagokionez, analisi horren emaitzek honakoa adierazten dute (Eranskina 1):

- Adina eta hezkuntza-maila kontuan hartuta, ez dago sexuaren araberako alderik egunean 5 zigarreta edo gehiago kontsumitzeko probabilitatean.
- Egunero kopuru hori erretzeko probabilitatea antzekoa da 15 eta 39 urte bitartekoentzat eta 40 eta 64 urte bitartekoentzat, baina askoz txikiagoa 65 urte edo gehiagokoentzat.
- Unibertsitate ikasketak izateak babes efektu nabarmena du, baina ez dago alderik bigarren mailako ikasketak dituztenen eta ikasketarik ez dutenen edo lehen mailako ikasketak dituztenen artean.
- Sexuaren eta hezkuntza-mailaren arteko interakzio-efektua ez da estatistikoki esanguratsua. Horrek esan nahi du heziketa-mailaren eta eguneroko tabako-kontsumoaren arteko erlazioa ez dela oso desberdina gizonen eta emakumeen artean.
- Aldiz, hezkuntza-mailak eragin nabarmena du adina edozein dela ere, baina efektuaren zentzua aldatu egiten da gazte edo helduen, eta 65 urtetik gorakoentzat. Aurrenekoentzat, unibertsitate-ikasketak dituzten pertsonen egunean 5 zigarro edo gehiago kontsumitzeko aukera txikiagoa dute; 65 urte edo gehiagoko pertsonen artean, berriz, zenbat eta hezkuntza-maila altuagoa izan, orduan eta handiagoa da kontsumitzaile izateko aukera.

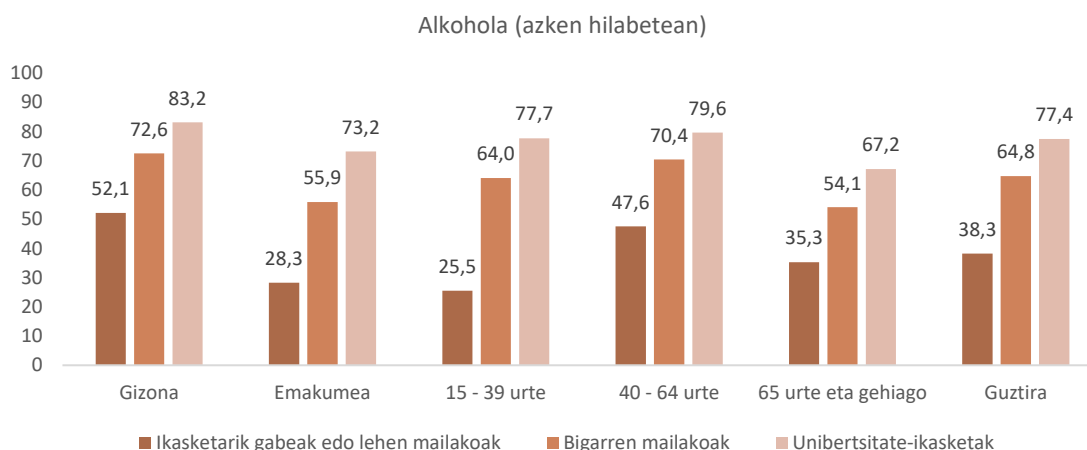
Hilaren bukaerara iristeko zailtasunei dagokien aldagaiaren azterketak (Eranskina 2) antzeko emaitzak eman ditu: klase sozial altuago bateko kide izateak murriztu egiten du gazteek eta helduek kontsumitzeko duten arriskua, baina ez adinekoek. Azken talde horretan (65 urtetik gorakoentzat) kontrako joera ikusten da, hau da, zenbat eta egoera ekonomiko hobea izan, egunean 5 zigarreta baino gehiago kontsumitzeko arriskua handiagoa da.

1.4.6. Alkoholaren kontsumoa, klase soziala, sexua eta adina

Alkoholari dagokionez, Euskadiko Adikzioei buruzko 2023ko Inkestaren emaitzek adierazten dute hezkuntza-mailak eragina duela bai kontsumoaren prebalentzia orokorrean, bai alkoholarekin lotutako arrisku-portaeretan, baina erlazioa adinaren eta sexuaren arabera aldatzen da, batez ere arrisku-kontsumoen kasuan.

Izan ere, bildutako datuen arabera, gaur egungo (azken hilabeteen) alkohol-kontsumoaren prebalentzia ikasketa-mailarekin batera handitzen da (27. grafikoa). Hala, ikasketarik ez duten edo lehen mailako ikasketak bakarrik dituzten gizonen % 52,1ek eta emakumeen % 28,3k edan dute, hurrenez hurren, azken 30 egunetan; unibertsitate-ikasketak dituztenen artean, berriz, gizonen % 83,2k eta emakumeen % 73,2k. Adina edozein dela ere (gazteak, 64 urte arteko helduak eta adinekoak), unibertsitate-ikasketak dituztenek azken hilabeteko erabilera-prebalentzia dezente handiagoa dute, ikasketa maila baxua dutenekin alderatuta.

27. grafikoa. Azken hilabeteko alkohol-kontsumoaren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, ikasketa-mailaren, sexuaren eta adin-taldearen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

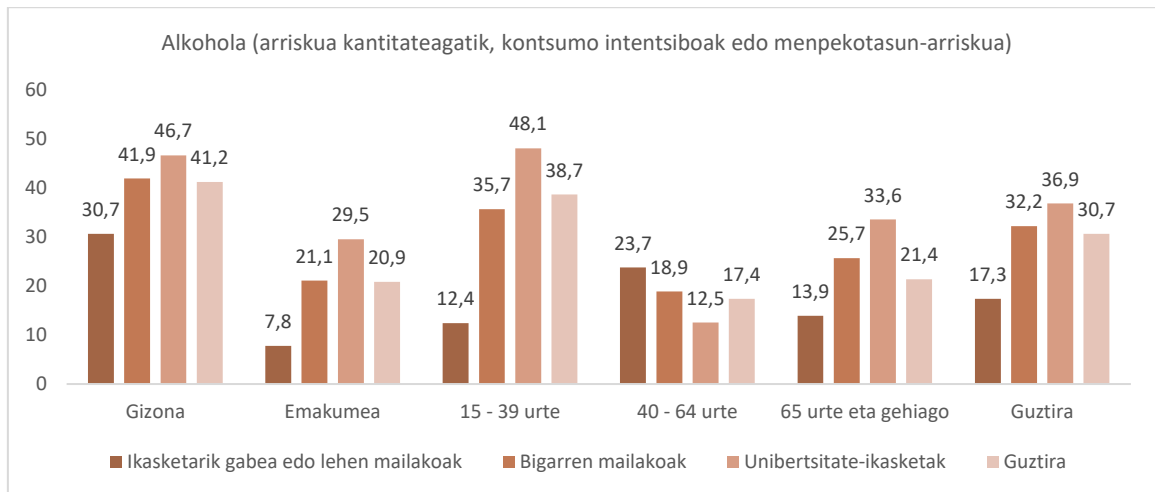

Hezkuntza-mailaren araberako aldeak nabarmenagoak dira 15 eta 39 urte bitarteko pertsonen artean gainerako taldeetan baino; hala, unibertsitate-ikasketak dituzten gazteen artean, ikasketarik ez dutenen artean baino hiru aldiz handiagoa da prebalentzia. Dena den, ziur asko, horrek taldeen osaketa islatzen du neurri batean: gazteenak (18 urtetik beherakoak) ikasketa-maila apaleko taldean sartzen direnez, eta, oro har, kontsumitzen hasten ari diren nerabeak izanik, talde horretako prebalentzia txikiagoa da unibertsitateko gazte helduen taldean baino.

Arrisku-kontsumoei dagokienez (28. grafikoa), ikasketa-mailarekiko lotura ez da hain argia, adin-talde batzuetan behintzat. Oro har, ikasketa-maila altua duten pertsonen alkoholarekiko arrisku portaeren prebalentzia handiagoa dute (% 36,9), bai ikasketa-maila ertaina duten pertsonen aldean (% 32,2), bai, batez ere, ikasketa-maila baxua duten biztanleen aldean (% 17,3). Hala ere, harreman hori alderantzizkoa da 40 eta 64 urte bitarteko biztanleen artean; hala, adin-talde horretan, ikasketa-maila baxua dutenek dute arrisku-portaeren prebalentzia handiena (% 23,7), ondoren, bigarren mailako ikasketak dituztenek (% 18,9) eta, azkenik, unibertsitate-ikasketak dituztenek (% 12,5). Beraz, esan

daiteke ikasketa-maila handiagoa izateak alkoholaren neurritz kanpoko erabileratik babesten dituela biztanle helduak, baina, aitzitik, ez duela eragin babesle hori gazte eta adinekoengan.

28. grafikoa. Alkohol erabilerari lotutako arrisku-portaeren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, ikasketa-mailaren, adin-taldearen eta sexuaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

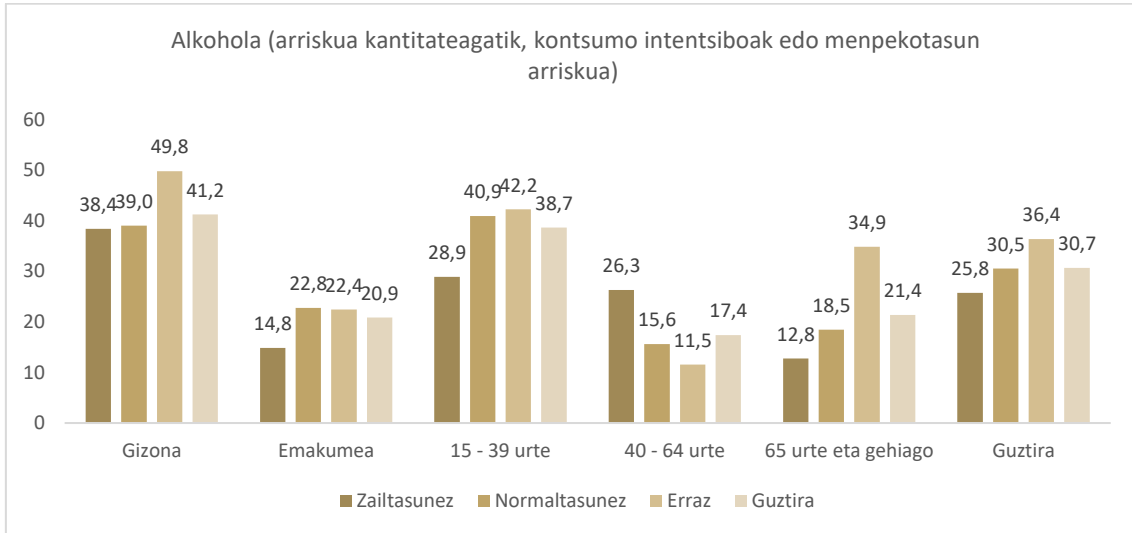

Halaber, bildutako informaziotik nabarmentzekoa da, kontsumo-prebalentzia orokorretan ez bezala —horiek ez dute alde handirik sexuaren arabera, gazteen artean bereziki—, arrisku-erabilerari dagokienez, emakumeen eta gizonen arteko aldeak pixka bat nabarmenagoak direla, eta ikasketa-maila edozein dela ere mantentzen direla. Emakumezkoek prebalentzia nabarmen baxuagoak dituzte, gizonetzkoek baino hiru aldiz baxuagoak ikasketarik gabeko biztanleria kontuan hartzen denean, bi aldiz baxuagoak bigarren mailako ikasketak dituztenen kasuan, eta % 36,8 baxuagoak unibertsitate-ikasketak dituztenen kasuan.

Egoera sozioekonomikoaren beste aldagai hurbiltzailea, hilabete amaierara iristeko zailtasun ekonomikoei dagokiena (29 grafikoa), aztertuz gero, ateratzen den argazkia antzekoa da: egoera ekonomiko ona duten pertsonak arriskuak hartzeko joera handiagoa dute, baina kasu honetan ez da hain mailaketa argia ematen zailtasun ekonomikoak dituztenekiko. Gizonen artean, tasak antzekoak dira egoera ekonomiko zaila duten pertsonen artean eta tarteko posizioetan daudenen artean (% 38,4k eta % 39k, hurrenez hurren, arrisku-kontsumoak dituzte); eta emakumeen artean ere ez dago alde handirik azken talde horren eta egoera ekonomiko ona dutenen artean (% 22,8k eta % 22,4k, hurrenez hurren, onartzen dute neurritz kanpoko erabilera).

Arrisku-kontsumoen eta arazo ekonomikoen arteko lotura adinarekin nola aldatzen den aztertuz gero, berriz ere ikus daiteke 40-64 urteko biztanleen artean harreman hori desberdina dela. Tarteko adin-talde horretan, prebalentzia bereziki altua da (% 26,4) zailtasun ekonomiko handienak dituzten pertsonen artean, hilabete amaierara estatusunik gabe iristen den biztanlerian ematen denaren (% 11,5) bikoitza, hain zuzen. Gazte eta adinekoen artean, aldiz, arrisku-kontsumoen prebalentziak gora egiten du diru-sarrerren mailarekin batera. Deigarria da 65 urte eta gehiagoko biztanleen artean dagoen arrakala bereziki handia: posizio ekonomiko lasaia duten pertsonen artean (% 34,9) arrisku-kontsumoen prebalentziak ia hirukoitzu egiten du zailtasun ekonomikoak dituzten pertsonen artean ematen den prebalentzia.

29. grafikoa. Alkoholari lotutako arrisku-portaeren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, hilabete amaierara iristeko zailtasunen, sexuaren eta adin-taldeen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

Berriro ere, litekeena da klase sozialaren arabera arrisku-kontsumoen prebalentzian ikusitako aldeak, talde horien sexu- eta adin-konposizioarekin lotuta egotea. Horregatik, erregresio logistikora jotzen da behatutako asoziazioak estatistikoki esanguratsutzat har daitezkeen egiaztatzeko, sexuaren eta adinaren eragina kontrolatuz.

Ikasketa-mailaren aldagaiari dagokionez, honakoa adierazten dute erregresio logistikokoan lortutako emaitzek (Eranskina 3):

- Emakumeek gizonen baino probabilitate nabarmen txikiagoa dute alkohola arrisku-irizpideekin kontsumitzeko, hezkuntza-maila eta adina edozein direla ere (odds ratioa 0,428, $p < 0,01$).
- Oro har, sexua eta ikasketa-maila kontrolatuta, pertsona helduen (40 urtetik gorako) artean, alkohola arriskuzko irizpideekin kontsumitzeko probabilitatea txikiagoa da. Aldea ez da handia 15-39 urteko gazteekiko, baina bai 65 urtetik gorakoekin alderatuz (odds ratioa 0,484, $p < 0,01$).
- Unibertsitate-ikasketak izateak (ikasketarik ez izatearen edo lehen edo bigarren mailako ikasketak izatearen aldean) kontsumo-arriskua areagotzen du gizon gazteentzat (odds ratioa 1,971, $p < 0,01$). Eragin hori ez da nabarmen aldatzen emakumeentzat eta adinekoentzat. 40-64 urte bitarteko gizon helduen kasuan, aldiz, ikasketa-mailak ez du eragin nabarmenik, eta arrisku-kontsumoaren probabilitatea % 40 ingurukoa da, bai lehen edo bigarren mailako ikasketak dituzten edo ikasketarik ez duten gizon helduen artean, baita unibertsitate-ikasketak dituztenen artean ere.

Egoera ekonomikoa jasotzen duen aldagaia erabiliz doitutako erregresio logistikokoaren emaitzek antzeko emaitzak (Eranskina 4) ematen dituzte:

- Sexuak eta adinak murriztu egiten dute alkohola arriskuzko irizpideekin kontsumitzeko probabilitatea; beraz, alde batetik, emakumeek gizonen baino probabilitate txikiagoa dute

horrelako kontsumoak egiteko, eta, bestetik, adinekoek eta helduek gazteek baino probabilitate txikiagoa dute, sexua kontuan hartu gabe.

- Ahalmen ekonomikoak, oro har, arrisku-faktore gisa jokutzen du, eta, batez beste, posizio ekonomiko ona adierazten duten pertsonen arrisku-portaerak izateko aukera handiagoa dute hilabete amaierara zailtasunez iristen direnek baino.
- Egoera ekonomikoak alkoholarekiko arriskuengan duen eragina pixka bat handiagoa da emakumeen artean. Aldea esanguratsua da egoera ekonomiko zaila duten emakumeak eta egoera normala adierazten dutenak konparatzean; (alde horrek eragin handiagoa du gizonengan baino).
- Adinak, aldiz, posizio ekonomikoaren eta arriskuzko alkohol-kontsumoen arteko lotura modulatu du: interakzio-efektua adierazgarria da 40 eta 64 urte bitarteko pertsonentzat, eta adierazten du haien artean ikasketa-maila altuak eragin desberdina duela, kontsumo-probabilitatea murriztuz.

Laburbilduz, klase sozialaren aldagai hurbiltzaileen eta arriskuzko alkohol-kontsumoen arteko erlazioari dagokionez, esan behar da klase sozioekonomiko altuago bateko kide izateak areagotu egiten duela arriskua emakumeen, gizon gazteen eta adinekoen artean. 40-64 urte bitarteko gizonen helduentzat, aldiz, kontrako efektua du, kontsumitzeko probabilitatea murriztuz.

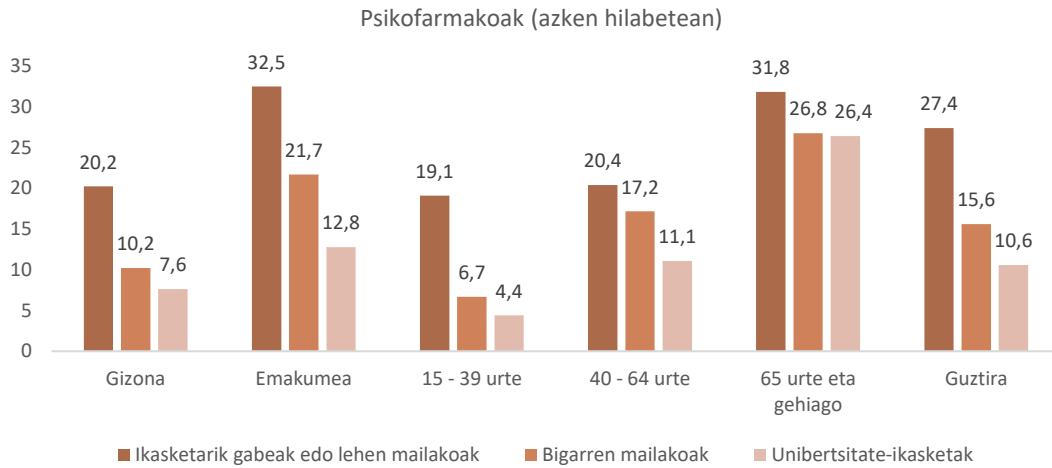
1.4.7. Psikofarmakoek kontsumoa, klase soziala, sexua eta adina

Adierazi den bezala, EAEko 15 urtetik gorako biztanleen % 16,7k psikofarmakoak hartzen ditu gaur egun (azken hilabetean) errezetarekin edo errezetarik gabe; prebalentzia handiagoa da emakumeen artean (% 19,5) gizonen artean baino (% 14), eta askoz handiagoa da 65 urtetik gorakoek artean (% 30,4) 15 eta 39 urte bitartekoek artean baino (% 1,8).

Farmako horien kontsumoa gizarte-klasearen arabera nola aldatzen den aztertuz, 2023ko *Adikzioei buruzko Inkesta* ren datuek adierazten dute erabilera-prebalentzia handiena ikasketa-maila baxua eta egoera ekonomiko kaskarra duten biztanleek dutela, bai gizonen artean, bai emakumeen artean. Klase sozialaren araberrako aldeak apalagoak dira 65 urtetik gorakoek artean, baina, haatik, oso nabarmenak 40-64 urte bitarteko helduen artean eta, bereziki, gazteen artean (15-39 urte).

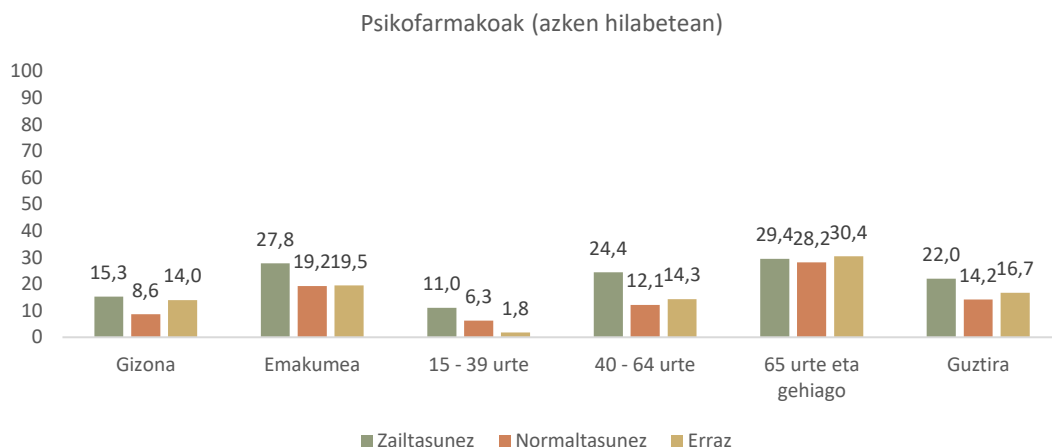
Ikasketa-mailaren araberrako gradientea nabaria da (30. grafikoa). Izan ere, ikasketa-maila baxua duten gizonen % 20,2k eta emakumeen % 32,5ek erabili dituzte psikofarmakoak azken hilabetean; unibertsitate-ikasketak dituzten gizonen eta emakumeen artean, berriz, % 7,6k eta % 12,8k, hurrenez hurren. Ikasketa-mailaren araberrako alde horiek are nabarmenagoak dira gazteen eta helduen kasuan: 15 eta 39 urte bitarteko pertsonen artean, ikasketa maila baxuko pertsonen egungo erabilera-prebalentzia unibertsitate-ikasketak dituztenena baino 4,3 aldiz handiagoa da; 40 eta 64 urte bitartekoek artean 1,8 aldiz handiagoa; eta 65 urte eta gehiagokoek artean, 1,2 aldiz handiagoa.

30. grafikoa. Psikofarmakoen (edozein) erabilera-prebalentzia azken hilabetean, 15 urtetik gorako biztanleen artean, sexuaren, adin-taldean eta ikasketa-mailaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

Egoera ekonomikoaren araberako aldeak ere nabarmenak dira, baina gradientea ez da hain argia; izan ere, tarteko posizioetan dauden pertsonen prebalentzia txikiagoa dute, kasu batzuetan, egoera ekonomiko ona dutela diotenen baino (31. grafikoa). Horrela, gizonen artean, hilabete bukaerara zailtasunez iristen direnen %15,3k, eta erraztasunez iristen direnen zertxobait gutxiagok, %14k, adierazten dute psikofarmakoak kontsumitu dituztela azken hilabetean; aldiz, hilabete bukaerara normaltasunez iristen direnen artean, %8,6k besterik ez. Emakumeen artean, zailtasun ekonomikoak dituztela diotenen %27,8 dira, zailtasun ekonomikorik ez dutenen %19 ingururekin alderatuta.

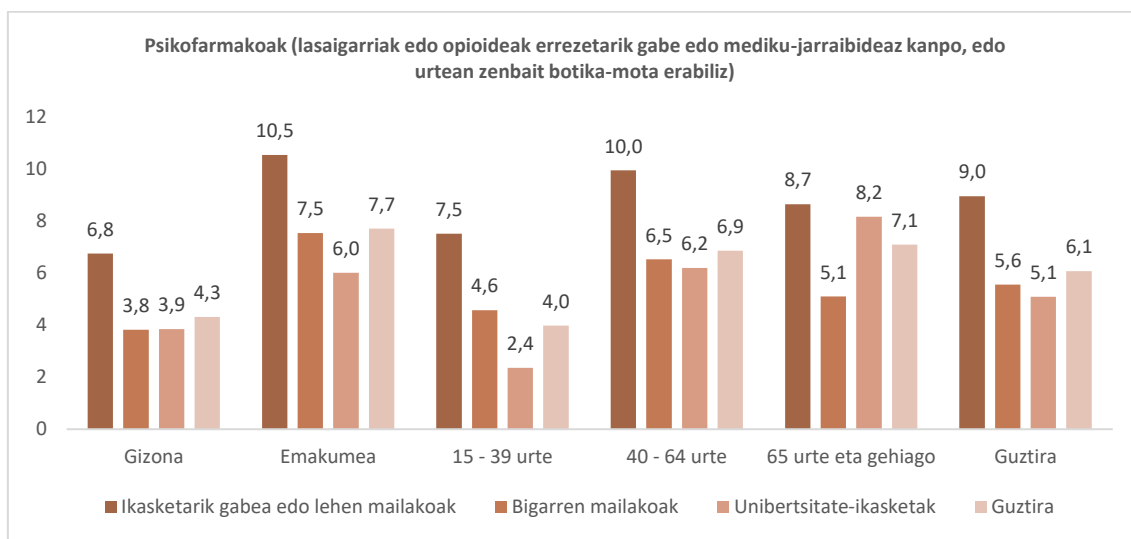
31. grafikoa. Psikofarmakoen (edozein) erabilera-prebalentzia azken hilabetean, 15 urtetik gorako biztanleen artean, hilabete amaierara iristeko zailtasunen arabera, sexuaren eta adin-taldean arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

Berriz ere, kontsumoaren prebalentzietan, maila ekonomikoaren araberako aldeak apalagoak dira adinekoen artean; hain zuzen ere, harremana alderantzizkoa da adin-talde horretan, eta posizio ekonomiko onena duten pertsonen prebalentzia handiena.

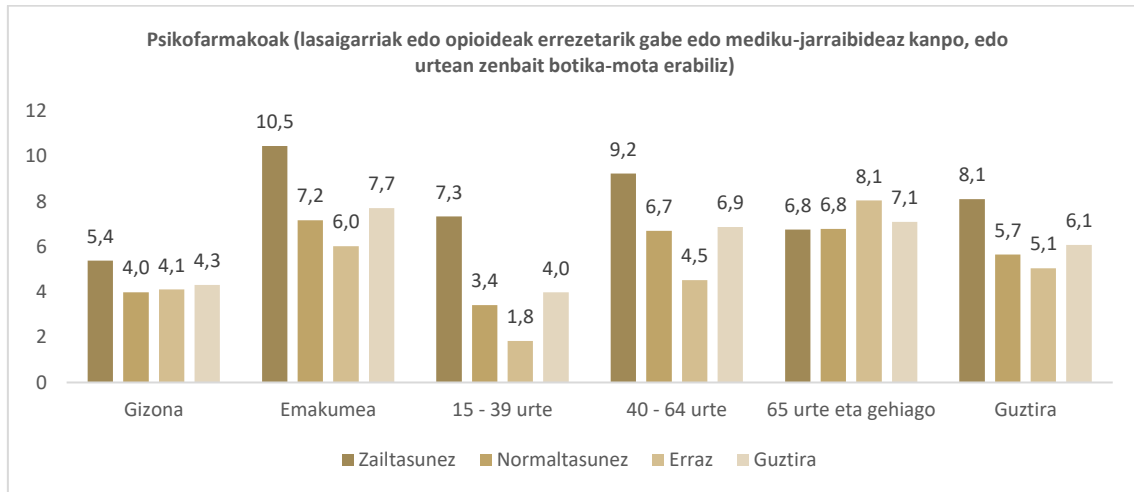
Aztertu diren arrisku bereziko portaerei dagokienez, eta gizarte-klasea hurbiltzen duten aldagaiekiko harremanaz, psikofarmakoen arriskuzko erabilera ohikoagoa da ikasketeta-maila baxua duten pertsonen artean, gazteen eta adinekoen artean bereziki (32. grafikoa). Gizonen artean, ikasketarik ez dutenen edo lehen mailako ikasketak dituztenen artean, arrisku-kontsumo horien prebalentzia % 6,8koa da, eta unibertsitate-ikasketak dituztenen artean, aldiz, % 3,9koa. Emakumeen artean, %10,5koa da ikasketeta maila baxua dutenen artean, eta %6koa goi mailako ikasketak dituztenen artean.

32. grafikoa. 15 urtetik gorako biztanleen artean, psikofarmakoei lotutako arrisku-jokabideen prebalentzia, ikasketeta-mailaren, sexuaren eta adin-taldearen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

Psikofarmakoekin lotutako arrisku-portaeren prebalentziari buruzko datuek, maila ekonomikoaren arabera aztertuta, antzeko emaitzak eman dituzte (33 grafikoa). Datuek adierazten dute hilabete amaierara iristeko zailtasunak dituzten pertsonak sarriago izaten dituztela psikofarmakoei lotuiko arrisku-arrisku portaerak, egoera ekonomiko lasaiagoa dutenek baino, gazte eta helduen artean bereziki. Hilabete bukaerara nekez iristen direla dioten gizonen % 5,4k eta emakumeen % 10,5ek errezetarik gabe edo medikuaren jarraibideez kanpo erabili dituzte, edo hainbat psikofarmako mota hartu dituzte azken urtean; posizio ekonomiko hobea duten pertsonen artean, ehunekoak gizonen % 4,1era eta emakumeen % 6ra jaisten dira. Berriz ere, 65 urte edo gehiagoko pertsonen kasuan, asoziazioa alderantzizkoa da. Talde horretan, posizio ekonomiko hobea duten pertsonen kontsumo-prebalentzia handiagoa dute (% 8,1), hilaren bukaerara iristeko zailtasunak dituztela diotenekin alderatuta (% 6,8).

33. grafikoa. Psikofarmakoei lotutako arrisku-portaeren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, hilabete amaierara iristeko zailtasunen, sexuaren eta adin-taldean arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

Osasun mentalagatiko aldeak

Sexuaz eta adinaz gain, psikofarmakoen kontsumoa aztertzean aldagai garrantzitsua da, zalantzarik gabe, osasun mentalaren egoera. Euskadiko Adikzioei buruzko Inkestak bere galdera-sortan 5 galderako *Mental Health Index* eskala (MHI-5) jasotzen duenez, osasun mentalaren eta psikofarmakoen kontsumoaren artean loturarik badagoen azter daiteke, eta klase-sozialarekiko harremana aldatzen den ikus daiteke. Ikasketa-mailaren arabera emaitzak 34. grafikoa jasotzen dira, eta egoera ekonomikoari buruzkoak, 35. grafikoa.

Ansietate- eta depresio-sintomak dituzten pertsonak detektatzeko MHI-5 eskalan 56 puntuko atalasea erabiliz¹³, ikus daiteke, oro har, pertsona horien % 14,3k errezetarik gabe edo medikuaren jarraibideez kanpo kontsumitu dituztela psikofarmakoak azken hilabetean, edo hainbat botika-mota hartu dituztela azken urtean; buru-osasunarekin lotutako zailtasunik ez dutenen artean, berriz, % 3,7k.

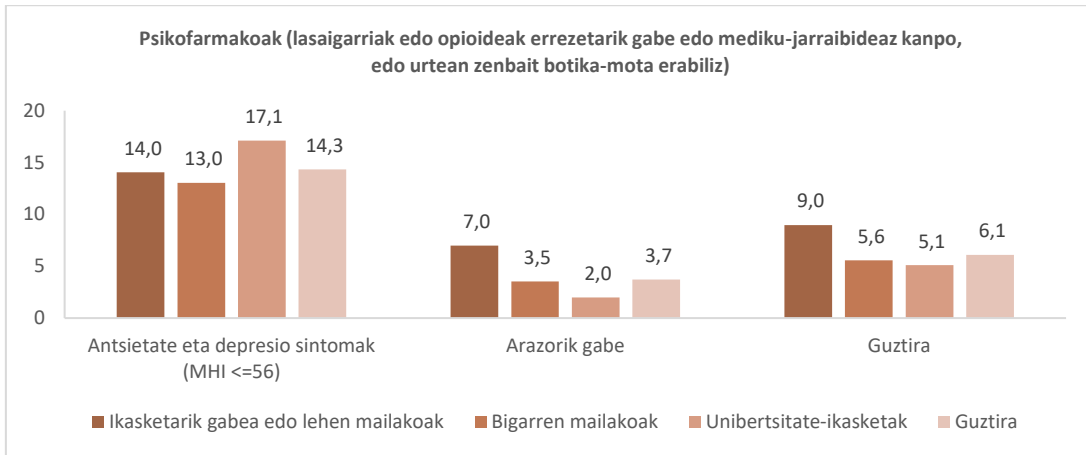
Era berean, psikofarmakoen arrisku-kontsumoaren eta hezkuntza-mailaren arteko harremana erabat aldatzen da osasun mentalaren egoera kontuan hartzen denean. Izan ere, buru-osasunarekin lotutako zailtasunik ez duten biztanleen artean, ikasketa-maila baxua duten pertsonak askoz gehiago kontsumitzen dute (% 7) unibertsitate-ikasketak dituztenek baino (% 2); buru-osasuneko arazoak presente daudenean, berriz, ikasketa-mailaren arabera aldeak askoz txikiagoak dira, eta, gainera, alderantzizkoak dira. Hala, buru-osasun arazoak dituztenen artean, unibertsitate-ikasketak dituzten pertsonak dute arrisku-erabilera prebalentzia handiena (% 17,1); ikasketa-maila baxua dutenen artean, berriz, % 14k).

Hilabete bukaerara iristeko zailtasunen arabera ere, antzeko emaitzak lortzen dira (35 grafikoa). Itxuraz osasun mentaleko arazorik ez duten pertsonen artean prebalentziak behera egiten du ahalmen ekonomiko handitu ahala, hilabete bukaerara iristeko zailtasunak dituztenen artean % 7

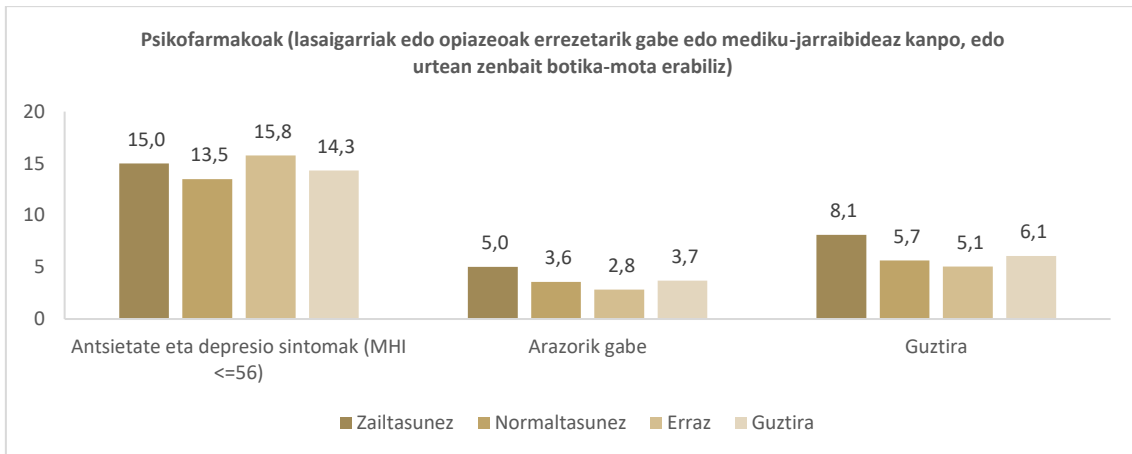
¹³ Informazio gehiago nahi izanez gero, ikus atal metodologikoa.

izatek, posizio ekonomiko lasaia dutenen artean % 2 izatera pasatzen delarik. Osasun mentaleko arazoak dituztenen artean, berriz, egoera ekonomiko hobea izateak ez du halako eraginik.

34. grafikoa. Psikofarmakoei lotutako arrisku-portaeren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, ikasketa-mailaren eta antsietate- edo depresio-sintomen presentziaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

35. grafikoa. Psikofarmakoei lotutako arrisku-portaeren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, hilabete amaierara iristeko zailtasunen eta antsietate- edo depresio-sintomen presentziaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

Beraz, esan daiteke, psikofarmakoen erabilerarekin lotutako arrisku-portaerek, ikasketa-maila eta egoera ekonomikoaren bidez hurbildutako klase-sozialarekin zerikusia duten arren, lotura horren indarra eta zentzua aldatu egiten dela sexuaren, adinaren eta osasun mentalaren egoeraren arabera.

Faktore horietako bakoitzak kontsumoan duen eragina argitzen saiatzeko, erregresio logistikoa erabili da berriro ere, psikofarmakoen arriskuzko erabilera izateko probabilitatea modelatuz, sexuaren, adinaren, osasun mentalaren egoeraren eta ikasketa-mailaren arabera¹⁴.

Ikasketa-maila baxua izatearen efektua zenbatesten duen ereduaren emaitzek (Eranskina 5) honakoa adierazten dute:

- Osasun mentaleko arazorik ez duten pertsonen artean, ikasketa-maila baxua izateak 1,9 aldiz handitzen du psikofarmakoak kontsumitzeko arriskua, sexua eta adina kontuan izanda.
- Osasun mentaleko arazoak izan ditzaketen pertsonen artean, ikasketa-maila baxua izateak babes-faktore gisa jokutzen du, eta arrisku-kontsumoaren probabilitatea % 57 murrizten du (OR=0,428)

Beste ikuspegi batetik, ikasketa-maila altua izatearen (unibertsitate-ikasketak) efektua honako hau litzateke (Eranskina 6):

- Osasun mentaleko arazorik ez duten pertsonen artean, unibertsitate-ikasketak izateak %54 murrizten du psikofarmakoak kontsumitzeko arriskua (OR=0,461), sexua eta adina kontrolatuz.
- Osasun mentaleko arazoak dituzten pertsonen artean, unibertsitate-ikasketak izateak 3,3 aldiz handitzen du probabilitatea, sexua eta adina kontrolatuz.

Egoera ekonomikoaren eraginari dagokionez, erregresio logistikoaren emaitzak ez dira esanguratsuak, nahiz eta emaitzek antzekoa iradoki, alegia, egoera ekonomikoak arrisku-kontsumoak izateko probabilitatean duen eragina osasun mentalaren arabera dela. Beraz, arazo mentalik ez dutenen artean, egoera ekonomiko okerragoak arrisku-portaerak izateko probabilitatea handitzen du, eta, aldiz, arazo mentalak dituzten pertsonen artean, posizio ekonomiko hobea arriskuzko kontsumoak izateko probabilitate handiagoarekin lotzen da. Hala ere, esan bezala, ereduaren emaitzek ez dute garrantzi estatistikorik, eta, beraz, ezin da esan zalantzarik gabe datuetan ikusitako elkarrekin ez direla zoriaren ondoriozkoak.

1.4.8. Interneten erabilera konpulsiboa eta klase soziala

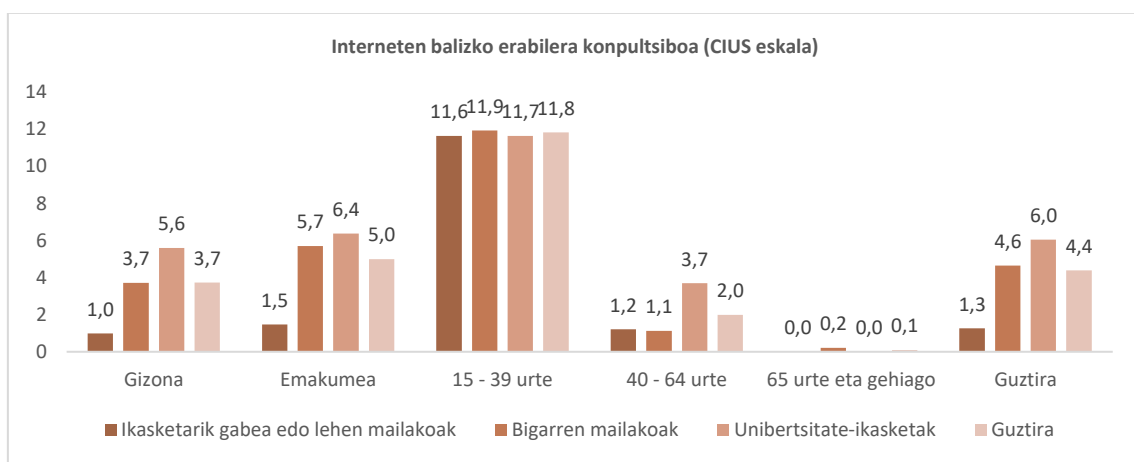
Esan bezala, 2023ko Adikzioei buruzko Inkestako datuetan oinarrituta, Euskadiko 15 urtetik gorako biztanleen % 4,39k Internet modu konpulsiboan erabiltzen duela zenbatesten da, *Compulsive Internet Use Scale* (CIUS) eskalarekin neurtuta. Prebalentzia askoz handiagoa da gazteen artean: %20,1era iristen da 15 eta 21 urte bitartekoen artean, eta %11,7ra 22 eta 34 urte bitartekoen artean. Aldiz, adineko biztanleen artean ia ez dago horrelako arazorik: 55 eta 74 urte arteko biztanleen %11 baino gutxiagori eragiten dio, eta ez da antzematen 75 urtetik gorako artean.

Interneten erabilera konpulsiboa egiten duten pertsonen gaztetasunarekin lotuta, prebalentzia handiagoa da unibertsitate-ikasketak dituzten biztanleen artean (% 6), bigarren mailako ikasketak

¹⁴ Kasu honetan, modelizatzen den mendeko aldagaiaren prebalentzia txikia denez, erregresio logistikoa orokorraren emaitzak, Firthen egiantz penalizatuaren metodoa erabiliz doitutako eredu batekin konparatu dira (Firth, 1993). Gainera, ikasketa-maila jasotzen duen aldagaia dikotomizatu egin da, datuen erabateko bereiztea saihesteko. Penalizazioa duten eta ez duten ereduak antzeko emaitzak lortzen dituztenez, egiantz handieneko erregresio orokortuaren emaitzak aurkeztea erabaki da (penalizaziorik gabe), aurkezpenean uniformetasunari eusteko.

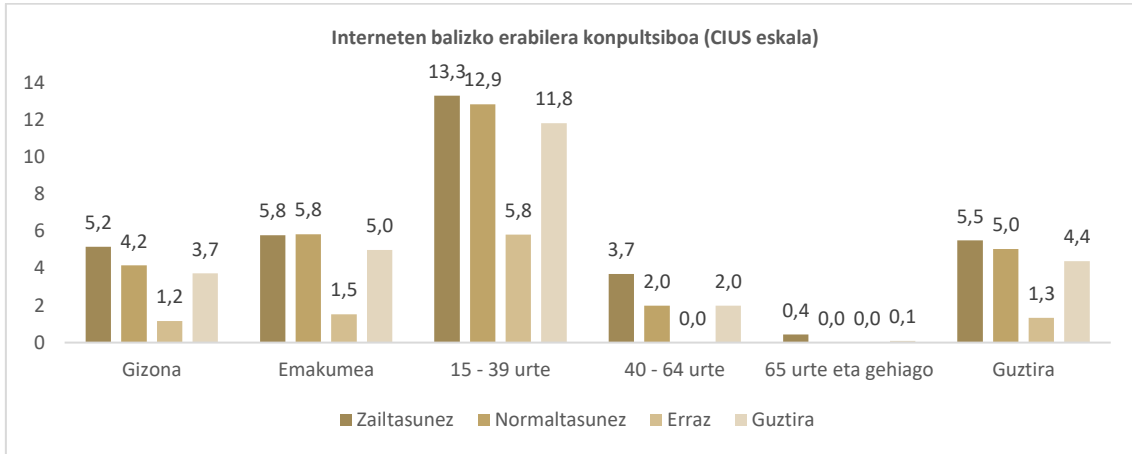
dituztenekin (% 4,6) edo lehen mailakoak dituztenekin alderatuta (% 1,3). Bestalde, maizago ematen da emakumeen artean (% 5) gizonen artean baino (% 3,7), nahiz eta hezkuntza-mailaren arabera aldeak nabarmenagoak diren gizonen artean. Adinaren arabera, gazteen artean (40 urtetik beherakoetan) ia ez dago alderik ikasketak-mailaren arabera (unibertsitate-ikasketak dituztenen % 11,7k eta ikasketarik ez dutenen edo lehen mailako ikasketak dituztenen % 11,6k erabilera konpultsiboa izan dezakete); aldiz, 40 eta 64 urte bitartekoaren artean, unibertsitate-ikasketak dituztenen prebalentzia (% 3,7) bigarren mailako ikasketak dituztenen artekoaren (% 1,1) edo lehen mailako ikasketak dituztenen artekoaren (% 1,2) bikoitza da.

36. grafikoa. Interneten erabilera konpultsiboaren prebalentzia Euskadiko 15 urtetik gorako biztanleen artean, ikasketak-mailaren, sexuaren eta adin-taldearen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

Gizarte-klasearen beste aldagai hurbiltzaileari dagokionez —hilabete amaierara iristeko zailtasunena (37. grafikoa)—, datuek adierazten dute prebalentzia askoz txikiagoa dela posizio ekonomiko ona dutenen artean, beste bi taldeekin konparatuz (zailtasun ekonomikoak dituztenak eta tarteko egoera, ez ona ez txarra, aipatzen dutenak). Oro har, hilaren bukaerara nahiko erraz edo oso erraz iristen direla dioten % 1,3k izan dezake interneten arriskuzko erabilera; tartean posizio ekonomikoa dutela dioten % 5,5ek, eta hilabete amaierara iristeko zailtasunak dituztela dioten % 5ek. Gainera, desberdintasun horiek gizonezkoen nahiz emakumezkoen artean, eta adin-talde guztietan ematen dira. 40 urte arteko gazte eta helduen artean, egoera ekonomiko txarra edo normala dutenen %13 inguruk erabilera konpultsiboko arazoa izan lezake, eta posizio ekonomiko hobea adierazten dutenen artean, %5,8k. Helduetan, posizio ekonomiko txarra edo hala-moduzkoa dutenen artean bakarrik hautematen da (% 2 eta % 3,7, hurrenez hurren), baina ez posizio lasaiagoa dutenen artean.

37. grafikoa. Interneten erabilera konpultsiboaren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, hilabete amaierara iristeko zailtasunen, sexuaren eta adin-taldean arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568).

Erregresio logistikoaren emaitzek adierazten dute ikasketa-mailak (Eranskina 7) eta posizio ekonomikoak (Eranskina 8) eragin nabarmena dutela interneten balizko erabilera konpultsiboan, sexua eta adina kontrolatzen denean ere. Ikasketa-mailaren araberrako aldeak unibertsitate-ikasketak dituztenak gainerako biztanleekin alderatzean gertatzen dira, batez ere; horrela, konpultsiboki erabiltzeko probabilitatea 1,6 aldiz handiagoa da talde horretan ($p=0,016$). Bestalde, sexua eta adina kontrolatuta, posizio ekonomiko normala izateak (egoera on batekin alderatuta) 2,1 aldiz handitzen du Internet modu konpultsiboan erabiltzeko aukera ($p=0,015$), eta posizio ekonomiko txarra izateak 3,3 aldiz handitzen du ($p<0,01$).

5.2. Genero-rolak eta legezko substantzien eta Interneten erabilera

Belaunaldien arteko desberdintasun biologikoez gain, genero-rolak ere eragin nabarmena dute estresarekiko esposizioan, aisialdirako aukeretan, laguntza-sareen eskuragarritasunean eta ondoez emozionala kudeatzeko orduan. Testuinguru horretan, etxeko lanen eta mendeko pertsonen zaintzaren ardura —batez ere emakumeek beren gain hartzen dituzten jarduerak izanik— osasun mentalean eta zenbait kontsumo-eredutan atzematen diren desberdintasunak ulertzeko giltza izan daiteke. Atal honen helburua, beraz, genero-rolak, sexuarekin eta adinarekin interakzioan, euskal biztanleen artean legezko substantzien eta interneten erabilerrari dagokionez arrisku- eta ongizate-ibilbide desberdinak nola eratzen dituzten aztertzea da.

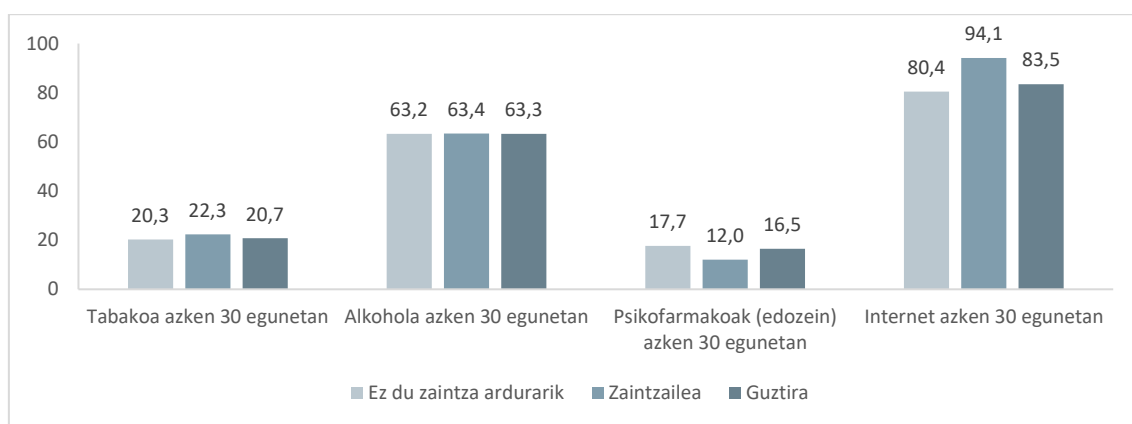
Lehenengo eta behin, azken hilabete (38 grafikoa) erabilera-prebalentzia orokorrak kontuan hartuta, ez da alde handirik ikusten haurrak edo helduak zaintzeko ardura duten pertsonen eta erantzukizun horiek beren gain hartzen ez dituztenen artean.

Alderik nabarmenenak Interneten erabilerran ematen dira, zeinak prebalentzia handiagoa baitu zaintzaileengan —%94k erabili du azken hilabetean—, zainketarik egiten ez duen biztanleriarekin alderatuta —%80,4k erabili du—.

Psikofarmakoen gaur egungo kontsumoari dagokionez ere badira aldeak, baina, kasu honetan, alderantzizko norabidean: zaintzarekiko erantzukizunak dituzten pertsonen erabilera-prebalentzia txikiagoa dute (% 12k kontsumitu du azken hilabetean, eta beste pertsona batzuk zaintzeaz arduratzen ez direnen artean, berriz, % 17,7k).

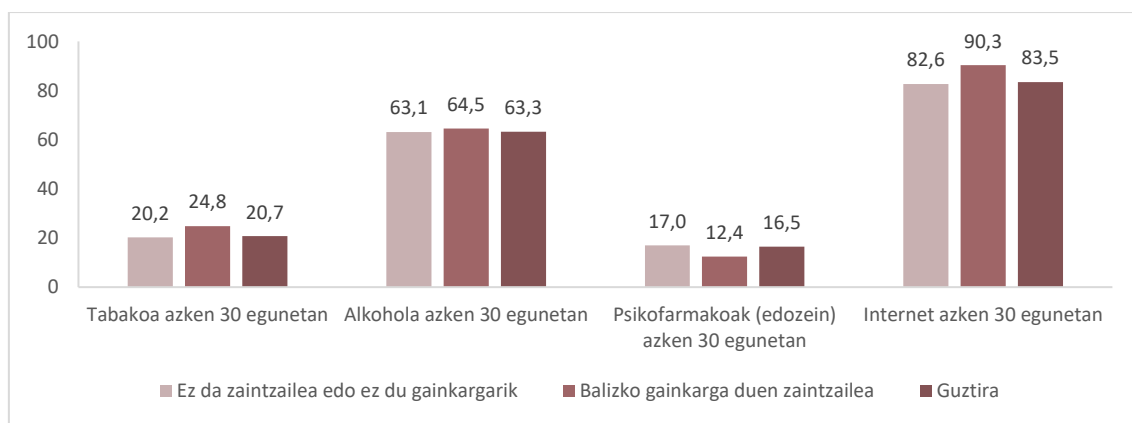
Alkohol kontsumoaren azken hilabeteko prebalentziei dagokienez, ordea, ez dago ia alderik (zainketarik egiten ez dutenen % 63,2k eta egiten dutenen % 63,4k kontsumitu dute), eta tabakoaren kontsumoari dagokionez ere oso txikiak dira: zaintzaileen artean ehunekoa zertxobait handiagoa da (% 22,3), zaintzaile ez direnen artean baino (% 20,3).

38. grafikoa. Legezko substantzien eta Interneten gaur egungo erabilera-prebalentzia (azken hilabetean) EAEko 15 urtetik gorako biztanleen artean, zaintza-lanekiko arduraren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568)

Zaintza modu intentsiboagoan ematen dituzten pertsonak identifikatzen dituen aldagaiaren arabeko erabilera-prebalentzia aztertuz gero (39. grafikoa), antzeko emaitzak lortzen dira: zainketei loturiko gaitzaren erabilera-prebalentzia pixka bat handiagoa dute Interneten gaur egungo erabilerrari dagokionez (% 90,3, % 82,6ren aldean) eta tabako-erabilerrari dagokionez (% 24,8, % 20,2ren aldean); aldiz, psikofarmakoen egungo erabilera-prebalentzia txikiagoa adierazten dute (% 17 zaintzari loturiko gaitzaren erabilerrari ez dutenen, eta % 12,4 gaitzaren erabilerrari dutenen artean).

39. grafikoa. Lege-substantzien eta Interneten egungo erabilerraren (azken hilabetean) prebalentzia Euskadiko 15 urtetik gorako biztanleen artean, zainketei eragindako gaitzaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568)

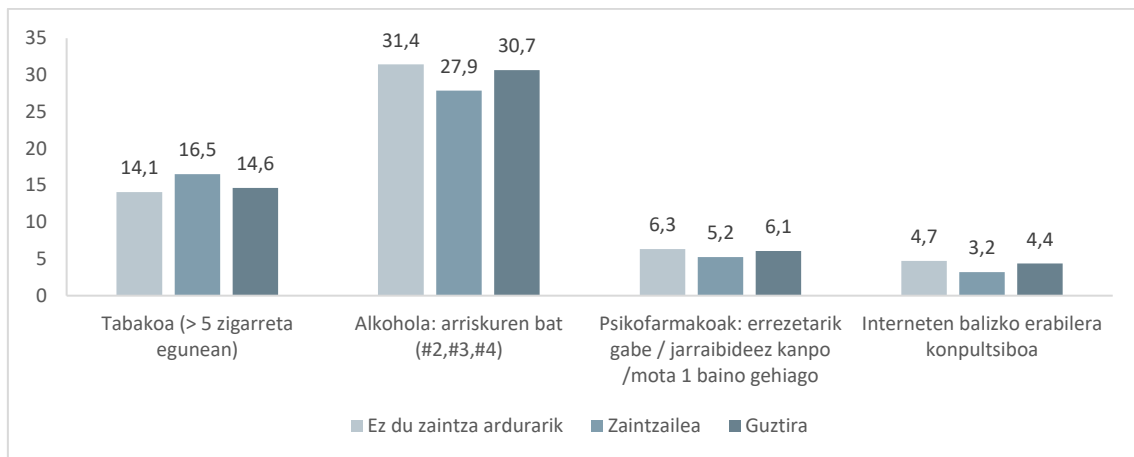

Hala ere, egoera pixka bat aldatu egiten da arriskuzko kontsumoak aztertzean (40. grafikoa eta 41. grafikoa).

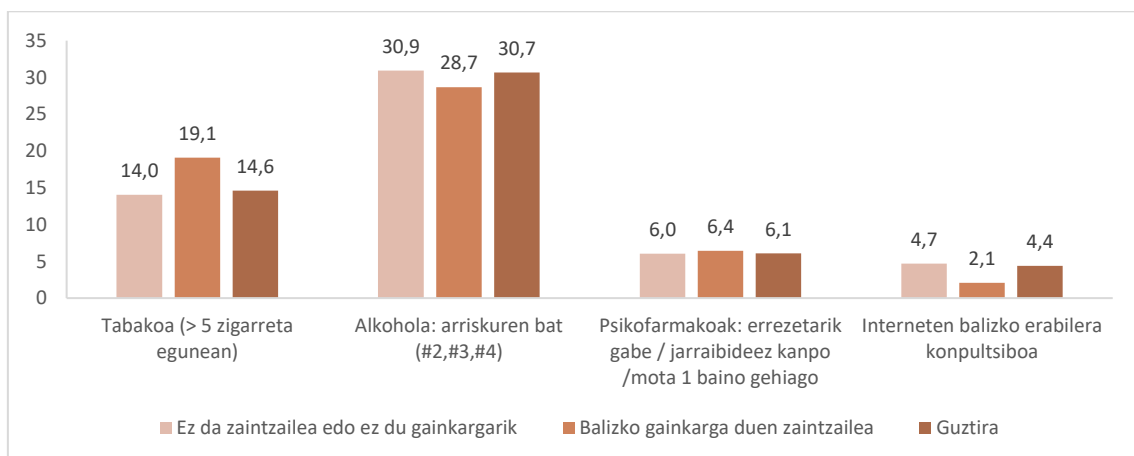
Tabakoaren kontsumoari dagokionez, aldeak zertxobait handiagoak dira azken hilabeteko kontsumoa aztertzean baino, batez ere, zainketei loturiko gaitzaren izan dezaketenen artean: horien %19k egunean 5 zigarro edo gehiago kontsumitzen dituztela adierazi dute, eta beste pertsona batzuk zaintzen ez dituztela edo zainketei lotutako gaitzargarik ez dutela adierazi dutenen artean, berriz, %14k.

Alkoholari dagokionez, badirudi zaintza-rolak kontsumoaren eragin moderatzailea dela, kontuan izanik zaintzaileek eta zaintzen ez dutenek antzeko prebalentziak dituztela azken hilabeteko kontsumoan, baina arrisku-erabileraren prebalentzia zertxobait baxuagoa dela (% 27,9 zaintza-ardura duten biztanleen artean eta % 31,4 zainketez arduratzen ez direnen artean).

40. grafikoa. Legezko substantzien eta Interneten erabilerari lotutako arrisku-portaeren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, zaintza-lanekiko arduraren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568)

41. grafikoa. Legezko substantzien eta Interneten erabilerari lotutako arrisku-portaeren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, zainketei eragindako gaitzaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568)

Psikofarmakoaren arriskuzko erabilerari dagokionez —errezetarik gabe, medikuaren jarraibideen gainetik edo azken urtean zenbait farmako mota erabiliz egiten den kontsumoari, hain zuzen—,

prebalentzia zertxobait txikiagoa da zaintzaileen artean (% 5,2) rol hori ez dutenekin konparatuta (% 6,3), baina ez intentsitate handiagoz eta balizko ginkargarekin zaintzen dutenen artean: horien % 6,4k arrisku-portaerak dituzte psikofarmakoen erabileran, eta % 6k, berriz, intentsitate txikiagoz zaintzen dutenen edo zaintza ardurarik ez dutenen artean.

Azkenik, Interneten erabilerari dagokionez, nabarmendu behar da, zaintzaileen artean, azken aldiko erabilera normalizatua ohikoagoa den arren, erabilera konpultsiboak askoz ere prebalentzia txikiagoa duela talde horretan (% 3,7 zaintzaileen artean eta % 2,1 zainketengatik ginkarga izan dezaketenen artean; rol hori hartzen ez dutenen % 4,7rekin alderatuta).

Beraz, itxuraz badago lotura bat zaintza-rolak hartzearen eta legezko substantziak eta Internet erabiltzearen artean. Hala ere, zaintza generoarekin eta adinarekin estu lotuta dagoela kontuan izanik —2.2 atalean adierazi den bezala, emakume helduek dute zainketa-rol astunagoak bere gain hartzeko joera handiena—, kontsumoetan rol horien arabera ikusten diren desberdintasunak, sexuaren eta adinaren araberrako konposizio desberdinaren ondorio izan litezke.

Ondoren, zehatzago aztertzen da sexuaren, adinaren, zaintzari lotutako rolen eta legezko substantziak edo Internet erabiltzearekin lotutako arrisku-portaeren arteko harremana.

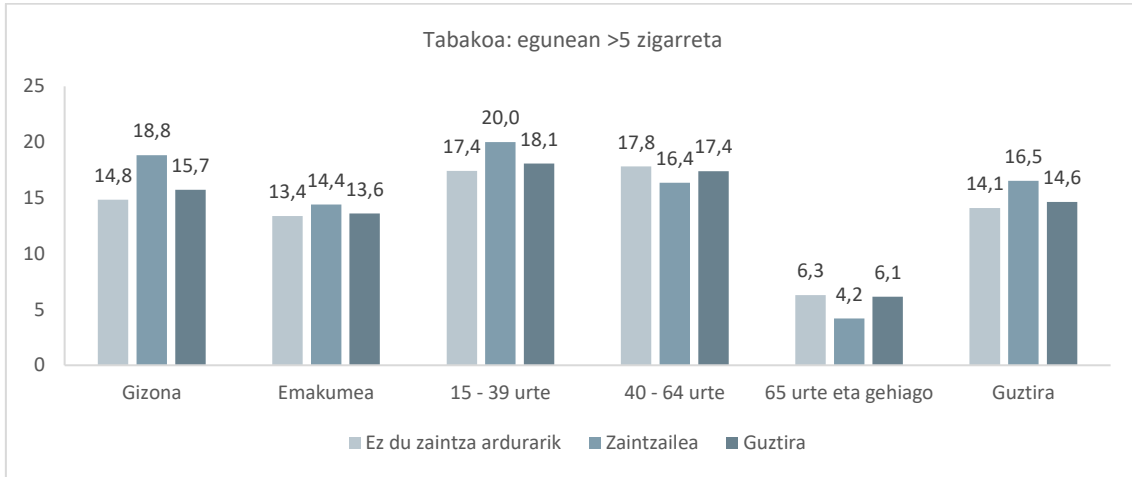
1.4.9. Tabako erabilera, zainketak, sexua eta adina

Tabako-kontsumoari dagokionez, 42 grafikoa eta 43. grafikoa jasotako emaitzek egiaztatzen dute, oro har, zaintzaileek egunean 5 zigarreta edo gehiago kontsumitzeko joera handiagoa dutela —zaintzaileen % 16,5ek, eta zaintza ardurarik ez duten biztanleen % 14,1ek erretzen dute hurrenez hurren— nahiz eta harremana aldatu egiten den sexuaren eta adinaren arabera, bai eta zaintza-intentsitatearen arabera ere.

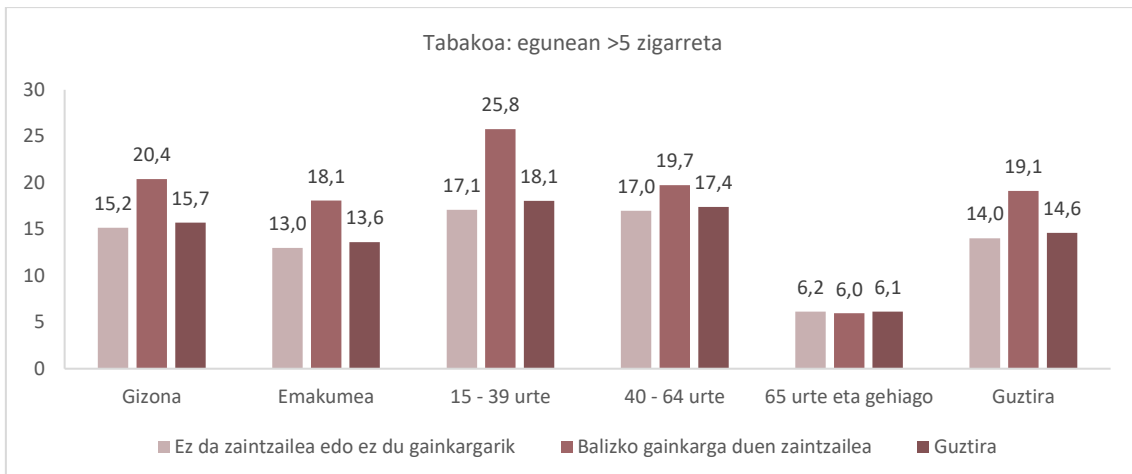
Zaintza oro har kontuan hartuta —ematen den intentsitatea alde batera utzita— emaitzek adierazten dute eguneroko tabako-kontsumoaren prebalentzia handiagoa dela zaintzaile gazteen artean (40 urtera arte), baina ez heldu helduen eta adinekoen artean. Hala, etxeko beste kide batzuk zaintzen dituzten 15 eta 39 urte bitarteko pertsonen % 20k egunero 5 zigarro baino gehiago erretzen ditu, beste pertsona batzuen zaintzaz arduratzen ez direnen % 17,4rekin alderatuta. Pertsona helduen (40 eta 64 urte bitartekoaren artean), berriz, zaintzaileak direnen %16,4k erretzen du, zaintza ardurarik ez dutenen %17,8ren aldean, eta 65 urtetik gorakoaren artean ere gauza bera gertatzen da: zaintzaile gisa jarduten ez dutenen %6,3k eta zaintzaileak direnen %4,2k erretzen dute egunero (42. grafikoa).

Bestalde, zaintza intentsitate handiagoz emateak edo balizko ginkarga izateak eragin uniformeagoa du tabako-kontsumoan, eta eguneroko kontsumoaren prebalentzia ia talde guztietan areagotzen du (43. grafikoa). Alde batetik, aurrez aipaturiko desberdintasunak areagotu egiten dira emakumeetan eta gazteetan; izan ere, lehenengoan % 18,1ek eta bigarrenen % 25,8k egunero erretzen dute (eta zaintzari loturiko ginkargarik ez duten emakumeen eta gazteen artean, berriz, % 13k eta % 17,1ek, hurrenez hurren). Bestalde, 40 urtetik gorako helduen artean, desagertu egiten da zaintzaile izateak duen babes efektua, eta, beraz, zainketei loturiko ginkarga dagoenean, adin-talde horietan ere gehiago kontsumitzen da (ginkarga duten 40 eta 64 urte bitarteko pertsonen % 19,7k eta 65 urtetik gorakoaren % 6k egunero erretzen dute, ginkargarik ez dutenen % 17 eta % 6,2-aren aldean).

42. grafikoa. Tabakoari loturiko arrisku-portaeren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, zaintzalanekiko arduraren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568)

43. grafikoa. Legezko substantzien eta Interneten erabilerari lotutako arrisku-portaeren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, zainketek eragindako gainkargaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568)

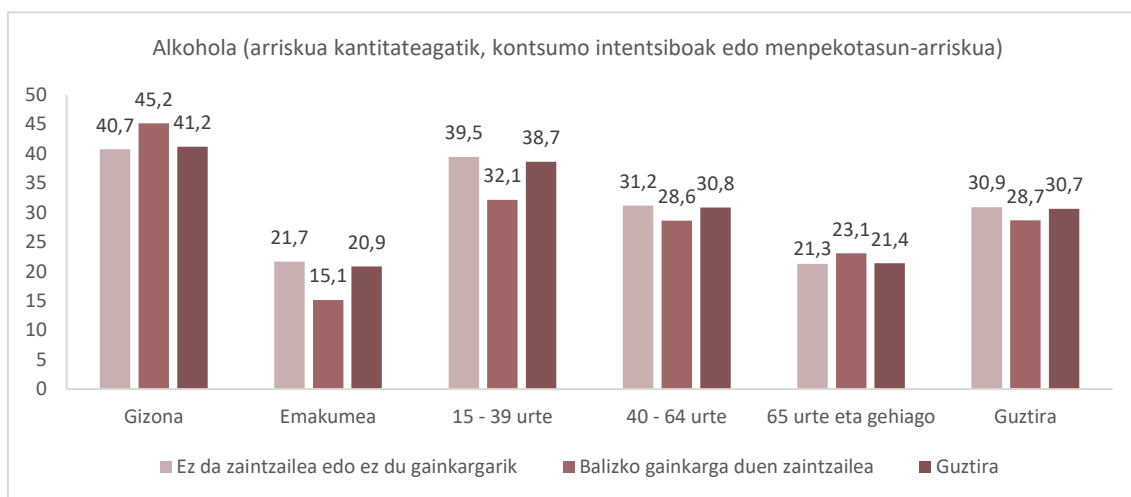
Zaintza rolen arabera tabakoaren kontsumoan ikusten diren desberdintasunak sexua eta adinarekiko independenteak diren baloratzeko, erregresio logistikoaren azterketara jo da. “Zaintzailea” aldagaia kontuan hartzen duen ereduaren emaitzek adierazten dute, sexua eta adina kontuan hartu ondoren, oro har, zaintza-erantzukizunak izateak ez duela eraginik eguneroko tabako-kontsumoan (Eranskina 9).

Aldiz, estatistikoki esanguratsuak diren ondorioak lortzen dira “zainketek eragindako gainkarga posiblea” aldagaiari dagokionez (Eranskina 10). Emaitzek adierazten dute adingabeak edo helduak intentsitate handiagoarekin eta balizko gainkargarekin zaintzen dituzten pertsonen tabakoa egunero erretzeko probabilitate handiagoa dutela. Emaitzen arabera, sexuaren eta adinaren eragina kontrolatuz zainketengatik gainkarga izan dezaketen pertsonen artean egunero tabakoa kontsumitzeko probabilitatea % 54 handiagoa da (OR=1,541), eta eragin hori estatistikoki esanguratsua da (p=0,014).

dutenen artean % 40,7k. Emakumeentzat, aldiz, zaintzaile-rolak, baita ginkarga gerta daitekeen ere, babes-efektua mantentzen du arrisku txikiko atalaseak gainditzen dituzten kontsumoen aurrean.

65 urtetik gorakoen artean, beste pertsona batzuk zaintzen dituzten pertsonen % 23,1ek eta zaintza-ardurarik ez dutenen edo intentsitate txikiagoz zaintzen dutenen % 21,3k kontsumitzen dute gomendatutako mailatik gora. 40-64 urte bitarteko helduetan eta, batez ere, 15-39 urte bitarteko gazteenetan, zaintzaile-rola hartzeak babes-efektua izaten jarraitzen du, eta arrisku txikiko atalaseak gainditzen dituzten kontsumoen prebalentzia murriztu egiten da, % 31,2tik % 28,6ra lehenengo taldean eta % 39,5etik % 32,1era bigarrenean.

45. grafikoa. Alkohol-kontsumoari lotutako jokabide arrikutsuen prebalentzia Euskadiko 15 urtetik gorako biztanleen artean, zainketek eragindako ginkargaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568)

Alkoholarekin lotutako arrisku-praktikak aztertzeko eredu gisa erabili diren erregresio-analisiak baieztatu egiten dute zaintzarekin lotutako genero-rolak eragina dutela alkohol-kontsumoan, eta eragin hori ez dagoela sexuarekin eta adinarekin lotuta. Zehazki, honako hau ikusten da:

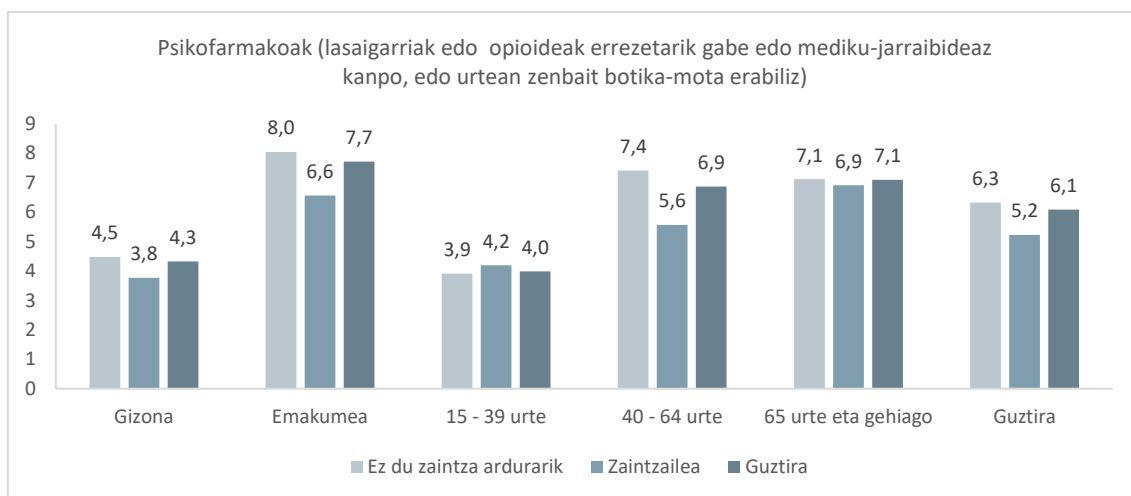
- Zaintza-ardurak izateak (Eranskina 11) arrisku txikiko atalaseak gainditzen dituzten alkohol-kontsumoen probabilitatea murrizten du. Babes-efektu hori estatistikoki esanguratsua da ($p < 0,01$), eta sexuarekin zerikusirik ez du (sexu-aldagaiarekiko interakzio-efektua ez da esanguratsua), baina adinarekin aldatzen da. Ildo horretan, emaitzek adierazten dute babes-efektua desagertu egiten dela 40-64 urte bitarteko biztanleak kontuan hartzen direnean; beraz, talde horretan, zaintzaileek eta zaintzaileak ez direnek arrisku bera dute gutxi gorabehera.
- Zaintza-erantzukizunak intentsuagoak direnean (Eranskina 12), alkoholarekiko arriskua ez da adinarekin aldatzen ereduak adierazten dutenez, baina bai sexuarekin. Emakumeentzat, zainketak, ginkarga posible bat dakarrenean ere, alkohola arrisku txikiko atalaseetatik gora kontsumitzeko probabilitatea murrizten du, eta eragin hori estatistikoki esanguratsua da ($OR=0,541$, $p=0,015$); gizonezkoetan, aldiz, kontrako efektua gertatzen da: zainketekin lotutako ginkargak arrisku txikiko mailetatik gora kontsumitzeko probabilitatea handitzea dakar, nahiz eta efektua ez den estatistikoki esanguratsua ($OR=1,09$, $p=0,663$).

1.4.11. Psikofarmakoen kontsumoa, zainketak, sexua eta adina

Psikofarmakoak errezetarik gabe, medikuaren jarraibideez kanpo edo azken urtean zenbait farmako-mota konbinatuz erabiltzeari dagokionez, prebalentzia % 6,1ekoa da, 15 urtetik gorako biztanleria osoa kontuan hartuta; alde handiak daude sexuaren arabera (% 4,3 gizonetan eta % 7,7 emakumeetan), bai eta adinaren arabera ere (% 4 15 eta 39 urte bitarteko pertsonetan, % 6,9 40 eta 64 urte bitarteko pertsonetan, eta % 7,1 65 urtetik gorakoetan).

Etxeko beste kide batzuk, adingabeak edo mendeko helduak, zaintzen dituzten pertsonak, oro har, kontsumo horien prebalentzia txikiagoa dute (46. grafikoa), 15 eta 39 urte bitarteko gazteen artean izan ezik. Azken horien prebalentzia antzekoa da, baita handixeagoa ere zaintza-ardurak dituztenen artean (% 4,2 talde horretan, eta % 3,9 rol hori ez duten adin bereko pertsonen artean). Gainerako taldeetan, kontsumo horien prebalentzia, esan bezala, pixka bat txikiagoa da zaintzen duten pertsonetan: zaintza-ardurarik ez duten gizonen %4,5ek errezetarik gabe, pautaz kanpo edo botikak konbinatuz kontsumitu dute azken urtean; zaintza-ardurak dituzten gizonen artean, berriz, %3,8k. Emakumeen artean ere badago alde hori: zaintza ardurarik aipatzen ez dutenen %8k kontsumitu dute, eta %6,6k, berriz, beste pertsona batzuk zaindu behar dituztenen artean.

46. grafikoa. Psikofarmakoei* lotutako arrisku-portaeraren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, zaintza-lanekiko arduraren, sexuaren eta adin-taldearen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568)

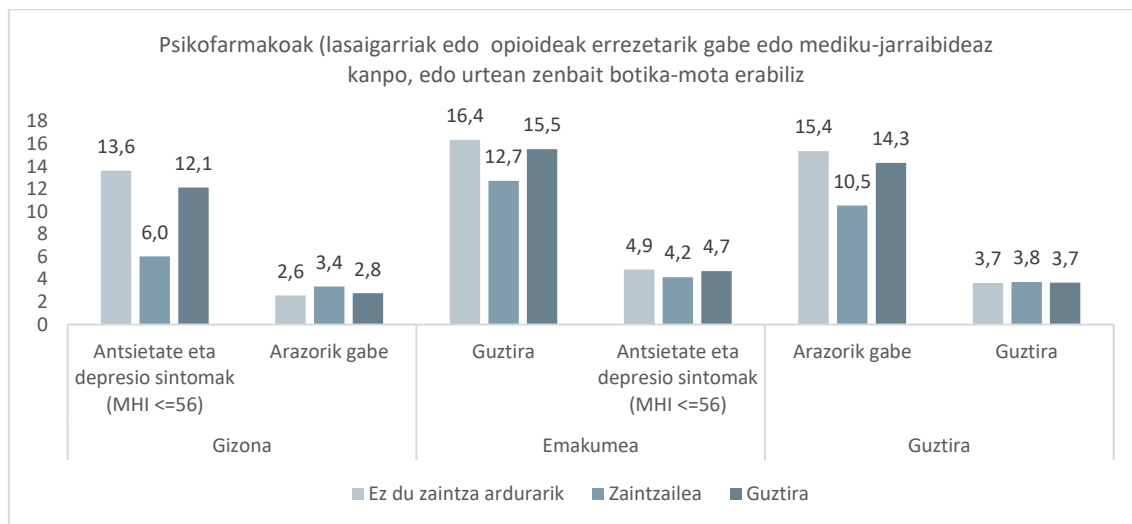

Klase sozialaren aldagai hurbiltzaileak aztertzean adierazi bezala, kontsumo hauekin estuki lotutako aldagaia antsietate edo depresio sintomen presentzia da, MHI-5 esklarekin neurtua. Osasun mentalaren egoera eta zaintza-erantzukizunak kontuan hartzen direnean (47. grafikoa), ikus daiteke osasun mentalekin lotutako zailtasunak izan ditzaketen pertsonen artean ohikoagoa dela psikofarmakoen kontsumoa (mediku-jarraibidetik kanpo edo errezetarik gabe) zaintza-ardurarik ez dutenen artean: gizonen artean, antsietate- eta depresio-sintomak izan ditzaketenen eta zaintza-ardurarik ez dutenen artean, %13,6k egin dituzte mediku-jarraibidetik kanpoko kontsumoak, eta %6k zainketa-erantzukizunak dituztenen artean. Antsietate- eta depresio-sintomak dituzten emakumeen artean, arrisku-kontsumoen prebalentzia jaitsi egiten da: %16,4koa da zainketarik egin behar ez dutenen artean, eta %12,7koa, berriz, zaintzaz arduratzen direnen artean.

Antsietate- edo depresio-sintomarik ez duten pertsonen artean, zaintzaileen eta rol hori hartzen ez dutenen artean ia ez dago alderik, eta badirudi aldatu egiten direla sexuaren arabera. Hala, osasun mentaleko arazorik ez duten gizonen artean, zaintzaileek arrisku-kontsumo gehiago egiten dute zainketarik ematen ez dutenek baino (% 3,4 eta % 2,6, hurrenez hurren); emakumeen artean, berriz, kontrakoa gertatzen da: beste pertsona batzuk zaintzen dituztenek prebalentzia txikiagoa dute (% 4,2), rol hori ez dutenek baino (% 4,9).

Emitza horiek egiaztatzeko prestatutako erregresio logistikoko ereduak (Eranskina 13) adierazten dute, hala ere, sexua eta adina kontuan hartu ondoren, zainketekin lotutako egoerak ez dutela estatistikoki esanguratsua den eragin independenterik psikofarmakoen arrisku-kontsumoetan.

47. grafikoa. Psikofarmakoei* lotutako arrisku-portaeren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, zaintza-lanekiko arduraren, sexuaren eta osasun mentaleko egoeraren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568)

Zainketei loturiko balizko gaitzak psikofarmakoen arrisku-kontsumoetan duen eraginari dagokienez (48), Adikzioei buruzko Euskadiko Inkestaren emaitzek adierazten dute arrisku-faktore bat izan daitekeela talde batzuentzat, bereziki gizonentzat, zaintzaile gazteentzat eta adineko pertsonentzat, baina emaitzak tentuz hartu behar dira, laginaren tamaina txikia baita talde batzuetan (adibidez, zaintzaile gazteak, gizonak, etab.).

Datuen arabera, gizonen artean, errezetarik gabe, medikuen jarraibideez kanpo edo hainbat botika konbinatuz egiten den psikofarmakoen arriskuzko erabilaren prebalentzia, %5,5koa da, zainketek eragindako gaitzak posible bat duten gizonentzat hartzen direnean, eta zertxobait baxuagoa, %4,2koa, zaintzarekiko erantzukizunik ez dutenen edo gaitzagarrik ez dutenen artean.

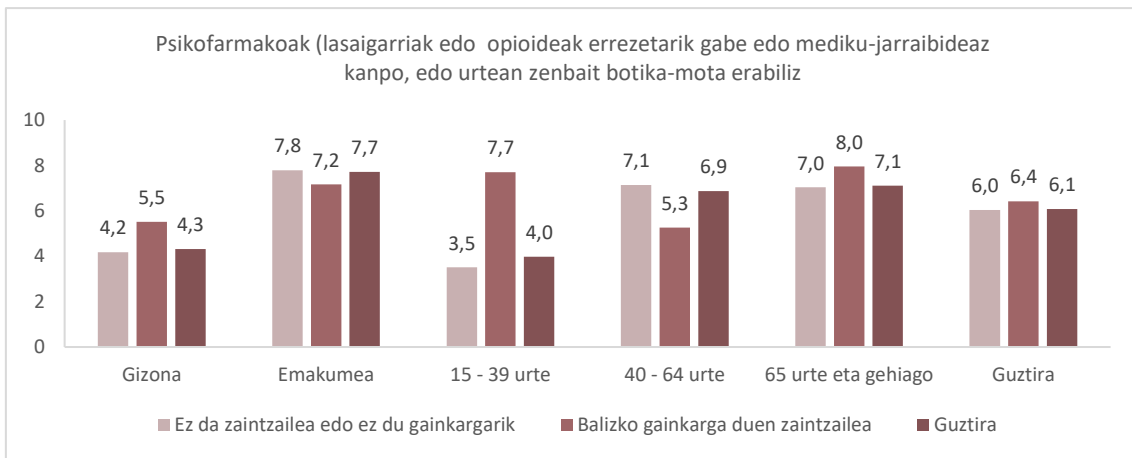
Gazteen artean, bestalde, zainketen gaitzaren eragina handiagoa da itxuraz, gaitzak duten biztanleen artean arrisku-kontsumoen prebalentzia (% 7,7) bikoiza baita gaitzak hori ez duten adin bereko biztanleekin alderatuz (% 3,5).

Azkenik, 65 urtetik gorako pertsonen artean ere efektu bera ikusten da: zainketengatik gaitzak duten psikofarmakoen arrisku-kontsumoen prebalentzia areagotzera jotzen du, baina aldeak txikiagoak dira gazteen kasuan baino: zainketen gaitzak posible duten adinekoen % 8k errezetarik gabe edo

jarraibide medikoei kasu egin gabe kontsumitzen dute, eta gainkarga hori ez dutenen artean, berriz, % 7k.

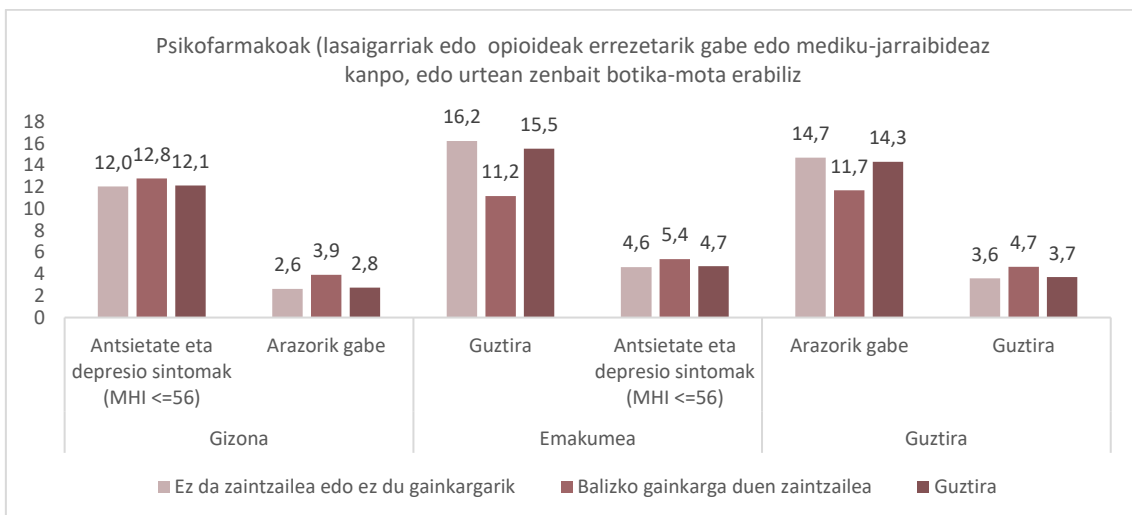
Hala ere, kontuan izan behar da intentsitate horretako zaintza eskaintzen duten pertsona gehienak emakumeak direla, batez ere zaintzaile-rola betetzen duten gazte edo adinekoei dagokienez. Emakumeek, oro har, gizonezkoek baino joera handiagoa dutenez psikofarmakoak kontsumitzeko, adin-talde gazteenean eragin nabarmena izan dezake, zainketengatik gainkarga dutenen taldean gehiengo emakumeak izateak.

48. grafikoa. Psikofarmakoei* lotutako arrisku-jokabideen prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, zainketek eragindako gainkargaren, sexuaren eta adin-taldean arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568)

Antsietate- eta depresio-sintomak, sexua eta, horrekin batera, zaintzagatiko gainkarga posibleak (49) kontuan hartzen direnean, ikusten da zainketengatiko gainkargak areagotu egiten duela psikofarmakoen arrisku-kontsumoa, bereziki antsietate- edo depresio-sintomarik ez duten pertsonen artean, bai eta horrelako sintomak dituzten gizonen artean ere.

49. grafikoa. Psikofarmakoei* lotutako arrisku-portaeren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, zainketek eragindako gainkargaren, sexuaren eta antsietate- edo depresio-sintomen presentziaren arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568)

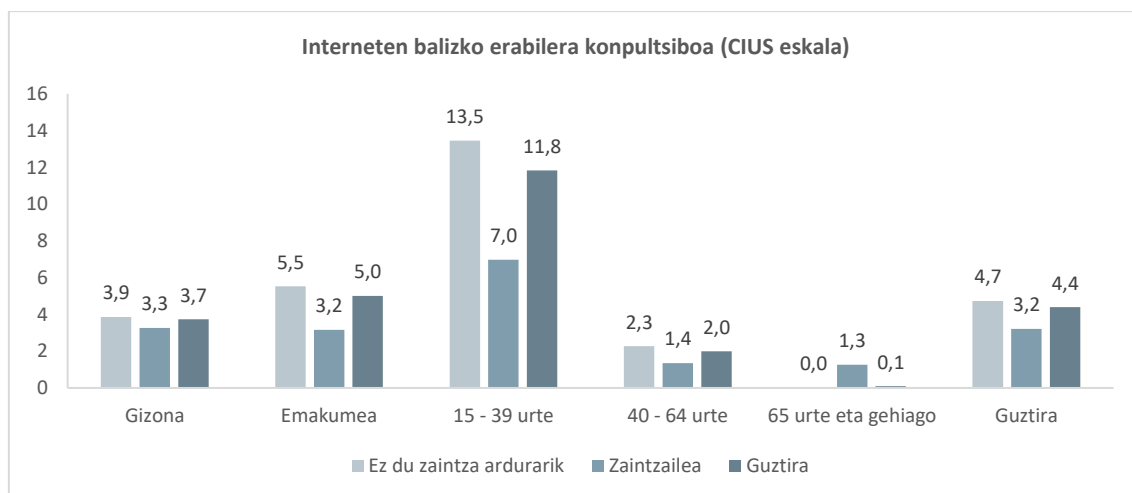
Faktore horien efektuak argitzen saiatzeko, erregresio logistikoko analisiak egin dira, psikofarmakoen arrisku-kontsumoa sexuaren, adinaren, osasun mentalaren eta zainketei loturiko balizko gaitzaren (Eranskina 14) arabera modelizatuz. Ereduaren emaitzek hau adierazten dute:

- Gizon gazteen artean (ereduaren erreferentzia-kategoria), zaintzagatiko balizko gaitz gaitzak handitu egiten du arrisku-kontsumoen probabilitatea. Ondorioa estatistikoki esanguratsua da ($p < 0,05$) sexua kontrolatzen denean, eta modu marjinalean esanguratsua ($p = 0,053$) osasun mentaleko egoera kontuan hartzen denean.
- Sexuaren eta gaitz gaitzak adierazten duen aldagaiaren arteko interakzio-efektua ez da esanguratsua, eta adierazten du zainketengatiko gaitz gaitzak eragina ez dela modu esanguratsuan aldatzen sexuen arabera, adina eta osasun mentalaren egoera kontuan hartu ondoren. Edonola ere, emaitzek iradokitzen dute emakumeen artean eragina txikiagoa dela.
- Adinaren eta zainketengatiko gaitz gaitzak arteko interakzioa, aldiz, marginalki esanguratsua da 40-64 urteko taldearentzat ($p = 0,078$), eta horrek esan nahi du eragina txikiagoa dela 15-39 urteko taldean baino. Izan ere, estimazioen konfiantza-tartea kontuan hartuta, esan daiteke, adin-talde horretan ez dagoela alderik zainketengatik gaitz gaitzak izan lezaketen pertsonen eta zaintzen ez duten edo hain modu intentsuan zaintzen ez duten pertsonen artean.
- Aldagai guztiak kontuan hartuta, osasun mentalaren egoera da psikofarmakoen arrisku-kontsumoarekin lotura estuena duena; batez beste, halako kontsumoen probabilitatea laukoiztu egiten da ($OR = 4,205$, $p < 0,01$) antsietate eta depresio sintomak daudenean.

1.4.12. Interneten erabilera konpulsiboa, zainketak, sexua eta adina

Esan bezala, *compulsive Internet Use Scale (CIUS)* galdera-sortaren arabera, Interneten erabilera konpulsiboaren adierazleak betetzen dituzten pertsona gehienak gazteak dira. Horrek esan nahi du, hasiera batean, jokabide horrek ez lukeela hainbesteko prebalentzia izan behar zainketak ematen dituzten biztanleen artean, biztanleria hori batez ere heldua baita.

50 grafikoa. Interneten erabilera konpulsiboaren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, zaintzalanekiko arduraren, sexuaren eta adin-taldeen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568)

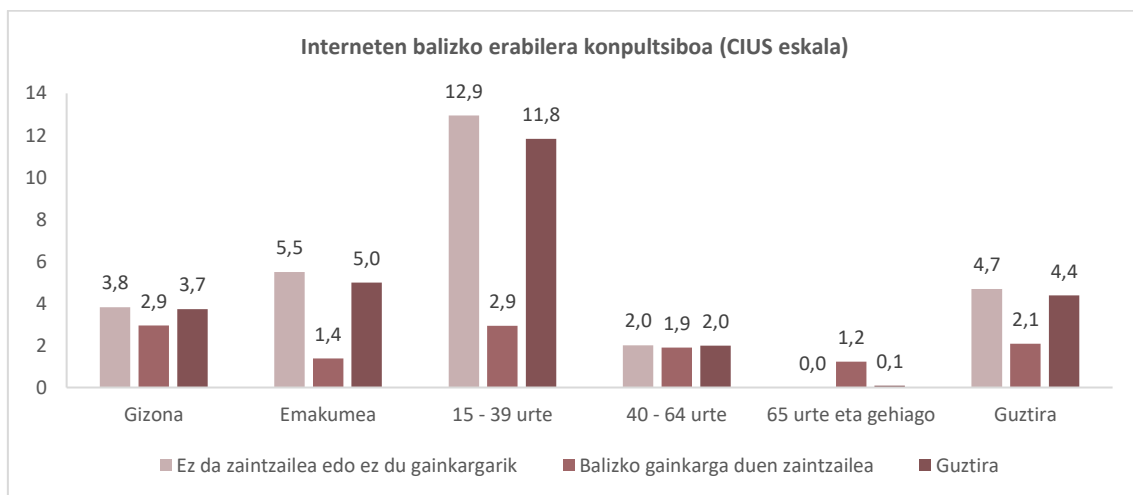

2023ko Euskadiko Adikzioei buruzko Inkestaren datuek baieztatzen dutenez (50. grafikoa), Interneten erabilera konpulsiboaren prebalentzia txikiagoa da zaintza-erantzukizunak dituzten

biztanleen artean (% 3,2), horrelako erantzukizunik ez duten biztanleen aldean (% 4,7). Halaber, ikusten da prebalentzia askoz handiagoa dela gazteen artean (% 11,8 15-39 urte bitarteko artean), helduen artean baino (% 2 40-64 urte bitarteko artean), eta genero-rolen arabera alde handienak ere talde horretan ematen direla: zaintza-ardurarik ez duten 40 urte bitarteko gazteen % 13,5ek interneten erabilera konpultsiboa egiten du, eta adin bereko zaintzaileen artean, berriz, ia % 7 (% 7).

Zaintzetarako dedikazio handiagoa (51. grafikoa) kontuan hartzean, desberdintasunak are nabarmenagoak dira eta, beraz, intentsitate handiz zaintzen duten pertsonen prebalentzia askoz txikiagoa dute, batez ere emakumeen artean eta biztanleria-talde gazteenean. Horien artean, zaintzekin lotutako gaitzirik ez dutenen %5,5ek Internet modu konpultsiboan erabiltzen du, eta zaintzari loturiko gaitzirik izan dezaketen artean, berriz, %1,4k. Gizonen artean ere aldea nabari da, askoz txikiagoa bada ere, erabilera konpultsiboaren prebalentzia %3,8tik %2,9ra murrizten baita zaintzari loturiko zama handia dutenen artean.

51. grafikoa. Interneten balizko erabilera konpultsiboaren prebalentzia 15 urtetik gorako biztanleen artean, zaintzek eragindako gaitzirik, sexuaren eta adin-taldearen arabera (%). EAE, 2023 (N=1.908.568)

Edonola ere, eta zenbait talderi dagokionez laginaren tamaina txikia dela kontuan izanik, datuek iradokitzen dute zaintzarako dedikazioaren eta Interneten erabilera konpultsiboaren arteko lotura adinaren arabera dela erabat: itxuraz, zaintzarako dedikazio handiak eragin babeslea du gazteen artean (40 urte arte), eta erabilera konpultsiboaren prebalentzia laudenera murrizten da (% 12,9tik gaitzirik gabeko populazioan, % 2,9ra gaitzirik izan dezaketen populazioan). 40-64 urte bitarteko biztanle helduengan (hain zuzen, zaintzen zama handiena bere gain hartzen duen taldearengan), ez dirudi eragin nabarmenik duenik Interneten erabilera konpultsiboan, eta adinekoen artean, berriz, kontrako efektua izango luke: prebalentzia handiagoa izango luke (% 1,3) zaintza intentsiboak ematen dituzten pertsonen artean.

Sexua eta adina kontuan hartuz zaintzaile izateak Interneten balizko erabilera konpultsiboan duen eragina aztertzeko erabilgaitako erregresio logistikoko orokortuaren emaitzek adierazten dute (Eranskina 15 eta Eranskina 16), zaintza-erolek Interneten erabilera konpultsiboan duten babes-efektua ez dela sexua eta adinaren independentea dela.

Zaintza ardurarik dagoen ala ez aztertzen duen ereduaren emaitzek adierazten dute (Eranskina 15), sexua eta adina kontrolatuz, erabilera konpulsiboa egiteko probabilitatea, batez beste, % 45 txikiagoa dela zainketak ematen dituzten pertsonen artean, eta ondorioa estatistikoki esanguratsua dela (OR=0,553, $p<0,05$). Adina eta zainketen aurrean duten estatusa kontuan hartuta, emakumeek gizonak baino ia 1,7 aldiz aukera handiagoa izango lukete tresna horren erabilera konpulsiboa egiteko.

Zainketek eragindako gaitzera (Eranskina 16) adierazten duen aldagaiak ere eragin esanguratsua du, baina biztanle gazteenentzat (40 urte arte) soilik. Talde horretan, zainketei loturiko gaitzera izateak nabarmen murrizten du Internet modu konpulsiboan erabiltzeko arriskua (OR=0,222, $p=0,012$). Gainerako populazioa —40 urtetik gorakoa— kontuan hartuta, interakzio-efektuak adierazten du talde horretan eragina nabarmen desberdina dela ($p=0,02$). Izan ere, lortzen diren konfiantza-tarteak kontuan hartuta, esan daiteke zainketetarako dedikazio handiak ez duela eraginik talde horretan.

6. ONDORIOAK

Euskadin legezko drogen kontsumoarekin eta Interneten erabilerarekin lotutako arrisku-jokabideen azterketak agerian uzten du gizarte- eta genero-baldintzatzaileek garrantzi handia dutela kontsumo-ereduen konfigurazioan eta horiek osasunean dituzten ondorioen banaketan. Fenomeno indibidualak edo jokabidezkoak izatetik urrun, arrisku-kontsumoak egoera sozioekonomikoarekin, generoarekin eta bizi-baldintza material eta emozionalekin lotutako egiturazko desberdintasunen sare batean txertatzen dira.

Lehenik eta behin, arrisku-jokabideetan gradiente sozialak daudela egiaztatzen dute emaitzek. Hezkuntza-maila txikiagoa eta zailtasun ekonomiko handiagoak dituzten pertsonak tabakoaren eta psikofarmakoen kontsumo-prebalentzia handiagoa dute; alkohol-kontsumoa eta Interneten erabilera problematikoa, berriz, ohikoagoak dira maila sozioekonomiko ertain eta altuak dituzten taldeetan. Desberdintasun horiek adierazten dute, desberdintasunak daudela, ez bakarrik substantzien eskuragarritasunari edo haiekiko esposizioari dagokienez, baita ondoezari aurre egiteko moduei eta baliabide pertsonal eta sozialei dagokienez ere.

Bigarrenik, genero-desberdintasun iraunkorrak daude, bai prebalentzian, bai arrisku-portaeren determinatzaileetan. Gizonezkoek emakumeek baino tabako- eta alkohol-kontsumo tasa handiagoak dituzte oraindik, sozialki normalizatuagoak diren praktikei eta aisialdi- eta sozializazio-guneei lotuak. Aitzitik, emakumeek psikofarmako gehiago kontsumitzen dute, eta horrek lotura handiagoa du ondoezaren medikalizazioarekin eta egunerokoan zainketek eta estresak eragindako karga emozionalari aurre egitearekin. Desberdintasun horiek agerian uzten dute generoak ez duela soilik aldagai biologiko edo demografiko gisa jokatzeko, baizik eta ongizate-aukerak, betebeharrak eta estrategiak baldintzatzen dituen gizarte antolaketa-sistema gisa.

Halaber, adinaren arabera analisiak bizi-zikloaren arabera arrisku-eredu berezia erakusten du. Alkohol eta tabakoaren kontsumoa ohikoagoa da talde gazte eta helduetan; psikofarmakoen erabilera, berriz, hazi egiten da adinean aurrera egin ahala, batez ere emakumeen artean. Aldi berean, Interneten erabilera intentsiboa edo problematikoa talde gazteenetan kontzentratzen da, eta, askotan, soziabilitate- eta ihes-funtzioa betetzen du. Patroi hori, gainera, antsietate- eta depresio-sintomen prebalentzia handiagoarekin lotzen da talde horretan, eta horrek adierazten du bi noranzkoko erlazioa dagoela ondoez psikologikoaren eta ingurune digitalen erabilera intentsiboaren artean.

Beste emaitza interesgarri bat da legezko substantzien kontsumoarekin lotutako arrisku-jokabideak eta cannabisa eta legez kanpoko beste droga batzuen erabilera lotuta daudela. Datuek erakusten dutenez, alkohol, tabako edo psikofarmakoen kontsumo-eredu problematikoak dituzten pertsonak, aldi berean, probabilitate handiagoa dute azken hilabeteetan kalamua edo legez kanpoko beste substantzia batzuk kontsumitu izateko. Harreman horren arabera, kalteberatasun partekatuko profilak daude, eta arrisku-faktoreek —ondoez psikologikoak, edo drogen bidez sozializatorako aukerak bilatzeak edo ondoez psikologikoa arintzeko erabiltzeak— zeharkako eragina dute, substantzia dena delakoa izan. Portaera isolatuak izatetik urrun, legezko drogen eta legez kanpoko drogen kontsumoa arrisku-continuum baten parte dira, eta prebentzioko esku-hartze integralak eskatzen dituzte.

Bereziki interesgarria da, egindako azterketan, zainketekin lotutako genero-erolek betetzen duten papera. Oro har, Euskadiko Adikzioei buruzko Inkestaren datuetan oinarrituta, badirudi zaintza-erantzukizunak izateak ez duela eragin esanguratsurik, sexua eta adina alde batera utzita, tabakoaren eta psikofarmakoen arriskuzko erabileran. Aitzitik, substantzia eta populazio-talde batzuentzat babes-eragina nabari da: alde batetik, alkohol gehiegi kontsumitzeko arriskua murrizten du, zaintza-erantzukizunak dituzten 40 urtetik beherako eta 65 urtetik gorako pertsonetan; bestetik, emaitzek iradokitzen dute, halaber, zaintzaileek Internet era konpultsiboan erabiltzeko arrisku txikiagoa dutela. Emaitza horiek, oro har, familiarekiko ardurek kontsumo-ohituen moderazioa dakartelako hipotesiaren baieztatuko lukete. Gainera, interesgarria da babes-efektu hori gizonezkoetan zein emakumezkoetan gertatzea. Horrek adierazten du, sexua alde batera utzita, emakume-rolak moderazio-efektua eragiten duela, gutxienez alkoholaren eta Interneten erabilerari dagokionez. Emaitza horiek bat datoz emakumearen rola alkohol gutxiago kontsumitzearekin lotzen duten ikerketekin (Patr6-Hern6ndez et al., 2020).

Datuek erakusten dute, aldi berean, adingabeekiko, adinekoekiko edo mendekotasuna duten pertsonetako zaintza intentsiboagoa, aldiz, osasun mental okerragoarekin eta, zenbait taldetan, arrisku-kontsumoak gehitzearekin lotzen dela: alde batetik, egunero tabakoa kontsumitzeko arrisku handiagoa ikusten da, sexua eta adina kontrolatuz; gizonezkoetan, gainera, arriskuzko alkohol-kontsumoetarako joera handiagoa hautematen da, nahiz eta ez izan estatistikoki esanguratsua; bestalde, psikofarmakoen arrisku-erabilera izateko arriskua ere handitzen da, 40 urtez azpiko eta 65 urtez gairikoko pertsonetan, baita antsietate- eta depresio-sintomen presentzia kontrolatu ondoren ere.

Oro har, emaitzek erakusten dute osasunerako arriskutsuak diren portaera batzuk —bereziki, alkoholarekin lotutakoak— nahiko zabaldua eta normalizatuta daudela gure gizartean, eta horrek adierazten du kontzientziazio-kanpainak indartu behar direla osasunerako arrisku handiagoa dakarten kontsumo-ereduen inguruan. Alkoholari dagokionez, zehazki, beste ikerketa batzuek adierazi dute osasun-agintariek gomendatutako arrisku txikiko atalaseak behar bezala berrikusi izanari buruzko informazioa zabaldu behar dela, herritar askok atalase hori gairikoko duten kontsumoak egiten dituztela kontuan hartuz (Colom & Segura-García, 2020).

Emaitzak ikusita, osasun publikoaren arloko beste lan-ildo garrantzitsu bat Interneten erabilera konpultsiboa prebenitzea izan beharko litzateke, kontuan hartuta gazteengan prebalentzia handia neurtu dela, eta pertsona horien artean osasun mentala kaltetua dagoela. Prebentzio-estrategiak indartzeak, eta lehen mailako osasun-arretako zerbitzuetatik teknologien erabilera konpultsiboa detektatu eta tratamendua bideratzeak populazio-talde horren osasun mentala nabarmen hobetzen lagun lezake.

Azkenik, egindako azterketak berresten du legezko drogei eta Interneten erabilerari lotutako arrisku-jokabideak murrizteko, osasun publikoko estrategia integralak behar direla, gizarte- eta genero-desberdintasunekiko sentikorrek, zainketen, osasun mentalaren eta baldintza sozioekonomikoen ikuspegia kontuan hartzen dutenak arriskuaren egiturazko elementu gisa. Azken finean, ikerketak agerian uzten du arrisku kontsumoak ere indarrean dauden desberdintasun sozialen eta genero ereduaren isla direla. Horiek modu eraginkorrean lantzeko, norbanakoen jokabideetan esku hartzeaz gain, jokabide horiek sortzen eta mantentzen dituzten gizarte-egituretan ere esku hartu behar da.

BIBLIOGRAFIA

- Bacigalupe, A., & Martín, U. (2021). Mujeres y psicofármacos. *Drogomedia Monografikoak*, n. 8. <https://www.drogomedia.com/es/monograficos/Record/559723/>
- Caluzzi, G. (2022). Double shifts, double trouble: Alcohol as a problematic panacea for working mothers. *International Journal of Drug Policy*. <https://www.siiis.net/es/buscar/Record/580587>
- Calvo, M., Echeverría, C., Montoya, I., Pardillo, B., Velasco, C., & Sánchez, I. (2024). *Datos relevantes de la Encuesta de Salud del País Vasco 2023*. Departamento de Salud, Servicio de Estudios e Investigación. https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/publicaciones_enc_salud_2023/es_def/adjuntos/ESCAV23_DATOS_RELEVANTES_FINAL.pdf
- Colom, J., & Segura-García, L. (2020). [The update of the limits for low risk alcohol consumption. An opportunity for implementing strategies for early intervention and brief interventions in Spain.]. *Revista española de salud pública*, 94, e202011166.
- Departamento de Salud, G. V. (2024). *Principales resultados de la Encuesta sobre Adicciones de Euskadi 2023—Euskadiko adikzioei buruzko 2023ko inkestaren emaitza nagusiak*. Gobierno Vasco-Eusko Jaurlaritza. https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/adicciones_euskadi_drogas/es_def/adjuntos/encuesta-adicciones-euskadi-2023.pdf
- Díaz, M., Estévez, A., & Momeñe, J. (2020). Mujeres, cuidados y psicofármacos. En *Mujeres y psicofármacos* (Arostegui, E., pp. 165-188). Universidad de Deusto.
- Fernández-Carro, C., Faus-Bertomeu, A., Rodríguez-Blazquez, C., Forjaz, M. J., Bernal-Alonso, A., & Ayala, A. (2025). The Impact of Caregiving on Older Caregivers' Health: A Scoping Review. *Ageing International*, 50(2), 34.
- Firth, D. (1993). Bias reduction of maximum likelihood estimates. *Biometrika*, 80(1), 27-38.
- García Carretero, M. Á., Novalbos Ruiz, J. P., Martínez Delgado, J. M., & O'Ferrall González, C. (2016). Validación del test para la identificación de trastornos por uso de alcohol en población universitaria: AUDIT y AUDIT-C. *Adicciones*, 28(4), 194-204. Redalyc.
- Gobierno Vasco (ed.). (2021). Emakumeak eta psikofarmakoak = Mujeres y psicofármacos. *Drogomedia Monografikoak*, 8. http://www.siiis.net/documentos/DrogomediaMonografikoak/MD_08.pdf
- Observatorio Español de las Drogas y las Adicciones. (2022). *Informe sobre trastornos comportamentales 2022. Juego con dinero, uso de videojuegos y uso compulsivo de internet en las encuestas de drogas y otras adicciones en España EDADES y ESTUDES*. Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas. https://pnsd.sanidad.gob.es/profesionales/sistemasInformacion/sistemaInformacion/pdf/2022_Informe_Trastornos_Comportamentales.pdf?utm_source=social&utm_medium=Twitter_perfil
- Observatorio Español de las Drogas y las Adicciones. (2024). *Monografía alcohol 2024. Consumo y consecuencias*. Ministerio de Sanidad. https://pnsd.sanidad.gob.es/profesionales/publicaciones/catalogo/catalogoPNSD/publicaciones/pdf/2024_OEDA_MonografiaAlcoholConsumoConsecuencias.pdf
- Osasun Saila. (2023). *Metodologia. Euskal Autonomia Erkidegoko Osasun Inkesta 2023*. Eusko Jaurlaritza.

https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/enc_salud_23_metodologia/eu_def/adjuntos/2023-Euskal-Osasun-Inkestaren-metodologia.pdf

- Osasun Saila (Ed.). (2024). *Euskadiko adikzioei buruzko 2023ko inkestaren emaitza nagusiak* (Eusko Jaurlaritza). Gobierno Vasco-Eusko Jaurlaritza.
https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/adicciones_euskadi_drogas/eu_def/adjuntos/euskadiko-adikzioen-inkesta-2023.pdf
- Patr6-Hern6ndez, R., Nieto Robles, Y., & Limi6nana-Gras, R. (2020). The relationship between Gender Norms and Alcohol Consumption: A Systematic Review. *Adicciones*, 32(2).
- Rospenda, K. M., Minich, L. M., Milner, L. A., & Richman, J. A. (2010). Caregiver burden and alcohol use in a community sample. *Journal of Addictive Diseases*, 29(3), 314-324.
<https://doi.org/10.1080/10550887.2010.489450>
- Stringhini, S., Carmeli, C., Jokela, M., Avenda6o, M., Muennig, P., Guida, F., Ricceri, F., d'Errico, A., Barros, H., Bochud, M., Chadeau-Hyam, M., Clavel-Chapelon, F., Costa, G., Delpierre, C., Fraga, S., Goldberg, M., Giles, G. G., Krogh, V., Kelly-Irving, M., ... Kivim6ki, M. (2017). Socioeconomic status and the 25 × 25 risk factors as determinants of premature mortality: A multicohort study and meta-analysis of 1·7 million men and women. *Lancet (London, England)*, 389(10075), 1229-1237. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(16\)32380-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(16)32380-7)
- Vidal, C. (2024). *Energy Control 2024: Observatorio de consumos, riesgos y cuidados*. Energy Control. <https://energycontrol.org/wp-content/uploads/2025/02/INFORME-OEC2024.pdf>

ERANSKINAK: ERREGRESIO- EREDUEN EMAITZAK

Eranskina 1. "Egunean 5 zigarreta edo gehiago erretzea" aztertzeko erregresio logistikoko eredu orokortuaren emaitzak. Sexua, adin taldeak eta ikasketa mailaren efektu nagusiak eta elkarrekintza-efektuak. EAE, 2023 (n = 2.527).

Parametroen zenbatespena										
Parametroak	Koef.	Errore est.	Konfiantza-tartea: % 95		Hipotesi-kontrastea			OR	% 95eko Wald konfiantza-tartea	
			Wald		Chi-karratua	gl	Sig.		ORarentzat	
			Behekoa	Goikoa					Behekoa	Goikoa
(interzeptua)	-1,089	0,3505	-1,776	-0,402	9,654	1	0,002***	0,336	0,169	0,669
[Sexua=emakumea]	0,242	0,3239	-0,393	0,876	0,556	1	0,456	1,273	0,675	2,402
[Adina=65 urte eta gehiago]	-2,28	0,4442	-3,151	-1,41	26,361	1	0,000***	0,102	0,043	0,244
[Adina=40tik 64ra]	-0,226	0,4029	-1,015	0,564	0,314	1	0,575	0,798	0,362	1,758
[Ikasketa-maila=Unibertsitate ikasketak]	-1,264	0,4336	-2,114	-0,414	8,501	1	0,004***	0,282	0,121	0,661
[Ikasketa-maila=Bigarren mailako ikasketak]	-0,37	0,3699	-1,096	0,355	1,003	1	0,317	0,690	0,334	1,426
[Sexua=emakumea] * [Ikasketa-maila=Unibertsitatekoak]	-0,03	0,4191	-0,851	0,792	0,005	1	0,943	0,971	0,427	2,207
[Sexua=emakumea] * [Ikasketa-maila=Bigarren mailakoak]	-0,437	0,3556	-1,134	0,26	1,513	1	0,219	0,646	0,322	1,296
[Adina=65 eta gehiago] * [Ikasketa-maila=unibertsitatekoak]	1,793	0,67	0,479	3,106	7,159	1	0,007***	6,005	1,615	22,325
[Adina=65 eta gehiago] * [Ikasketa-maila=Bigarren mailakoak]	1,333	0,5084	0,336	2,329	6,873	1	0,009***	3,792	1,400	10,272
[Adina=40tik 64ra] * [Ikasketa-maila=Unibertsitatekoak]	0,496	0,484	-0,452	1,445	1,052	1	0,305	1,643	0,636	4,242
[Adina=40tik 64ra] * [Ikasketa-maila=Bigarren mailakoak]	0,338	0,4323	-0,509	1,186	0,612	1	0,434	1,403	0,601	3,273

Eranskina 2. "Egunean 5 zigarreta edo gehiago erretzea" aztertzeko erregresio logistikoko eredu orokortuaren emaitzak. Sexua, adin taldeak eta egoera ekonomikoaren efektu nagusiak eta interakzio efektuak. EAE, 2023 (n=2.527).

Parameter Estimates										
Parametroak	Koef.	Errore est.	Konfiantza-tartea: % 95		Hipotesi-kontrastea			OR	% 95eko Wald konfiantza-tartea	
			Wald		Chi-karratua	gl	Sig.		ORarentzat	
			Behekoa	Goikoa					Behekoa	Goikoa
(Intertzeptua)	-,830	,1877	-1,198	-,462	19,561	1	,000	,436	,302	,630
[Sexua=Emakumea]	-,386	,2239	-,825	,053	2,974	1	,085	,680	,438	1,054
[Adina=65 urte eta gehiago]	-2,262	,4840	-3,211	-1,313	21,844	1	,000	,104	,040	,269
[Adina=40tik 64ra]	,038	,2292	-,411	,487	,027	1	,869	1,039	,663	1,628
[Egoera ekon.=Ona]	-,919	,3219	-1,550	-,288	8,155	1	,004	,399	,212	,750
[Egoera ekon.=Normala]	-1,079	,2345	-1,539	-,620	21,181	1	,000	,340	,215	,538
[Sexua=Emakumea] * [Egoera ekon.=Ona]	,372	,3631	-,340	1,083	1,047	1	,306	1,450	,712	2,954
[Sexua=Emakumea] * [Egoera ekon.=Normala]	,391	,2746	-,147	,929	2,026	1	,155	1,478	,863	2,532
[Adina=65 eta gehiago] * [Egoera ekon.=Ona]	1,415	,6099	,220	2,611	5,384	1	,020	4,118	1,246	13,610
[Adina=65 eta gehiago] * [Egoera ekon.=Normala]	1,411	,5448	,343	2,478	6,704	1	,010	4,099	1,409	11,923
[Adina=40tik 64ra] * [Egoera ekon.=Ona]	-,387	,4005	-1,172	,398	,933	1	,334	,679	,310	1,489
[Adina=40tik 64ra] * [Egoera ekon.=Normala]	,193	,2871	-,370	,755	,451	1	,502	1,213	,691	2,129

Eranskina 3. "Alkohol-kontsumoagatik arriskua (kontsumitako kopuruagatik, kontsumo intentsiboagatik edo mendekotasun arriskuagatik)" aldagaia aztertzeko erregresio logistikoko eredu orokortuaren emaitzak. Sexuaren, adin taldeen eta ikasketa mailaren efektu nagusiak eta elkarrekintza-efektuak. EAE, 2023 (n=2.527)

Parametroak	Koef.	Errore est.	Konfiantza-tartea: % 95 Wald		Hipotesi-kontrastea			OR	% 95eko Wald konfiantza-tartea ORarentzat	
			Behekoa	Goikoa	Chi-karratua	gl	Sig.		Behekoa	Goikoa
(Intertzeptua)	-0,218	0,0867	-0,388	-0,048	6,309	1	0,012	0,804	0,679	0,953
[Sexua=Emakumea]	-0,883	0,1077	-1,094	-0,672	67,27	1	0	0,414	0,335	0,511
[Adina=65 urte eta gehiago]	-0,727	0,1317	-0,985	-0,468	30,418	1	0	0,484	0,374	0,626
[Adina=40tik 64ra]	-0,163	0,1233	-0,405	0,079	1,746	1	0,186	0,85	0,667	1,082
[Ikasketa-maila=Altua]	0,678	0,1778	0,33	1,027	14,556	1	0	1,971	1,391	2,792
[Sexua=Emakumea] * [Ikasketa-maila=Altua]	0,12	0,1987	-0,269	0,509	0,365	1	0,546	1,128	0,764	1,664
[Adina=65 eta gehiago] * [Ikasketa-maila=Altua]	-0,057	0,2877	-0,62	0,507	0,039	1	0,844	0,945	0,538	1,661
[Adina=40tik 64ra] * [Ikasketa-maila=Altua]	-0,671	0,2177	-1,097	-0,244	9,486	1	0,002	0,511	0,334	0,784

Eranskina 4. "Alkohol-kontsumoagatik arriskua (kontsumitako kopuruagatik, kontsumo intentsiboagatik edo mendekotasun arriskuagatik)" aldagaia aztertzeko erregresio logistikoko eredu orokortuaren emaitzak. Sexuaren, adin-taldeen eta egoera ekonomikoaren efektu nagusiak eta elkarrekintza-efektuak. EAE, 2023 (n=2.527)

Parametroak	Koef.	Errore est.	Konfiantza-tartea: % 95 Wald		Hipotesi-kontrastea			OR	% 95eko Wald konfiantza-tartea ORarentzat	
			Behekoa	Goikoa	Chi-karratua	gl	Sig.		Behekoa	Goikoa
(Intertzeptua)	-0,501	0,176	-0,846	-0,156	8,116	1	0,004	0,606	0,429	0,855
[Sexua=Emakumea]	-1,086	0,220	-1,517	-0,655	24,414	1	0,000	0,337	0,219	0,519
[Adina=65 urte eta gehiago]	-0,848	0,308	-1,451	-0,244	7,568	1	0,006	0,428	0,234	0,784
[Adina=40tik 64ra]	0,253	0,234	-0,207	0,712	1,162	1	0,281	1,287	0,813	2,038
[Egoera Ekon.=Ona]	0,706	0,259	0,198	1,215	7,410	1	0,006	2,026	1,219	3,370
[Egoera ekon.=Normala]	0,497	0,200	0,105	0,888	6,190	1	0,013	1,643	1,111	2,430
[SEXUA=Emakumea] * [Egoera ekon.=Ona]	0,005	0,291	-0,565	0,575	0,000	1	0,986	1,005	0,568	1,778
[Sexua=Emakumea] * [Egoera ekon.=Normala]	0,481	0,248	-0,005	0,966	3,762	1	0,052	1,617	0,995	2,628
[Adina=65 eta gehiago] * [Egoera ekon.=Ona]	0,484	0,387	-0,274	1,242	1,564	1	0,211	1,622	0,760	3,463
[Adina=65 eta gehiago] * [Egoera ekon.=Normala]	-0,293	0,345	-0,970	0,384	0,720	1	0,396	0,746	0,379	1,468
[Adina=40tik 64ra] * [Egoera ekon.=Ona]	-0,551	0,333	-1,204	0,101	2,740	1	0,098	0,576	0,300	1,107
[Adina=40tik 64ra] * [Egoera ekon.=Normala]	-0,814	0,269	-1,341	-0,288	9,189	1	0,002	0,443	0,262	0,750

Eranskina 5. "Psikofarmakoekin lotutako arrisku-portaera" aldagaia aztertzeko erregresio logistiko orokortuaren ereduaren emaitzak. Sexuare, adinaren (jarraitua), osasun mentalaren egoeraren eta ikasketa-maila baxuaren efektu nagusiak eta elkarrekintza-efektuak. EAE, 2023 (n=2.527)**

Parametroak	Koef.	Errore est.	Konfiantza-tartea: % 95 Wald		Hipotesi-kontrastea			OR	% 95eko Wald konfiantza-tartea ORarentzat	
			Behekoa	Goikoa	Chi-karratua	gl	Sig.		Behekoa	Goikoa
(intertzeptua)	-4,341	0,267	-4,864	-3,818	264,738	1	0,000	0,013	0,008	0,022
Adina (jarraitua)	0,012	0,004	0,003	0,020	7,058	1	0,008	1,012	1,003	1,021
Sexua=Emakumea	0,384	0,190	0,012	0,756	4,087	1	0,043	1,468	1,012	2,129
Antsietate edo depresioa [MHI< 56]	1,654	0,216	1,230	2,078	58,501	1	0,000	5,227	3,421	7,986
[Ikasketa-maila=baxua]	0,648	0,309	0,043	1,253	4,402	1	0,036	1,911	1,044	3,501
[Ikasketa-maila=baxua]*Antsietate edo depresioa [MHI< 56]	-0,849	0,400	-1,633	-0,064	4,499	1	0,034	0,428	0,195	0,938

Eranskina 6. "Psikofarmakoekin lotutako arrisku-portaera" aldagaia aztertzeko erregresio logistiko orokortuko ereduaren emaitzak. Sexuaren, adinaren (jarraitua), antsietate- eta depresio-sintomen eta ikasketa-maila altuaren efektu nagusiak eta eta elkarrekintza-efektuak. EAE, 2023 (n=2.527).**

Parametroak	Koef.	Errore est.	Konfiantza-tartea: % 95 Wald		Hipotesi-kontrastea			OR	% 95eko Wald konfiantza-tartea ORarentzat	
			Behekoa	Goikoa	Chi-karratua	gl	Sig.		Behekoa	Goikoa
(Intertzeptua)	-4,12	0,2658	-4,641	-3,599	240,216	1	0	0,016	0,01	0,027
Adina (jarraitua)	0,013	0,0038	0,006	0,021	12,809	1	0	1,014	1,006	1,021
[Sexua=Emakumea]	0,406	0,1909	0,031	0,78	4,514	1	0,034	1,5	1,032	2,181
Antsietate edo depresioa [MHI<56]	1,167	0,2069	0,762	1,573	31,839	1	0	3,213	2,142	4,82
[Ikasketa-maila=Altua]	-0,773	0,3665	-1,492	-0,055	4,454	1	0,035	0,461	0,225	0,946
Antsietate edo depresioa [MHI<56]*[Ikasketa-maila=Altua]	1,191	0,4593	0,29	2,091	6,718	1	0,01	3,289	1,337	8,092

Eranskina 7. "Interneten balizko erabilera konpultsibo" aldagaia aztertzeko erregresio logistiko orokortuko ereduaren emaitzak. Sexua, adina (jarraitua) eta ikasketa-maila altua aldagaien efektu nagusiak eta elkarrekintza-efektuak. EAE, 2023 (n=2.527)

Parametroak	Koef.	Errore est.	Konfiantza-tartea: % 95 Wald		Hipotesi-kontrastea			OR	% 95eko Wald konfiantza-tartea ORarentzat	
			Behekoa	Goikoa	Chi-karratua	gl	Sig.		Behekoa	Goikoa
(Intertzeptua)	0,074	0,2512	-0,418	0,566	0,087	1	0,769	1,077	0,658	1,762
[Sexua=Emakumea]	0,462	0,1764	0,116	0,807	6,843	1	0,009	1,586	1,123	2,242
Adina (jarraitua)	-0,093	0,009	-0,111	-0,076	108,238	1	0,000	0,911	0,895	0,927
[Ikasketa-maila=altua]	0,473	0,1956	0,089	0,856	5,844	1	0,016	1,604	1,094	2,354

Eranskina 8. "Interneten balizko erabilera konpultsibo " aldagaia aztertzeko erregresio logistiko orokortuako ereduaren emaitzak. Sexua, adina (jarraitua) eta egoera ekonomiko aldagaien efektu nagusiak eta elkarrekintza-efektuak. EAE, 2023 (n=2.527)

Parameter	Koef.	Errore est.	Konfiantza-tartea: % 95 Wald		Hipotesi-kontrastea			OR	% 95eko Wald konfiantza-tartea ORarentzat	
			Behekoa	Goikoa	Chi-karratua	gl	Sig.		Behekoa	Goikoa
(Interzeptua)	-0,703	0,3908	-1,469	0,063	3,235	1	0,072	0,495	0,230	1,065
[Sexua=Emakumea]	0,533	0,1746	0,191	0,876	9,324	1	0,002	1,704	1,210	2,400
Adina (jarraitua)	-0,089	0,0082	-0,105	-0,073	117,655	1	0,000	0,915	0,901	0,930
[Egoera ekon.=Txarra]	1,196	0,3331	0,543	1,849	12,895	1	0,000	3,308	1,722	6,354
[Egoera ekon.=Normala]	0,744	0,3061	0,144	1,344	5,904	1	0,015	2,104	1,155	3,833

Eranskina 9. "Egunean 5 zigarreta edo gehiago erretzea" aldagaia aztertzeko erregresio logistiko orokortuko ereduaren emaitzak. Sexuaren, adin-taldeen eta zaintza lanekiko ardura aldagaien efektu nagusiak eta elkarrekintza-efektuak. EAE, 2023 (n=2.527)

Parametroak	Koef.	Errore est.	Konfiantza-tartea: % 95 Wald		Hipotesi-contrastea			OR	% 95eko Wald konfiantza-tartea ORarentzat	
			Behekoa	Goikoa	Chi-karratua	gl	Sig.		Behekoa	Goikoa
(Intertzeptua)	-1,632	0,1042	-1,836	-1,428	245,393	1	0	0,196	0,159	0,24
[Sexua=Emakumea]	-0,127	0,1169	-0,356	0,102	1,183	1	0,277	0,881	0,7	1,107
[Adina=65 urte eta gehiago]	-1,117	0,1872	-1,484	-0,751	35,633	1	0	0,327	0,227	0,472
[Adina=40-64 urte]	0,109	0,1275	-0,141	0,359	0,731	1	0,393	1,115	0,869	1,432
[Zaintzailea]	0,111	0,1439	-0,17	0,393	0,6	1	0,438	1,118	0,843	1,482

Eranskina 10. "Egunean 5 zigarreta edo gehiago erretzea" aldagaia aztertzeko erregresio logistiko orokortuko ereduaren emaitzak. Sexuaren, adin-taldeen eta zainketei loturiko balizko gainkarga aldagaien efektu nagusiak eta elkarrekintza-efektuak. EAE, 2023 (n=2.527)

Parametroak	Koef.	Errore est.	Konfiantza-tartea: % 95 Wald		Hipotesi-contrastea			OR	% 95eko Wald konfiantza-tartea ORarentzat	
			Behekoa	Goikoa	Chi-karratua	gl	Sig.		Behekoa	Goikoa
(Intertzeptua)	-1,861	0,0851	-2,028	-1,694	478,481	1	0	0,156	0,132	0,184
[Sexua=Emakumea]	-0,128	0,1169	-0,357	0,101	1,207	1	0,272	0,88	0,699	1,106
Adina (jarraia, batez bestekoan zentratua)	-0,014	0,0023	-0,018	-0,009	34,902	1	0	0,986	0,982	0,991
[Balizko zainketa-gainkarga]	0,432	0,1765	0,086	0,778	5,992	1	0,014	1,541	1,09	2,177

Eranskina 11. "Alkohol-kontsumoagatiko arriskua (kontsumitutako kopuruagatik, kontsumo intentsiboagatik edo mendekotasun arriskuagatik)". Sexuaren, adin-taldearen eta zaintza lanekiko ardura aldagaien efektu nagusiak eta elkarrekintza-efektuak. EAE, 2023 (n=2.527)

Parametroak	Koef.	Errore est.	Konfiantza-tartea: % 95 Wald		Hipotesi-contrastea			OR	% 95eko Wald konfiantza-tartea ORarentzat	
			Behekoa	Goikoa	Chi-karratua	gl	Sig.		Behekoa	Goikoa
			(Intertzeptua)	-0,697	0,0895	-0,872	-0,522		60,732	1
[Sexua=Gizonezkoa]	0,792	0,0886	0,618	0,965	79,94	1	0,000	2,207	1,856	2,626
[Adina=65 eta gehiago]	-0,963	0,1194	-1,197	-0,729	65,14	1	0,000	0,382	0,302	0,482
[Adina=40tik 64ra]	-0,501	0,1163	-0,729	-0,273	18,576	1	0,000	0,606	0,482	0,761
[Zaintzailea]	-0,852	0,1906	-1,225	-0,478	19,966	1	0,000	0,427	0,294	0,62
[Zaintzailea] * [Adina=65 eta gehiago]	0,595	0,4309	-0,249	1,44	1,907	1	0,167	1,813	0,779	4,219
[Zaintzailea] * [Adina=40-64]	0,882	0,2529	0,386	1,377	12,151	1	0,000	2,415	1,471	3,964

Eranskina 12. "Alkohol-kontsumoagatiko arriskua (kontsumitutako kopuruagatik, kontsumo intentsiboagatik edo mendekotasun arriskuagatik)". Sexuaren, adin-taldearen zainketei loturiko balizko gailak aldagaien efektu nagusiak eta interakzio-efektuak. EAE, 2023 (n=2.527)

Parametroak	Koef.	Errore est.	Konfiantza-tartea: % 95 Wald		Hipotesi-contrastea			OR	% 95eko Wald konfiantza-tartea ORarentzat	
			Behekoa	Goikoa	Chi-karratua	gl	Sig.		Behekoa	Goikoa
			(Intercept)	-1,122	0,0661	-1,252	-0,992		287,765	1
[Sexua=Gizonezkoa]	0,733	0,0922	0,552	0,914	63,209	1	0,000	2,082	1,738	2,494
Adina (jarraia, batez bestekoan zentratua)	-0,017	0,002	-0,02	-0,013	67,568	1	0,000	0,984	0,98	0,987
[Balizko zainketa-gainkarga]	-0,61	0,2529	-1,105	-0,114	5,813	1	0,016	0,543	0,331	0,892
[Balizko zainketa gainkarga] * [Sexua=Gizona]	0,705	0,3271	0,064	1,346	4,648	1	0,031	2,024	1,066	3,844

Eranskina 13. "Psikofarmakoekin lotutako arrisku-portaera*" aldagaia aztertzeo erregresio logistiko orokortuaren ereduaren emaitzak. Sexua, adin-taldeak, osasun mentala eta zaintza lanekiko ardura aldagaien efektu nagusiak eta elkarrekintza-efektuak. EAE, 2023 (n=2.527)

Parametroak	Koef.	Errore est.	Konfiantza-tartea: % 95 Wald		Hipotesi-contrastea			OR	% 95eko Wald konfiantza-tartea ORarentzat	
			Behekoa	Goikoa	Chi-karratua	gl	Sig.		Behekoa	Goikoa
(Intertzeptua)	-4,014	0,2220	-4,449	-3,579	327,070	1	0,000	0,018	0,012	0,028
[Sexua=Emakumea]	0,410	0,1885	0,041	0,780	4,732	1	0,030	1,507	1,041	2,181
[Adina=65 eta gehiago]	0,672	0,2280	0,225	1,119	8,694	1	0,003	1,958	1,253	3,062
[Adina=40tik 64ra]	0,681	0,2265	0,237	1,125	9,049	1	0,003	1,976	1,268	3,081
Antsietate edo depresioa [MHI<56]	1,435	0,1828	1,076	1,793	61,585	1	0,000	4,198	2,934	6,007
[Zaintzailea]	-0,170	0,2479	-0,656	0,315	0,473	1	0,492	0,843	0,519	1,371

Eranskina 14. "Psikofarmakoekin erlazonatutako arrisku-jokabidea*" aldagairako erregresio logistiko orokortuaren ereduaren emaitzak. Sexua, adin-taldeak, osasun mentala eta zainketei loturiko balizko gaitzaldagaien efektu nagusiak eta elkarrekintza-efektuak. EAE, 2023 (n=2.527)

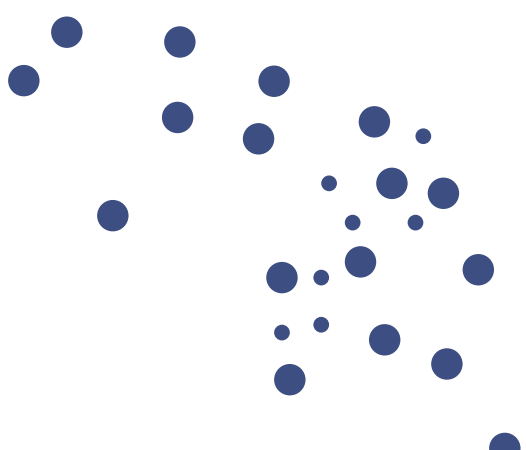
Parametroak	Koef.	Errore est.	Konfiantza-tartea: % 95 Wald		Hipotesi-contrastea			OR	% 95eko Wald konfiantza-tartea ORarentzat	
			Behekoa	Goikoa	Chi-karratua	gl	Sig.		Behekoa	Goikoa
(Interzeptua)	-4,167	0,2393	-4,636	-3,698	303,364	1	0	0,015	0,01	0,025
[Sexua=Muejr]	0,44	0,2002	0,048	0,833	4,833	1	0,028	1,553	1,049	2,299
[Adina=65 eta gehiago]	0,804	0,243	0,327	1,28	10,932	1	0,001	2,233	1,387	3,596
[Adina=40tik 64ra]	0,799	0,2401	0,329	1,27	11,079	1	0,001	2,223	1,389	3,559
Antsietate edo depresioa [MHI<56]	1,436	0,1846	1,075	1,798	60,561	1	0	4,205	2,929	6,038
[Balizko zainketa-gaitzaldagaia]	1,112	0,5749	-0,014	2,239	3,744	1	0,053	3,042	0,986	9,387
[Sexua=Emakumea] * [Balizko zainketa-gaitzaldagaia]	-0,302	0,5857	-1,449	0,846	0,265	1	0,607	0,74	0,235	2,331
[Adina=65 eta gehiago] * [Balizko zainketa-gaitzaldagaia]	-1,05	0,7544	-2,529	0,428	1,939	1	0,164	0,35	0,08	1,534
[Adina=40tik 64ra] * [Balizko zainketa-gaitzaldagaia]	-1,173	0,6664	-2,479	0,133	3,099	1	0,078	0,309	0,084	1,142

Eranskina 15. "Interneten balizko erabilera konpultsiboa" aldagairako erregresio logistiko orokorraren ereduaren emaitzak. Sexuaren, adin-taldeen eta zaintza lanekiko ardura aldagaien efektu nagusiak eta elkarrekintza-efektuak. EAE, 2023 (n=2.527)

Parametroak	Koef.	Errore est.	Konfiantza-tartea: % 95 Wald		Hipotesi-contrastea			OR	% 95eko Wald konfiantza-tartea ORarentzat	
			Behekoa	Goikoa	Chi-karratua	gl	Sig.		Behekoa	Goikoa
(Interzeptua)	-1,990	0,133	-2,251	-1,729	223,501	1	0,000	0,137	0,105	0,177
[Sexua=Emakumea]	0,516	0,172	0,180	0,852	9,054	1	0,003	1,675	1,197	2,345
[Adina=65 eta gehiago]	-4,806	1,014	-6,793	-2,819	22,471	1	0,000	0,008	0,001	0,060
[Adina=40tik 64ra]	-2,079	0,269	-2,607	-1,551	59,644	1	0,000	0,125	0,074	0,212
[Zaintzailea]	-0,592	0,254	-1,090	-0,094	5,437	1	0,020	0,553	0,336	0,910

Eranskina 16. "Interneten balizko erabilera konpultsiboa" aldagairako erregresio logistiko orokorraren ereduaren emaitzak. Sexua, adin-taldeak eta zainketei loturiko balizko gainkarga aldagaien efektu nagusiak eta elkarrekintza-efektuak. EAE, 2023 (n=2.527)

Parametroa	Koef.	Errore est.	Konfiantza-tartea: % 95 Wald		Hipotesi-contrastea			OR	% 95eko Wald konfiantza-tartea ORarentzat	
			Behekoa	Goikoa	Chi-karratua	gl	Sig.		Behekoa	Goikoa
(Jatorri-ordenatua)	-1,998	0,1311	-2,255	-1,741	232,061	1	0,000	0,136	0,105	0,175
[Sexua=Emakumea]	0,495	0,1715	0,159	0,832	8,340	1	0,004	1,641	1,173	2,297
[Adina=40 urte edo gehiago]	-2,835	0,2843	-3,392	-2,278	99,419	1	0,000	0,059	0,034	0,103
[Balizko zainketa-gainkarga]	-1,507	0,5998	-2,683	-,331	6,312	1	0,012	0,222	0,068	0,718
[Balizko zainketa-gainkarga] *	2,052	0,8793	0,329	3,776	5,447	1	0,020	7,786	1,389	43,632
[Adina=40 edo gehiago]										

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

OSASUN SAILA
DEPARTAMENTO DE SALUD

SiiS Servicio de
Información e
Investigación Social
Gizarte Informazio
eta Ikerketa
Zerbitzua
Fundación Eguía-Careaga Fundazioa